

İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti

Mehmet APAYDIN*

Özet

Bu makalede, tarafımızdan daha önce doktora tezi olarak sunulan *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi kullanılarak “*İmamlar Kureyş'tendir*” sözünün lafız veya mana olarak yer aldığı rivâyetler yardımıyla bir *Kurgu* yapılmıştır. Ulaşılan *Kurgu*'dan hareketle bu sözün, *mufaşşal* metne sahip bir rivâyetin *taḳḳî*' ameliyesine maruz kalması ve ardından *ma'nen rivâyet* şeklinde nakledilmesi neticesinde ortaya çıktığı; mevcut hâliyle de Hz. Peygamber'in maksadının aşıldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kureyş, imâmet, kurgu, bütünsel yaklaşım, Benû Hâşim

Determination of the Narratives “The Imamate Belongs to Quraysh”, Referred to the Prophet, With Integrative Approach

Abstract

In this article, a *Fiction* has been made by using the *Integrative Approach* method which we have previously presented as a doctoral thesis, based on the narratives that exact words or the meaning of “*The Imams are from Quraysh*” is included. Based on the resulting *Fiction*, it can be said that these words came into being after the narration of the meaning of a detailed text which is being exposed to the *taḳḳî*' process and it was also concluded that the purpose of the words of The Prophed was exceeded.

Keywords: Quraysh, imamate, fiction, integrative approach, Banu Hahsim.

* Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi KURAMER Bilim Kurulu Üyesi, Orcid: 0000-0002-8591-6493, entegre1@hotmail.com.

Giriş

Klasik hadis usûlünde Hz. Peygamber'den nakledilen bir rivâyetin tespiti ve derecelendirilmesi isnad ve metin merkezli belli kriterler kullanılarak yapılır. Ancak bazı rivâyetlerin sened tenkidiyle elde edilen derecelendirmeleri, metin tenkidleriyle belirlenenlerin tam aksine neticelenebilir. Yani, bir rivâyet isnadı bakımından makbul kabul edilmesi gerekirken, metni bakımından reddedilebilir.

Hadis kaynaklarında yer alan ve “الائمة من قریش”, “İmamlar Kureys'tendir” ifadesini barındıran rivâyetlerin tenkidi, sened ve metin bakımından birbirinden farklı neticelenme potansiyeli yüksek tenkidlere birer örnek olarak verilebilir. Bu ifadeyi lafız veya mana itibariyle ihtiva eden rivâyetler çok sayıda sahâbîden nakledilmiştir.¹ Bunların bir kısmı klasik usûle göre sahih kabul edilmiştir. Hatta **İbn Hâzım**² (ö. 456/1064), **el-Merdâvî**³ (ö. 885/1480) ve **el-Kettânî**⁴ (ö. 1345/1926) gibi bazı âlimler bu haberin mütevâtir olduğunu öne sürmüşlerdir. Çağımızda bu konuda dikkate değer bir çalışma ortaya koyan **M. Said Hatiboğlu**'na göre ise bu hadis uydurmadır.⁵

Bu incelemeler neticesinde birbirine zıt bu iki neticenin ortaya çıkması tabîidir. Çünkü yukarıda isimleri sayılan âlimler söz konusu rivâyetlerin yaygınlığını ve senedlerini esas alarak hüküm verirlerken **M. Said Hatiboğlu** metin tenkidi kriterlerini kullanarak onlardan farklı bir sonuca ulaşmıştır.

İmâmların Kureys'ten olduğuna dair ifadeler içeren rivâyetler üzerine yakın zamanda yapılmış bazı çalışmalar bulunmaktadır. Yukarıda bahsi geçen, M. Said Hatiboğlu'nun *İslamda İlk Siyâsi Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureysliliği* adlı çalışması⁶, Ali Bakkal'ın *Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureys'tendir” Hadisinin Rolü Üzerine* adlı makalesi⁷ ve İsrail Balcı'nın “İmamlar/Halifeler Kureys'tendir” İddiasının Kritisliği adıyla neşrettiği makale⁸ bunlara birer örnek olarak sayılabilir. Bunların üçünde de genel itibariyle rivâyetlerin isnadları üzerinden değil, metinleri üzerinden bir neticeye ulaşmaya çalışılmıştır. Bu durumun, Hz. Peygamber'e isnad edilen “الائمة من قریش” ifadesini lafız veya mana itibariyle ihtiva eden rivâyetlerin bolluğu ve bunların isnadları bakımından tenkid edilmelerinin zorluğundan kaynaklandığı düşünülebilir.

Bir rivâyetin sened tenkidi ile metin tenkidinin birbirine zıt neticeler vermesi durumunda o rivâyetin tespiti için üçüncü bir yol gerekmektedir. Bu hususta bizim

¹ Rivâyetin tarihleri için bk. İbn Hacer, *Ebû'l-Fađl Aħmed b. 'Alî el-'Askalânî* (ö. 852/1448), *Leżzetu'l-'Ays fi Ŧuruķi Ħadişi el-E'immeti min Kureys* (nşr. Muħammed Nâsır el-'Acemî), Beyrut 1433/2012.

² İbn Hâzım, *el-Faśl*, IV, 74.

³ el-Merdâvî, *et-Taħbîr Şerhu't-Tahrîr*, IV, 1761.

⁴ el-Kettânî, *Naẓmu'l-Mütenâşir mine'l-Ħadişi'l-Mütevâtir*, Beyrut 1980, s. 103.

⁵ bk. M. Said Hatiboğlu, “İslamda İlk Siyâsi Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureysliliği”, *AÜİFD*, c. XXIII, Ankara 1978, s. 121-213.

⁶ M. Said Hatiboğlu, “İslamda İlk Siyâsi Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureysliliği”, *AÜİFD*, c. XXIII, Ankara 1978, s. 121-213

⁷ Ali Bakkal, “Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureys'tendir” Hadisinin Rolü Üzerine”, *İstem / 6*, Aralık 2005, s. 87-103.

⁸ İsrail Balcı, “İmamlar/Halifeler Kureys'tendir” İddiasının Kritisliği”, *OMÜİFD*, 2016, sy. 40, s. 5-32.

önerimiz *Bütünsel Yaklaşım* adını verdiğimiz yönetime başvurulmasıdır.⁹ Bu yöntemde, sened ve metin birlikte ele alınıp klasik hadis usûlüne göre oldukça farklı bir şekilde işlenerek rivâyetin meydana geldiği yer, zaman ve diğer olguları ortaya çıkarabilecek yeni bir *Kurgu* yapılmaktadır. Böylece “الائمة من قریش” ifadesini barındıran rivâyetin aslı daha doğru tespit edilmekte ve *birinci düzey** anlamı aslına daha uygun olarak ortaya çıkarılabilmektedir.

Burada *Bütünsel Yaklaşım* yönteminin ayrıntılarına girmek mümkün değildir. Kısaca özetlemek gerekirse, yöntemin amacı, Hz. Peygamber tarafından telaffuz edildiği iddia edilen “الائمة من قریش” ifadelerinin bizzat onun tarafından kullanılıp kullanılmadığını, eğer kullanıldıysa bu olayın meydana geldiği yerin, zamanın ve ayrıntılarının tespitini yapmak ve olayı aslına uygun olarak kurgulamaktır. Bunun için ilk olarak *Uygulama Kapsamı*'nın belirlenmesi gerekir. Daha sonra bu ifadeleri nakleden sahâbe veya tâbi'ünün rivâyetlerinin tarikleri ayrı gruplar halinde derlenerek *Haber* adı verilen şekil ve yöntemlere göre tasnif edilip bir araya getirilmelidir. Bu çalışmada, makalenin sınırları dikkate alınarak söz konusu rivâyetlerin sadece birer tarîki kullanılacaktır. Ancak gerekli görüldüğü takdirde diğer tarîklerden veya bu tarîklerdeki bazı ifadelerden de istifade edilecektir. Bununla birlikte, buraya iktibâs edilmese de kaynaklarda yer alan konuyla ilgili diğer rivâyetlerin tamamına yakını da tetkik edilecek ve bunların –eğer rastlanırsa– çelişkilerine işaret edilecektir.

Bütünsel Yaklaşım'a göre *Haber*'ler derlendikten sonra bunların ihtiva ettiği rivâyetlerde yer alan ifadeler çıkarılır. Bu ifadeler; *Eylem*, *Zaman*, *Mekân*, *Nesne* ve *Grup* olmak üzere beş ayrı kategoride tasnif edilir.

Kurgu aşamasına gelince, tasnif edilen ifadelerden *Eylem* özelliğine sahip olanlar zamanın yönüne göre listelenir. Diğer ifadeler ise ilişkilerine göre *Eylem* olguları ile irtibatlandırılırlar.¹⁰

Bu işlemler neticesinde bir olay akışı ortaya çıkar. Olay akışı daha sonra *Senaryo* adı verilen teknik bir metin haline getirilir. Böylece ortaya çıkan yeni metin üzerinden Hz. Peygamber'e isnad edilen “الائمة من قریش” ifadesi başta olmak üzere olayın ayrıntılarına dair birinci anlama düzeyinde bir değerlendirme yapmak mümkün hale gelir. Ancak *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi çerçevesinde *Kurgu*'su yapılan olayın *dinî anlamı** üzerinde bir netice ortaya çıkmaz.

Uygulama Kapsamı'nın Belirlenmesi

⁹ Bk. Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, İstanbul 2018.

* *Bütünsel Yaklaşım* yöntemine göre bir metnin dinî değerler yüklenmemiş doğal anlamı.

¹⁰ Bu yöntemin ayrıntıları için bk. Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, s. 275-311.

* *Bütünsel Yaklaşım* yöntemine göre bir metne dinî değerler yüklenerek ulaşılan anlam.

Bütünsel Yaklaşım'a göre bir *Kurgu'ya* başlamak için ilk iş olarak uygulama kapsamının belirlenmesi gerekir. *Kurgu'nun* anlaşılabilir sonuçlar sunabilecek ölçekte olması ve başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi için *Uygulama Kapsamı'nın* doğru belirlenmesi elzemdir.

Bu makalede lafız veya mana itibariyle “الائمة من قريش” ifadelerinin yer aldığı bazı rivâyetler *Uygulama Kapsamı* olarak ele alınmıştır. Fakat çalışma ilerledikçe yapılacak *Kurgu'nun*, makalenin boyutlarını aşacağı görülmüş ve bu sebeple belli rivâyetler dikkate alınarak *Kurgu* sınırlandırılmıştır. Bu durum, oluşturulan *Kurgu'nun* derecelendirilmesinde düşük değer almasına sebep olacaktır. Ancak bu *Kurgu* çerçevesinde meselenin doğrudan mevsûkiyetle alakası olmadığı düşünülerek tesâhül gösterilmiştir. Elbette bu hususta daha mütekamil *Kurgu* örneklerinin ortaya konulması mümkündür.

Uygulama Kapsamı'ndaki Haber'lerin Derlenmesi

Hz. Peygamber'den “الائمة من قريش” ifadelerini lafız veya mana olarak barındıran her rivâyet, bu kısımda *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi açısından *Anlatıcı'sına* göre *Haber* şeklinde listelenecektir.

Bütünsel Yaklaşım'a göre, rivâyetlerin mevsûkiyeti, yer aldığı kaynaklar veya senedlerindeki râvîler üzerinden değerlendirilmez. Dolayısıyla *Kurgu'da* ihtiyaç duyulan her rivâyet, klasik hadis usûlündeki *cerh* ve *ta'dil* kriterleri dikkate alınmadan kullanılabilir hale gelir.

Rivâyetlerin erken dönem ya da geç dönem kaynaklarda yer almasının bunların mevsûkiyetleriyle doğrudan alakalı olmadığı, hatta geç dönem kaynaklarda bulunan bir rivâyet veya târikin erken dönemdekilere nispetle daha iyi korunmuş olabileceği hususu dikkate alınmalıdır.¹¹ Çünkü geç dönemde yaşayan bir âlimin (meselâ **İbn Hacer**) bir rivâyeti aktarmak için kullandığı kaynak, müellif nüshasına daha yakın olabilir. Hatta onun, bazı erken dönem eserlerin müellif nüshalarına ulaşması mümkündür. Bu durum, **eṭ-Ṭaberânî** (ö. 360/971), **Ebû Nu'aym** (ö. 430/1039) ve **el-Beyhaḳî** (ö. 458/1066) gibi ilk döneme yakın muhaddisler için daha da kuvvetli bir ihtimâldir.

[BCD186] Rifâ'a b. Râfi' Haberi

Açıklama: *Anlatıcı'sının Rifâ'a b. Râfi'* olduğu ifade edilen bu *Haber'de* **Rifâ'a'nın Gözlemci** olduğunu gösteren açık bir ifade yer almamaktadır. Ancak metnin siyakından hareketle bunun uzak bir ihtimâl olduğu söylenebilir. Rivâyetin başka târikleri de bulunmakla birlikte hem bu târiklerde konumuz açısından dikkate

¹¹ Bu konudaki tetkiklerimiz için bk. Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, s. 159-176.

değer ifade farklarının bulunmamasından dolayı hem de makalenin hacmini artırmamak amacıyla bu tarîkler incelemeye dâhil edilmemiştir.

Alıntılar

﴿ [D185] el-Buḥârî, *el-Edebu'l-Mufred*, s. 40.

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ عُبَيْدٍ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمًا»، فَجَمَعَهُمْ، فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتَ لَكَ قَوْمِي، فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيِ، فَجَاءَ الْمُسْتَمِيعُ وَالنَّاطِقُ مَا يُقَالُ لَهُمْ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ، فَتَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ عِبْرَةٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا خَلِيفَتَانِ وَإِنَّ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " خَلِيفَتَانِ مِنَّا، وَإِنَّ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ: إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءَ فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَثْقَالِ، فَيُعْرَضُ عَنْكُمْ"، ثُمَّ نَادَى فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلَ أَمَانَةٍ، مَنْ بَعَى بِيَهُمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَطْنَهُ قَالَ: الْعَوَاتِرُ - كَبَّهَ اللَّهُ لِيَجْنَحِرِيهِ، يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

İfâdeler

▪ *Eylem İfâdeleri*

E-185-D18E (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمًا») Nebî'nin (s.a) 'Omer'e "Kaomini [bir araya] topl!" demesi.

E-185-D18F (فَجَمَعَهُمْ) ['Omer'in] onları toplaması.

E-185-D190 (فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ ﷺ) Nebî'nin kapısının önünde hazır bulunmaları.

E-185-D191 (دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ) 'Omer'in, [Nebî'nin] yanına girmesi.

E-185-D192 (فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتَ لَكَ قَوْمِي) Ona "Kaomimi [bir araya] topladım" demesi.

E-185-D193 (فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ) Ensâr'ın bunu işitmesi.

E-185-D194 (فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيِ) [Ensâr'ın] Kureyş hakkında vahiy indiğini zannetmeleri.

E-185-D195 (فَجَاءَ الْمُسْتَمِيعُ وَالنَّاطِقُ مَا يُقَالُ لَهُمْ) Onlar [Kureyş] hakkında ne denildiğini dinlemek ve izlemek için gelmeleri.

E-185-D196 (فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ) Nebî'nin (s.a) dışarı çıkması.

E-185-D197 (فَتَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ) [Nebî'nin, toplanan Kureyşliler'in] karşısında durması.

E-185-D198 (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ عِبْرَةٍ؟») Onlara, "Aranızda yabancı var mı?" diye sorması.

E-185-D199 (قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا خَلِيفَتَانِ وَإِنَّ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا،) Onların "Evet var. Halîflerimiz, kız kardeşlerimizin çocukları ve mevâlîmiz bulunuyor" demeleri.

E-185-D19A (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: خَلِينَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) Nebî'nin (s.a) “Halîfimiz bizdendir. Kız kardeşimizin oğlu bizdendir. Mevâlimiz bizdendir. Şimdi hepiniz [beni] dinleyin” demesi.

E-185-D19B (إِنَّ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُنْتَفُونَ) “Benim aranızdaki dostlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-185-D19C (فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاكُمْ فَذَلِكَ) “Eğer siz öyleyseniz (muttaki iseniz) böylesiniz (dostumsunuz)” demesi.

E-185-D19D (وَلَا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْفَالِ) “Eğer değil iseniz kendinize dikkat edin. Kıyamet gününde insanlar amellerle gelirken siz yüklerle (günahlarla) gelmeyin” demesi.

E-185-D19E (ثُمَّ نَادَى) Sonra sesini yükseltmesi.

E-185-D19F (فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) Elini kaldırıp Kureyşliler'in başına koyması ve “Ey insanlar! Kureyş emanet ehlidir” demesi.

E-185-D1A2 (مَنْ بَغَى بِيَمٍ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظَنَّهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - كَبَّهَ اللَّهُ لِمُنْجَرِيهِ) “Kim onlara tuzak kurarsa* Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın” demesi.

▪ Mekân İfâdeleri

M-185-D18B (بَابِ النَّبِيِّ) Nebî'nin [Evinin] Kapısı.

▪ Nesne İfâdeleri

N-185-D187 (رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ) Rifâ‘ a b. Râfi‘

N-185-D188 (النَّبِيِّ) Nebî

N-185-D189 (قَالَ لِمُعْمَرٍ) ‘Omer [b. el-Ḥaṭṭâb]

▪ Grup İfâdeleri

G-185-D18A (فَجَمَعَهُمْ) Toplananlar

G-185-D18C (الْأَنْصَارَ) Ensâr

G-185-D18D (خَلِينُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا) Halîfler, Kızların Oğulları ve Mevâlî

* Metinde yer alan “مَنْ بَغَى بِيَمٍ الْعَوَائِرُ كَبَّهَ اللَّهُ لِمُنْجَرِيهِ” şeklindeki ifade genellikle “Kim onlara (Kureyş’e) tuzak kurarsa Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın” şeklinde anlaşılmıştır. Ancak bize göre bu ifadenin “Kim onu (bu işi) kendi [emelleri] için isterse Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın” şeklinde anlaşılması da mümkündür ve bu makaledeki kurguya daha uygun düşmektedir. Çünkü bu ifade, diğer Haber’lerin bazılarında yer alan (مَنْ بَغَى بِيَمٍ يَنْتَعَلِ) “Eğer kim böyle yapmazsa Allah’ın, meleklerinin ve insanların hepsinin laneti onun üzerine olsun” şeklindeki bedduanın karşılığı gibi görünmektedir. Ancak bu konu, daha ayrıntılı bir tetkiki gerektirdiği için ileride yapılması muhtemel başka çalışmalara bırakılmıştır.

[BCD1A5] “Ensâr’dan Bir Adam” Haberi

Açıklama: Bu haberdeki ifadelerin bir kısmı yukarıdaki haberle benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla *Anlatıcı* olan meçhul ensârînin Rifâ‘a b. Râfi‘ olması muhtemeldir.

Alıntılar

☞ [D1A4] İbn Ebî Hâtim, *İlelu’l-Hadîs*, VI, 363-364.

وسألت أبي عن حديث زوادة أبو عاصم، عن عبد ربه ابن عطاء الله؛ قال: حدثني ابن القاري، قال: حدثني ابن أبي عبيد الرزقي: أنه خرج مع أبيه، فلما كان من السحر؛ إذا هو برجل نائم، فنأذا: أيها التووم! مالك وللوحد؟ أما علمت ما قال رسول الله ﷺ في الوحده؟ فقال: إني لم أتك سفرًا؛ إنما خرجت من هذا الماء الذي رخت منه، وأنا أريد هذا الماء الذي أصححت، فقال: ممن أنت؟ قال: رجل من الأنصار؛ قال: أتبش؛ فإني سمعت رسول الله ﷺ يقول: اللهم، اغفر للأنصار، ولأبناء الأنصار، ولأبناء الأبناء - قال: وأراه قال: ولأبناء الأبناء - قال: إني لست منهم، أنا من مواليتهم؛ قال: أنت منهم؛ قال رسول الله ﷺ: اجتمع لي قومك؛ قال: فقلنا - أو قال الناس -: نزل في فريش أمر، فلما اجتمعوا قال: إنا أن يدخلوا إليك، وإنا أن نخرج إليهم؛ قال: فخرج إليهم فقال: هل فيكم أحد من غيركم؟ قالوا: فينا أبناؤنا وحلفاؤنا وبنو أخواتنا ومواليها، فقال رسول الله ﷺ: خليفنا منّا، وابن أختنا منّا، ومواليها منّا، ثم قال: يا معشر فريش، إن أوليائكم منكم المؤمنون، فإن تكفروا أتتكم فأنتم، ثم صرح رسول الله ﷺ، فلم يسمع أحد صوته أو بلغه إلا جاء يشتم، فقال: أيها الناس، من بغاهم العواتر، كب على منخريه؟ قال أبي: ابن القاري هو عندي: عبد الله ابن عثمان بن حنيم.

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-1A4-02D9 (قال رسول الله ﷺ: اجتمع لي قومك) Resûlullâh’ın ‘Omer’e “*Kavmini [yanıma] toplu!*” demesi.

E-1A4-02DA (قال: فقلنا - أو قال الناس -: نزل في فريش أمر) İnsanların “[Herhalde] Kureys hakkında bir şey nâzil oldu” demeleri.

E-1A4-02DB (فلما اجتمعوا) Onlar bir araya toplanınca...

E-1A4-02DC (قال: إنا أن يدخلوا إليك، وإنا أن نخرج إليهم) [‘Omer’in Hz. Peygamber’e] “Onlar yanınıza mı girsinler yoksa siz mi onların yanına çıkarsınız?” demesi.

E-1A4-02DD (فخرج إليهم) [Hz. Peygamber’in] onların yanına çıkması.

E-1A4-02DE (فقال: هل فيكم أحد من غيركم؟) Onlara, “Aranızda yabancı var mı?” diye sorması.

E-1A4-02DF (قالوا: فينا أبناؤنا وحلفاؤنا وبنو أخواتنا ومواليها) Onların, “Evladlarımız, halîflerimiz, kız kardeşlerimizin oğulları ve mevâlîmiz var” demeleri.

E-1A4-02E0 (فقال رسول الله ﷺ: خليفنا منّا، وابن أختنا منّا، ومواليها منّا) Resûlullâh’ın (s.a) “Halîfimiz bizdendir. Kız kardeşimizin oğlu bizdendir. Mevâlîmiz bizdendir” demesi.

E-1A4-02E1 (ثم قال: يا معشر فريش، إن أوليائكم منكم المؤمنون) [Nebî’nin] “Ey Kureys topluluğu! Benim aranızdaki dostlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-1A4-02E2 (فَإِنْ تَكُونُوا أَنتُمْ فَأَنْتُمْ) “Eğer öyle olursanız [dostum] siz olursunuz” demesi.

E-1A4-02E3 (ثم صرخ رسول الله) Sonra Resûlullâh'ın sesini yükseltmesi.

E-1A4-02E4 [Resûlullâh'ın] sesini duyanların aceleyle [onun yanına] gelmeleri.

E-1A4-02E5 (فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَغَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَى مَنْحَرِيهِ) “Ey insanlar! Kim onlara tuzak kurarsa Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın” demesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-1A4-02D5 (رسول الله) Resûlullâh

N-1A4-02D6 (لِعُمَرَ) ‘Omer [b. el-Ḥaṭṭâb]

▪ Grup İfâdeleri

G-1A4-02D7 (فَقُلْنَا- أَوْ قَالَ النَّاسُ) [Kureys hakkında bir şey nâzil oldu] Diye Düşünenler.

G-1A4-02D8 (فِينَا أَبَاؤُنَا وَخَلَفَاؤُنَا وَبَنُو أَحْوَاتِنَا وَمَوَالِينَا) Halîfler, Kızların Oğulları ve Mevâli.

[DA9BD5] ‘Abdurrahmân b. Cubeyr b. Nufeyr (ö. 118/737) Haberi

Açıklama: Metin bakımından *mufasssal* olan bu rivâyet bu *Kurgu*'da kullanılan haberlerin büyük bir çoğunluğunun muhtevâsını mündemiçtir. Metnin siyakına göre *Anlatıcı* olan ‘Abdurrahmân b. Cubeyr, olayı tek bir *Gözlemci*'den *taḥammül* etmiş gibi görünmektedir. Bu *Gözlemci*'nin **Ebû'd-Derdâ**' olması kuvvetle muhtemeldir.¹² *Haber*'in son kısmında yer alan ve Hz. Peygamber'in kendisi dua ettikten sonra ashâbından bazılarına ettikleri duaları sormasına dair kısımlar kapsamı genişletmemek için *Kurgu*'ya dahil edilmeyecektir.

Alıntılar

☞ [9BD4] et-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَابِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابِلِيُّ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، قَالَ: أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: «اجْتَمِعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ» قَالَ: فَحَمَمَهُمْ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ فَحَلَسَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَالَ: «افْتَحْ لِي بَابَ الدَّارِ» فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا وَكَانَ رَجُلًا مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً وَأَمَرَنِي أَنْ أُنْذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ فَإِنِّي لَا تَأْتِيَن أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَمْتَسِمُونَ مُلْكَ الْآخِرَةِ وَتَأْتُونَ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدَلُّونَ بِغُرَابِكُمْ فَإِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً، فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ» قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ، قَالَ: فَلَمَّا قَضَى رَغَبَتَهُمْ جَعَلَ يَسْأَلُ مَنْ يَلِيهِ: «بِمَاذَا دَعَوْتُ؟» ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ وَقَدْ حَضَرَ ذَلِكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَرَأَى رَسُولَ

¹² ‘Abdurrahmân’ın babası **Cubeyr b. Nufeyr**'in **Ebû'd-Derdâ**'dan başka rivâyetleri de olduğu bilinmektedir. Meselâ bk. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 440; “...عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ النَّبِيَّ...” İbn Ebî Şeybe, *el-Musned*, I, 46; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IX, 476, No: 22153.

اللَّهُ ﷻ رَافِعًا يَدَهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى حَضَرَ مَعَهُمُ الرَّغِيْبَةَ فَسَأَلَهُ يُؤْمِيْدُ: «بِمَ دَعَوْتَ بِهِ يَا عُؤَيْرُ» قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ حَنَاتِ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا وَحَنَاتِ عَدْنِ نَزْلًا فِي مُعَافَاةٍ مِنْكَ وَرَحْمَةٍ وَخَيْرِ عَافِيَةٍ وَعِلْمٍ يُنْسَأُ فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ يَقُولُ: «دَهَبَتْ بِهَا يَا عُؤَيْرُ».

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-BD4-8DA1 (أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ) Resûlullâh'ın (s.a) meşidde oturuyorken bir adamı göndermesi.

E-BD4-8DA2 (فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ») [Adama] “Benû Hâşim'i bir evde topl!” demesi.

E-BD4-8DA3 (فَالَ: فَجَمَعَهُمْ) [Adamın Benû Hâşim'i] toplaması.

E-BD4-8DA4 (فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ) Resûlullâh'ın (s.a) yerinden kalkıp o eve girmesi.

E-BD4-8DA5 (فَحَلَسَ مِنْهُمْ) [Resûlullâh'ın (s.a)] onların arasına oturması.

E-BD4-8DA6 (ثُمَّ قَالَ: «افْتَحْ لِي بَابَ الدَّارِ») Sonra “Evin kapısını açın!” demesi.

Not: Bu ifade üstteki ifadeyle birlikte düşünöldüğünde bir tashîf hatasına işaret etmektedir.

E-BD4-8DA7 (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») Onlara, “Aranızda yabancı var mı?” diye sorması.

E-BD4-8DA8 (قَالُوا: لَا، إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا) “Hayır. Sadece kız kardeşimizin oğlu var.” demeleri.

E-BD4-8DA9 (فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ») [Hz. Peygamber'in] “Kız kardeşinizin oğlu sizdendir.” demesi.

E-BD4-8DAA (يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً، وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً) “Ey Benî Hâşim! Allah beni yarattıklarına gönderdi, hassaten de size gönderdi.” demesi.

E-BD4-8DAB (وَأَمَرَنِي أَنْ أُنذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ) “Bana, yakın akrabalarımı uyarmamı emretti” demesi.

E-BD4-8DAC (فَإِنِّي لَا تَأْتِينِ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَتَّقِسْمُونَ مَلَكَ الْأَجْرَةِ) “Ümmetim ahiret gününde ahiret mülkünü paylaşıırken” demesi.

E-BD4-8DAD (وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُذَلُّونَ بِرِقَابِكُمْ) “Sakin ola siz [bana] yakınlığımıza güvenip dünyayı boynunuzda taşıyarak gelmeyin” demesi.

E-BD4-8DAE (فَإِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ) “Benim dostlarım ümmetimin tamamından muttaki olanlardır” demesi.

E-BD4-8DAF (وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ بَحَابَةَ) “Sizin duanız kabul görür” demesi.

E-BD4-8DB0 (فَأَقِمْوْا فِيهَا جُمُعًا بَيْنَكُمْ) “Hepiniz birbiriniz için dua edin” demesi.

E-BD4-8DB1 (قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ) Elini kaldırması ve onların da ellerini kaldırmaları.

▪ Mekân İfâdeleri

M-BD4-8D9C (الْمَسْجِدِ) Mescid[-i Nebevî]

M-BD4-8D9E (فِي دَارٍ) [Toplanılan] Ev

▪ Nesne İfâdeleri

N-BD4-8D99 (عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ حَبِيبٍ بْنِ نَعْمِرٍ) Anlatıcı

N-BD4-8D9A (النَّبِيِّ) Nebî

N-BD4-8D9B (رَجُلًا) [Benû Hâşim'i Toplayan] Adam

N-BD4-8DA0 (أَبُو الدَّرَدَاءِ) Ebû'd-Derdâ'

▪ Grup İfâdeleri

G-BD4-8D9D (بَنِي هَاشِمٍ) Benû Hâşim

[DA9BD2] **Hakem b. Mîna' Haberî**

Alıntılar

☞ [9BD1] İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

حَدَّثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، نا أَبُو بَكْرٍ الْحَنْفِيُّ، نا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي الْحُوَيْرِثِ، سَمِعَ الْحَكَمَ بْنَ مِينَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟ قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ» فَخَرَجَ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ عِبْرَتِكُمْ؟» قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءَ أَخَوَاتِنَا. قَالَ: «إِنَّ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ» ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِبِي الْمُشْتُونَ فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْأَدْنِيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ بِوَجْهِ» ثُمَّ قَرَأَ: ﴿إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [آل عمران: 68].

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-BD1-1D70 (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ») Nebî'nin (s.a) 'Omer'e “Kureys'ten olanları buraya topl!” demesi.

E-BD1-1D71 (قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟) ['Omer'in] “Ey Allah'ın Resûlü! Siz mi onların yanına çıkarsınız yoksa onlar mı sizin yanınıza girsin?” demesi.

E-BD1-1D72 (قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ») [Nebî'nin] “Ben çıkarım” demesi.

E-BD1-1D73 (فَخَرَجَ) [Nebî'nin onların yanına] çıkması.

E-BD1-1D74 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» [Nebî'nin] “Ey Kureyş topluluğu! Aranızda yabancı var mı?” demesi.

E-BD1-1D75 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» [Nebî'nin] “Hayır. Sadece kız kardeşimizin oğlu var” demeleri.

E-BD1-1D76 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» [Hz. Peygamber'in] “Kız kardeşinizin oğlu sizdendir” demesi.

E-BD1-1D77 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] “Ey Kureyş topluluğu, biliniz ki insanların bana yakın olanları muttakilerdir” demesi.

E-BD1-1D78 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] “İnsanların kıyamet gününde amellerle gelip, sizin ise dünyayı taşıyarak gelmenizi ve benim sizden yüz çevirmemi görmeyin sakın!” demesi.

E-BD1-1D79 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] “Sonra Âl-i İmrân sûresinin 68. âyetini okuması.

▪ Mekân İfâdeleri

M-BD1-1D6F «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] ‘Omer’e Emir Verdiği Yer

▪ Nesne İfâdeleri

N-BD1-1D69 «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] Anlatıcı

N-BD1-1D6A «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] Nebî

N-BD1-1D6B «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] ‘Omer [b. el-Ḥaṭṭâb]

▪ Grup İfâdeleri

G-BD1-1D6C «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] Kureyş Topluluğu

G-BD1-1D6D «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ» [Nebî'nin] Kızların Oğulları

[0F97AA] Ebû Hüreyre-1 Haberi

Açıklama: Ebû Hüreyre’den nakledilen ve kendisinin *Anlatıcı* olduğu anlaşılan olan aşağıdaki rivâyette yer alan ifadelerden hareketle onun aynı zamanda *Gözlemci* olduğunu kesin olarak söylemek mümkün görünmemektedir. Aşağıdaki tariflerin metin itibarıyla birbirlerinden farklı oldukları söylenebilir. Ancak diğer haberler dikkate alındığında, bunların aynı anlatımın tarifleri olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Alıntılar

☞ [97A9] et-Tirmizî, *Sunenu't-Tirmizî*, V, 338.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زَكْرِيَّا بْنُ عَبْدِ قَالَ: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو الرَّقِّيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فُرَيْشًا فَخَصَّ وَعَمَّ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشِ أَنْتُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ أَنْتُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي فَصَيٍّ أَنْتُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنْتُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ أَنْتِ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لِكَ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، إِنَّ لِكَ رَجِمًا سَأَلَهَا بِهَا.»

☞ [979A] et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, I, 34.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ قَالَ: نَا زَكْرِيَّا بْنُ عَبْدِ قَالَ: نَا عُمَرَاؤُ بْنُ كَلْبٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ زُهْرَةَ بِنْتِ مَعْبُدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةَ عَجَّةَ رَسُولِ اللَّهِ، يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِفُ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدَا تَحْمِلُونَ الْأَجْرَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا، إِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ، إِنَّمَا مَثَلِي فِيكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ يُسْتَنْصَخُ فِي قَوْمِهِ، أَنَاهُمْ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ أَنْتُمْ غَشِيْتُمْ وَاصْبَاحَا، أَنَا التَّيْرُ، وَالْمَوْثُ الْمُغِيرُ، وَالسَّاعَةُ الْمَوْعِدُ.»

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-7A9-11AB “وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ” (لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فُرَيْشًا) âyeti (eş-Şu‘arâ` 26/214. âyet) nâzil olduğu zaman Resûlullâh'ın *Kureys'i* toplaması.

E-7A9-11AC Onlara “Ey Kureys topluluğu! Kendinizi ateşten kurtarın. Çünkü size Allah'tan [gelecek] zararı ve faydayı [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

E-7A9-11AD Onlara “Ey Benû ‘Abdi Menâf topluluğu! Kendinizi ateşten kurtarın. Çünkü size Allah'tan [gelecek] zararı ve faydayı [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

E-7A9-11AE “Ey Fâtıma binti Muhammed kendini ateşten kurtar. Çünkü size Allah'tan [gelecek] zararı ve faydayı [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

E-79A-11A0 “(يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةَ عَجَّةَ رَسُولِ اللَّهِ، يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِفُ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدَا تَحْمِلُونَ الْأَجْرَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا) “Yarın insanlar âhireti taşıyarak gelirken sizin dünyayı taşıdığınızı görmeyeyim” demesi.

E-79A-11A1 “(يَا بَنِي هَاشِمٍ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةَ عَجَّةَ رَسُولِ اللَّهِ، يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِفُ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدَا تَحْمِلُونَ الْأَجْرَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا) “Kıyamet gününde benim yakınlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-7A9-11AA (أَبِي هُرَيْرَةَ) **Ebû Hüreyre**

[CC2D5F] Ebû Umâme, el-Ĥârîs ve 'Umeyr b. el-Esved Haberi

Alıntılar

﴿ [2D5E] İbn Ebî 'Âsim, *el-Âĥâd ve'l-Meşâni*, V, 302.

حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ خَالِدٍ، نَا أَبُو الْيَمَانِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ شُرَيْحٍ قَالَ: نَا أَبُو أَمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعُمَيْرُ بْنُ الْأَسْوَدِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى فُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ فَقَامَ فِيهِمْ فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَفْرِئُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَسَمِعَهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: «يَا فَلَانُ عَلَيكَ بِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شَيْئًا» حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا بِمِثْلِ مَا قَالَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، لَا أَلْفَيْتُ النَّاسَ يَأْتُونَ الْجَنَّةَ وَتَأْتُونَ الْجَهَنَّمَ لِأَجْلِ لِفُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ حِيَارَ أُمَّتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أُمَّتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَحِيَارُ فُرَيْشٍ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ فُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ».

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-D5E-11BA (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى فُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ) Resûlullah'ın (s.a) *Ķureyş*'e seslenip onları bir araya toplaması.

E-D5E-11BB (فَقَامَ فِيهِمْ) Onların arasındayken ayağa kalkması.

E-D5E-11BC (فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَفْرِئُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَسَمِعَهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: «يَا فَلَانُ عَلَيكَ بِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شَيْئًا» Onlara “*Her Nebî kendi kavmine gönderilir. Ben de size gönderildim*” dedikten sonra onları akrabalık sırasına göre en yakından en uzak olana kadar isim isim sayarak “*Ey falan! kendi nefsinde sahip çık. Çünkü ben sana Allah katında bir [fayda] sağlayamam*” demesi.

E-D5E-11BD (حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا بِمِثْلِ مَا قَالَ لَهُمْ) Böylece sıranın kızı **Fatıma**'ya gelmesi ve ona da benzer şeyler söylemesi.

E-D5E-11BE (ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، لَا أَلْفَيْتُ النَّاسَ يَأْتُونَ الْجَنَّةَ وَتَأْتُونَ الْجَهَنَّمَ لِأَجْلِ لِفُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ») Sonra onlara “*Ey Ķureyş topluluğu! İnsanlar cennete girecek şeylerle gelirken sizin dünyayı çekerek getirmenizi görmeyeyim. Allah'ım, düzelttiğim şeyleri onların bozmasına izin verme!*” demesi.

E-D5E-11BF (ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ حِيَارَ أُمَّتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أُمَّتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَحِيَارُ فُرَيْشٍ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ فُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ») Sonra “*Sizin önderlerinizin hayırlı olanları insanların hayırlılarıdır. Önderlerinizin şerlileri de insanların şerlileridir. Ķureyş'in hayırlıları insanların hayırlılarıdır. Şerlileri de insanların şerlileridir*” demesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-D5E-11B9 (أَبُو أَمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعُمَيْرُ بْنُ الْأَسْوَدِ) Anlatıcılar

[DA9BDA] 'Amr b. 'Avf b. Zeyd b. Milha Haberi

Açıklama: Bu haberde Hz. Peygamber'in Ensâr hakkında Kureys'e tavsiyelerde bulunduğu dair ifadeler yer almaktadır. Bu bakımdan Ebû Hüreyre-1 Haberi'ni desteklemektedir.

Alıntılar

☞ [9BD9] et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنَعَاءِيُّ، نَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مِلْحَةَ الْمُرِّيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ فَدَخَلَ بَيْتَهُ وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا تَدْخُلُوا عَلَيَّ إِلَّا فُرْشِي»، فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟» فَأَلَوْا: نُحَيْرُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا أَبَاتِنَا أَنْتَ وَأُمَّهَاتِنَا مَعَنَا ابْنُ الْأَخْتِ وَالْمَوْلَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَادَةُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرُ، فَلَا تَمُوتُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ، وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاسْتَلْفَمُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ، وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَقِيقًا، وَتَقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَتُؤْتُوا الزَّكَاةَ، وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ، يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أُمَّتِهِمْ، رَحِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ»

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-BD9-1D5A (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) Resûlullâh'ın ashâbından bazılarıyla oturması.

E-BD9-1D5B (فَدَخَلَ بَيْتَهُ) Sonra evine girmesi.

E-BD9-1D5C (وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا تَدْخُلُوا عَلَيَّ إِلَّا فُرْشِي») Sonra “Sadece Kureysli olanlar benim yanuma girsin” demesi.

E-BD9-1D5D (فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ) [‘Amr b. ‘Avf’ın da] içeri girmesi.

E-BD9-1D5E (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟») Resûlullâh'ın “Ey Kureys topluluğu! Aranızda sizden olmayan kimse var mı?” demesi.

E-BD9-1D5F (مَعَنَا ابْنُ الْأَخْتِ وَالْمَوْلَى) Onların “Aramızda kız kardeş oğlu ve mevâlîmiz var” demeleri.

E-BD9-1D60 (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») Resûlullâh'ın (s.a) “Bir kavmin halîfi onlardandır. Bir kavmin mevâlîsî onlardandır. Bir kavmin kız kardeşlerinin oğlu onlardandır.” demesi.

E-BD9-1D61 (يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَادَةُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرُ) “Ey Kureys topluluğu! Siz benden sonra bu işi üstlenenler olacaksınız” demesi.

E-BD9-1D62 (فَلَا تَمُوتُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ) “Mü'min olmadan ölmeyin” demesi.

E-BD9-1D63 (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا) “Allah'ın ipine hep birlikte sarılın ve ayrılığa düşmeyin” demesi.

E-BD9-1D64 (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) “Kendilerine açık deliller gelmesine rağmen ihtilaf ederek ayrılığa düşenlerden olmayın” demesi.

E-BD9-1D67 (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُوا فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أُمَّتِهِمْ) “Ey Kureyş topluluğu! Benim için ashâbımı, onların çocuklarını ve çocuklarının çocuklarını koruyup [kollayın]” demesi.

E-BD9-1D68 (رَجِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) “Allah Ensâr’a ve onların çocuklarına merhamet etsin” demesi.

▪ Zaman İfâdeleri

Z-BD9-1D58 (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) Olay Zamanı

▪ Mekân İfâdeleri

M-BD9-1D59 (فَدَخَلَ بَيْتَهُ) Resûlullâh’ın Evi

▪ Nesne İfâdeleri

N-BD9-1D52 (كَثِيرٌ بِنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفٍ بْنِ زَيْدٍ بْنِ مِلْحَةَ الْمُزَيْنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ) Anlatıcı

N-BD9-1D53 (رَسُولَ اللَّهِ) Resûlullâh

N-BD9-1D55 (فَسَسَلْتُ فَدَخَلْتُ) ‘Amr b. ‘Avf

▪ Grup İfâdeleri

G-BD9-1D54 (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) Hz. Peygamber’le Oturanlar

G-BD9-1D56 (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى) Kız Kardeş Çocuğu ve Mevâli

G-BD9-1D57 (مَعْشَرَ قُرَيْشٍ) Kureyş Topluluğu

[DA9BCE] Ebû Mûsâ Haberi

Açıklama: Bu haberin Enes b. Mâlik ve Ebû Sa’îd el-Ĥudrî’nin¹³ haberleriyle oldukça benzer bilgi ve ifadeler taşıdığı görülmektedir. Bu haberlerin ikisi, bunlardan birinin târiklerinden ibaret olabilir. Elbette bunun tespit edilmesi için ayrıntılı tetkikler yapılması gerekir. Ancak mevsûkiyet meselesi bir sorun olarak görülmediği için bu Kurğu sırasında söz konusu haberlerden ikisinin ayrı ayrı incelenmesinde bir sakınca görülmemiştir.

Alıntılar

☞ [9BCD] el-Bezzâr, *el-Baĥru’z-Zehĥâr*, VIII, 73.

¹³ Metin benzerliği nedeniyle Kurğu’ya dahil edilmemiştir (bk. eĥ-Taberânî, *el-Mu’cemu’s-Şaĥîr*, I, 142).

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَوْفٌ، عَنْ زِيَادِ بْنِ حِزْرَاقٍ، عَنْ أَبِي كَثَّانَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ فُرَيْشٍ، فَأَخَذَ بَعْضَادِيَّ الْبَابِ، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا فُرَيْشِي؟»، قَالَ: فُقَيْلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا، قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»، ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا دَامُوا إِذَا اسْتُرِحُّوا رَحْمًا، وَإِذَا حَكَّمُوا عَدْلًا، وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطًا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ»، وَهَذَا الْحَدِيثُ لَا نَعْلَمُهُ يُرْوَى بِهَذَا اللَّفْظِ إِلَّا عَنْ أَبِي مُوسَى بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَأَبُو كَثَّانَةَ رَوَى عَنْهُ زِيَادُ بْنُ حِزْرَاقٍ، حَدِيثَيْنِ هَذَا أَخَذَهُمَا وَالْآخِرُ رَفَعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُرَيْرَانَ وَعَبْدُ اللَّهِ لَا يَرْفَعُهُ.

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-BCD-1D80 (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ فُرَيْشٍ) Resûlullah'ın (s.a), içerisinde *Ğureys*'ten bazı kimselerin bulunduğu evin kapısına dikilmesi.

E-BCD-1D81 (فَأَخَذَ بَعْضَادِيَّ الْبَابِ) Kapının iki sövesini tutması.

E-BCD-1D82 (ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا فُرَيْشِي؟») Sonra “*Evide Ğureysli dışında kimse var mı?*” demesi.

E-BCD-1D83 (فُقَيْلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا) “*Hayır, sadece kız kardeşimizin oğlu var*” denilmesi.

E-BCD-1D84 (فَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») Onun “*Bir kavmin kız kardeşinin oğlu onlardandır*” demesi.

E-BCD-1D85 (ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا دَامُوا») Sonra “*Bu iş [şunları sürdürdükleri müddetçe] Ğureys'tedir*” demesi.

E-BCD-1D86 (إِذَا اسْتُرِحُّوا رَحْمًا) “*Merhamet isteyene merhamet ederlerse*” demesi.

E-BCD-1D87 (وَإِذَا حَكَّمُوا عَدْلًا) “*Hüküm verirken adil davranırlarsa*” demesi.

E-BCD-1D88 (وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطًا) “*Paylaştırdıklarında eşit davranırlarsa*” demesi.

E-BCD-1D89 (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) “*Eğer kim böyle yapmazsa Allah'ın, meleklerinin ve insanların hepsinin laneti onun üzerine olsun*” demesi.

E-BCD-1D8A (لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ) “*Onun tövbesi de fidyesi de kabul olmaz*” demesi.

▪ Zaman İfâdeleri

Z-BCD-1D7F (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ فُرَيْشٍ) Olay Zamanı

▪ Mekân İfâdeleri

M-BCD-1D7C (عَلَى بَابِ بَيْتٍ) Evin Kapısının Önü

▪ Nesne İfâdeleri

N-BCD-1D7A (عَنْ أَبِي مُوسَى) Anlatıcı

N-BCD-1D7B (رَسُولُ اللَّهِ) Resûlullâh

▪ Grup İfadeleri

G-BCD-1D7D (نَقَرَ مِنْ قُرَيْشٍ) *Kureyşli Kimseler*

G-BCD-1D7E (عَبْرَ فُلَانٍ ابْنِ أُخْتِنَا) *Kız Kardeşin Oğlu*

[0F97AD] **Ebû Umâme-2 Haberi**

Açıklama: Hz. Peygamber'in konuşmasının mahiyetine dair oldukça anlaşılır ifadelerin yer aldığı bu haber, *Kurgu'*da ortaya çıkan olay akışının daha net bir şekilde kavranmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır. Haberin devamında *Kurgu'*nun konusunun dışında kalan bilgi ve ifadeler de bulunmaktadır. Bu ifadelerin bir kısmında Hz. Peygamber'in hanımlarına da seslendiği anlaşılmaktadır. Bu bilgiler, hadisenin, Hz. Peygamber'in hanımlarından bir ay boyunca ayrı kalmasıyla irtibatlı olabileceğini göstermektedir. Ancak bu, *Kurgu'*nun genişletilmesini zorunlu kılacak başka bir çalışmanın konusudur.

Alıntılar

☞ [97AC] el-Âcurrî, eş-Şerî'a, III, 1337.

وَأْتَيْنَا الْفَرَنْجِيَّ قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ الدَّمَشَقِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ , عَنْ الْقَاسِمِ , عَنْ أَبِي أَمَامَةَ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] آيَةَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ , فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى النَّبَابِ , وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ , فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ , ثُمَّ أَطْلَعَ فَقَالَ: يَا بَنِي هَاشِمٍ , اسْتَمُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , لَا يُعَزِّزُكُمْ قَرَابَتُكُمْ مِنِّي , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا , ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ , وَيَا حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ , وَيَا أُمُّ سَلَمَةَ , وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ , يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اسْتَمُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , وَاسْعُوا فِي فِكَائِكُمْ وَرِقَابِكُمْ , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا , فَبَكَتْ عَائِشَةُ , ثُمَّ قَالَتْ: أَيُّ حَيٍّ , وَهَلْ يَكُونُ ذَلِكَ يَوْمَ لَا تُغْنِي عَنِّي شَيْئًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ , فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ {وَتَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ} [الأنبياء: 47] وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ {فَمَنْ تَمَثَّلَ مَوَازِينَهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ} , وَمَنْ خَمَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ} [المؤمنون: 103] فَبَعْدَ ذَلِكَ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا , وَعِنْدَ الثَّوْرِ: مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أُمَّ ثَوْرَهُ , وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ فِي الظَّلْمَةِ يَغْمَهُ فِيهَا , فَلَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا , وَعِنْدَ الصَّرَاطِ , مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَسَلَّمَهُ وَأَجْنَاهُ , وَمَنْ شَاءَ كَبَّكَهُ فِي النَّارِ " قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَيُّ حَيٍّ , قَدْ عَلِمْنَا أَنَّ الْمَوَازِينَ هِيَ الْكَيْفَانِ يُوضَعُ فِي هَذَا الشَّيْءِ , وَفِي هَذَا الشَّيْءِ فَتَرْجَحُ إِخْدَاهَا , وَتُخَفُّ إِخْدَاهَا , وَقَدْ عَلِمْنَا الثَّوْرَ وَالظَّلْمَةَ , فَمَا الصَّرَاطُ؟ قَالَ: " طَرِيقُ بَيْنِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ , يُجَارُ النَّاسُ عَلَيْهَا , وَهِيَ مِثْلُ حَدِّ الْمَوْسَى , وَالْمَلَائِكَةُ صَائِفُونَ بَيْنًا وَبَيْنًا لَا يَتَخَطَّفُونَهُمْ بِالْكَالِيلِ , مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ , وَهُمْ يَقُولُونَ: رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ , وَأَقْبِدْتُهُمْ هَوَاءً , فَمَنْ شَاءَ اللَّهُ وَسَلَّمَهُ , وَمَنْ شَاءَ كَبَّكَهُ فِيهَا "

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ " (قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] آيَةَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ) E-7AC-11AF "أَنْذِرْ" âyeti nâzil olduğu zaman Nebî'nin (s.a.) *Benû Hâşim'*i bir araya toplaması.

E-7AC-11B0 (فَأَخْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ فَأَخْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ) Onları kapının önüne, ailesi ve eşlerini evin içine oturtması.

E-7AC-11B1 (ثُمَّ اطَّلَعَ) Sonra onların karşısına çıkması.

E-7AC-11B2 (فَقَالَ: يَا بَنِي هَاشِمٍ اسْتُرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، لَا يُعَزِّتُكُمْ قَرَابَتُكُمْ مِنِّي، فَإِنِّي لَا أَفِيكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) [Onlara] “Ey Hâşimoğulları! Nefislerinizi Allah azze ve celleden satın alın, bana olan yakınlığınız sizi mağrur etmesin. Çünkü size Allah’tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

E-7AC-11B3 (ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ، وَيَا حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ، وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ، وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ سَوْدَةَ، وَيَا أُمَّ الزُّبَيْرِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اسْتُرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاسْعَوْا فِي فِكَائِكُمْ وَقَابِكُمْ، فَإِنِّي لَا أَفِيكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا) Sonra Ehl-i Beyt’ine yönelip “Ey ‘Â’îşe binti Ebî Bekr, Ey Hafsa binti ‘Omer, ey Ummu Seleme, ey Fâtûma binti Muhammed, ey Ummu’z-Zubeyr, ey Nebî’nin halası! Nefislerinizi Allah’tan satın alın. Boyunlarınızı kurtarmak için çalışın. Çünkü size Allah’tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

[B11D8E] Enes b. Mâlik Haberi

Alıntılar

☞ [1D8D] et-Ṭaberânî, *ed-Du‘â*, s. 583.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ أَبِي صَالِحٍ الْحَنْفِيِّ، عَنِ بُكَيرِ الْجَزْرِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا فِي بَيْتِ، نَفَرٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَفَرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا يُوسِعُ إِلَى حَنْبِهِ رِجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَخَذَ بَعْضَادَتِهِ فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ، وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتُرْجَمُوا رَجَمُوا، وَإِذَا حَكُمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا عَاهَدُوا وَفُوا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-D8D-62CC (كُنَّا فِي بَيْتِ، نَفَرٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَفَرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ) Muhâcirler ve Ensâr’dan bazıları bir evde otururlarken Resûlullâh’ın yanlarına gelmesi.

E-D8D-62CD (فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا يُوسِعُ إِلَى حَنْبِهِ رِجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ) İnsanların yanlarına oturmaları için ona yer açmaları, fakat onun kapıda ayakta dikilmesi.

E-D8D-62CE (فَأَخَذَ بَعْضَادَتِهِ) Kapının sövelerini tutması.

E-D8D-62CF (فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ) “İmamlar Kureyş’tendir” demesi.

E-D8D-62D3 (فَقَالَ: وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا) “Benim onlar üzerinde büyük bir hakkım vardır. Onların da şu üç şeyi yaptıkları takdirde [hakları vardır]” demesi.

E-D8D-62D4 (إِذَا اسْتُرْجَمُوا رَجَمُوا) “Merhamet isteyene merhamet ederlerse” demesi.

E-D8D-62D5 (وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا) “Hüküm verirken adil davranırlarsa” demesi.

E-D8D-62D6 (وَإِذَا عَاهَدُوا وَعُقُوا) “Ahit yaptıklarında vefa gösterirlerse” demesi.

E-D8D-62D7 (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) “Eğer kim böyle yapmazsa Allah’ın, meleklerinin ve insanların hepsinin laneti onun üzerine olsun” demesi.

▪ Zaman İfâdeleri

Z-D8D-62CA (كُنَّا فِي بَيْتٍ) Evde Oturma Zamanı

▪ Mekân İfâdeleri

M-D8D-62C9 (فِي بَيْتٍ) Ev

▪ Nesne İfâdeleri

N-D8D-62C6 (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ) Gözlemci ve Anlatıcı

N-D8D-62CB (رَسُولُ اللَّهِ) Resûlullâh

▪ Grup İfâdeleri

G-D8D-62C7 (كُنَّا فِي بَيْتٍ، نَعْرِضُ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ) Muhâcirlerden Bir Grup

G-D8D-62C8 (وَنَقَرُّ مِنَ الْأَنْصَارِ) Ensâr’dan Bir Grup

[CC2D68] **Ebû Mes’ûd el-Ensârî Haberi**

Açıklama: Bu haberin tarîklerinin tamamında yer alan “بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ” ve benzerî ifadelerden hareketle **Ebû Mes’ûd el-Ensârî’nin Gözlemci** olduğu söylenebilir. *Haber’in* tarîklerinin bir kısmında yer alan “لَمْ نَحَا قَضِيْبَهُ، فَإِذَا هُوَ أَبْيَضُ يَصِلِدُ” ifadesi ise o sırada Hz. Peygamber’in elinde bir çubuk olduğunu ve o çubuğun kabuğunu soyduğunu göstermektedir. Bu da, diğer haberlerdeki çubuk ile ilgili ifadeleri teyid etmekte ve burada iktibas ettiğimiz haberlerin tamamının aynı olaydan bahsettiğine dair kanaatimizi güçlendirmektedir.

Alıntılar

☞ [2D67] ed-Dârekuṭnî, *el-İlelu'l-Vâride*, VI, 188.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَبِيرٍ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَيْتٍ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ لَا يَزَالُ فِيكُمْ، وَأَنْتُمْ وَلَا تُدْرِكُونَهُ، مَا لَمْ تُحَدِّثُوا عَمَلًا، فَيَنْزِعُهُ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ، سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارًا مِنْ خَلْقِهِ، فَالْتَحَوْكُمْ كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ.

☞ [E011] Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 536.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: حَدَّثَنِي عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي قَرِيبٍ مِنْ ثَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ لَيْسَ فِيهِمْ إِلَّا قُرَيْشِي لَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ صَفِيحَةً وَجُوهَ رَجُلٍ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْ وَجُوهِهِمْ يَوْمَئِذٍ فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ فَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ حَتَّى أَحْبَبْتُ أَنْ يَسْكُتَ قَالَ: ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَتَشَهَّدْتُ، ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا لَمْ تَعْصُوا اللَّهَ، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ لِقَضِيبٍ فِي يَدِهِ، ثُمَّ لَحَا قَضِيبَهُ، فَإِذَا هُوَ أُتْبِضُ يَصْلِدُ.

☞ [2AF8] eş-Şâşî, *el-Musned*, II, 293.

حَدَّثَنِي عَيْسَى بْنُ أَحْمَدَ، نَا مُصْعَبٌ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جَالِسِينَ فِي ثَمَانِينَ رَجُلًا أَوْ نَحْوِ مِنْ ثَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ، مَا رَأَيْتُ مِثْلَ صَفْحَاتِ وَجُوهِهِمْ لِقَوْمٍ قَطُّ إِذْ تَحَدَّثُوا عَنِ النِّسَاءِ فَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ حَتَّى أَحْبَبْتُ أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهُ وَاللَّهِ وَاللَّيَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ، مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ وَلَاءُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ نَحْوَ هَذَا الْقَضِيبِ»، ثُمَّ لَحَا قَضِيبًا فِي يَدِهِ، فَإِذَا مَا لَحْتُهُ أُتْبِضُ يَصْلِدُ.

İfâdeler

▪ *Eylem İfâdeleri*

E-AF9-11C2 [Ebû veya İbn Mes'ûd el-Ensârî'nin,] Hepsî *Kureys'* ten 30'a yakın kişiyle beraber Resûlullâh'ın (s.a) yanında bulunuyor olması.

E-AF9-11C3 (فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ) Kadınları zikredip onlar hakkında konuşmaları.

E-AF9-11C4 (وَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ) [Resûlullâh'ın] onlarla [*Kureys'* ten olanlarla] konuşması.

E-AF9-11C6 (ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ» يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ) Sonra “*Ey Kureys topluluğu! Allah'a itaat ettiğiniz sürece siz bu işin ehlisiniz*” demesi.

E-AF9-11C7 (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ) “*Eğer isyan ederseniz [O] size, şu çubuğun soyulması gibi sizi [bu işten] soyup [atacak] kimseler gönderir*” demesi.

▪ *Nesne İfâdeleri*

N-AF9-11C1 (أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ) Ebû veya İbn Mes'ûd el-Ensârî

[0F97A7] ‘Imrân b. Huşayn Haberi

Alıntılar

☞ [97A6] et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ صَدَقَةَ، ثنا أَبُو قُرَيْبَةَ يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ سَيَانَ، ثنا أَبِي، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ الشُّشَيْرِيُّ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ سَيَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَدِيرٍ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ، عَنْ أَبِي سَهْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ لَهُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أَعْبِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي هَاشِمٍ، إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، يَا بَنِي هَاشِمٍ لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالذُّبَابِ تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْأَحْبَرَةِ تَحْمِلُونَهَا».

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-7A6-11A4 (جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ ذَاتَ يَوْمٍ) Nebî'nin (s.a) bir gün *Benû Hâşim*'i toplaması.

E-7A6-11A6 (فَقَالَ لَهُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا») Onlara, “*Ey Hâşimoğulları! Benim sizin için Allah'tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] gücüm yetmez*” demesi.

E-7A6-11A7 (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) “*Benim dostlarım aranızdaki muttakilerdir*” demesi.

E-7A6-11A8 (يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ) “*Ey Hâşimoğulları! Yarım hurmayla da olsa ateşten korunun*” demesi.

E-7A6-11A9 (لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا) “*Sizi, dünyayı sırtınızda taşıırken...*” demesi.

Not: Diğer haberler dikkate alındığında bu ifadelerin hatalı olduğu görülmektedir. Ancak buna rağmen kasıt anlaşılmaktadır. Haber'in bir başka tarîkine göre bu ifadeler “*لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ وَبِأَيِّ النَّاسِ بِالْآخِرَةِ يَحْمِلُونَهَا*” şeklinde¹⁴ olmalıdır.

▪ Zaman İfâdeleri

Z-7A6-11A5 (ذَاتَ يَوْمٍ) Bir gün

▪ Nesne İfâdeleri

N-7A6-11A3 (عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ) Anlatıcı

[E67853] ‘A’işe Haberi

Açıklama: ‘A’işe’den nakledilen bu haberde de, Hz. Peygamber’in **Fâtıma**, **Şafiye** ve diğer ‘**Abdulmuṭṭalib** oğullarına birlikte hitap ettiği teyid edilmektedir. Her ne kadar metinde “*وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ*” âyetinin o sırada nâzil olduğu söylenmekte ise de diğer haberlerle birlikte değerlendirildiğinde Hz. Peygamber’in söz konusu âyeti hatırlattığı anlaşılmaktadır. Âyetin, o sırada nâzil olduğunu söylemek için ise ek delillere ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer rivâyetlerin bazı tarîklerinde Hz. Peygamber’in akrabalarını nübüvvetin ilk yıllarında, Mekke’de bir araya topladığı ve bu âyeti okuduğu şeklinde bazı ifadeler bulunmakla beraber bunların Mekke’de daha önce vuku bulan ve **Ebû Leheb**’in de katıldığı başka bir davetle¹⁵ bu toplantıyı birbirine karıştıran râvîlerin tasarruflarından ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü, bu toplantıda bulunduğu bildirilen¹⁶ **Fâtıma**’nın, Mekke’de verilen o davet sırasında yaşı küçük idi; ‘A’işe muhtemelen yeni doğmuştu, diğer eşleriyle ise henüz evlenmemişti.

¹⁴ Haṭîb el-Bağdâdî, *Telḥîsu 'l-Muteşâbih fi 'r-Resm*, II, 743.

¹⁵ İbn İshâk, *Sîretu İbn İshâk*, s. 145-146; el-Bezzâr, *el-Baḥru 'z-Zeḥḥâr*, II, 105.

¹⁶ el-Âcurrî, *eş-Şeri'a*, III, 1337; et-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu 'l-Kebîr*, VIII, 225.

Alıntılar

﴿ [7852] Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, XI, 450, No: 26175.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بِنْتِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ.

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-852-11B8 ﴿لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بِنْتِي﴾ zaman Nebî'nin (s.a) kalkıp “Ey Fâtıma binti Muḥammed, ey Şafiyye binti ‘Abdulmuṭṭalib, ey Benî ‘Abdulmuṭṭalib, malımdan isteyin, ancak sizin için Allah’tan [gelecek] hiçbir şeyi [önmeye] gücüm yetmez” demesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-852-11B7 (عائشة) Anlatıcı

[9D62EC] Mu’âz b. Cebel Haberi

Açıklama: Mu’âz b. Cebel’in vali tayin edilmesiyle alakalı bu haberin *Kurgu* ile doğrudan alakası bulunmamaktadır. Ancak rivâyet metinlerindeki “إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ” ve “يُرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَتَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا” ifadelerinden hareketle her iki olayın da birbirine oldukça yakın olduğu ve birbirlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkilediklerini düşünüyoruz. Burada bir başlangıç olarak hazırladığımız *Kurgu* genişletildiği takdirde söz konusu iki olay arasındaki sebep-sonuç ilişkileri ve zamansal irtibatların daha net bir şekilde ortaya çıkacağı kanaatindeyiz.

Alıntılar

﴿ [62EB] İbn Ebî ‘Âsım, *es-Sunne*, I, 93.

ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ، ثُمَّ التَفَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ يُرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَتَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا. اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُحِلُّ لَكُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ، وَإِنَّمَا اللَّهُ لَتُكْفَأَنَّ أُمَّتِي عَنْ دِينِهَا كَمَا تُكْفَأَنَّ الْإِنَاءُ فِي الْبَطْحَاءِ».

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-2EB-1197 (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ) Resûlullâh’ın (s.a) [Mu’âz’ın] Yemen’e gönderirken tavsiyelerde bulunmak üzere [yola kadar] ona eşlik etmesi.

E-2EB-1198 (مُ اتَّفَقَتْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ إِلَى الْمَدِيْنَةِ) Sonra Resûlullâh'ın (s.a) Medine'ye doğru bakması.

E-2EB-1199 (فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ») *“Şu Ehl-i Beyt'im kendilerinin bana insanlardan daha yakın olduğunu düşünüyorlar”* demesi.

E-2EB-119A (إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) *“Benim dostlarım müttaki olanlarınızdır”* demesi.

E-2EB-119B (مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا) *“Eğer onlar da öyleyseler, öyledirler”* demesi.

E-2EB-119C (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَجِدُ هُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ) *“Allah'ım! düzelttiklerimi onların bozmalarına fırsat verme”* demesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-2EB-1195 (مُعَاذِ بْنِ حَبَلٍ) **Mu'âz b. Cebel**

N-2EB-1196 (رَسُوْلُ اللّٰهِ) **Resûlullâh**

▪ Grup İfâdeleri

G-2EB-119E (أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ) **Ehl-i Beyt**

[CC2D77] **İbn 'Omer Haberi**

Açıklama: 'Abdullâh b. 'Omer'den nakledilen bu rivâyetin bazı tarîklerindeki *“مَنْ بَعَثَ رَسُوْلَ اللّٰهِ”* ifadesi **İbn 'Omer**'in hem *Gözlemci* hem de *Anlatıcı* olduğunu teyid etmektedir. Rivâyet, çok sayıda râvî tarafından nakledilmiştir. Ancak, tespit edebildiğimiz kadarıyla bunların hepsi yaklaşık ifadelerle **'Âsım b. Muhammed'**den nakledilmiştir. Bu sebeple, diğer tarîkler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Aşağıdaki tarîklerde yer alan *“مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رِجَالًا”* veya *“مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثنان”* ifadeleri, **'Abdullâh b. 'Omer'**den nakledilen bu haberin dışında ulaşabildiğimiz hiçbir rivâyette yer almamaktadır. Kanaatimize göre bunun sebebi râvîlerin birinin *“مَا بَقِيَ”* ifadesinden sonra gelen metni aktarmasından kaynaklanan bir rivâyet hatasıdır. Aslında burada *“مَا بَقِيَ مِنْهُمْ”* ifadesinden sonra, yukarıda geçen **Enes b. Mâlik**'ten nakledilen rivâyette olduğu gibi, kalan insan sayısının değil, o insanlarda bulunması gereken hasletlerin sayılması gerekmektedir. Nitekim buna benzer bir örnek **Ebû Berze el-Eslemî**'den nakledilen ve bize göre hatalı olarak *ihtisâr* edilen *“الأئمة من قريش ما عملوا بفلات”* ifadelerinin yer aldığı rivâyettir.¹⁷ Bu rivâyetin *mufasssal* bir başka tarîkinde bu ameller **Enes b. Mâlik** ve diğer râvîlerden nakledilenlere benzer şekilde

¹⁷ et-Tayâlisî, *el-Musned*, II, 240. حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا سَكِينُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ سَيَّارِ بْنِ سَلَامَةَ، عَنْ أَبِي نَزْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الأئمة من قريش ما عملوا بفلات»

sayılmıştır.¹⁸ Anlaşılan o ki, **Abdullâh b. 'Omer'** den nakledilen metin de aynı şekilde hatalı *iẖtisâr* edildiği için yanlış anlamaya müsait hale gelmiş ve bu kısımdaki ifade - her ne ise- "رَجُلَانِ" veya "اثنان" şeklinde "hayatta kalan insan sayısı" zannedilerek rivâyet edilmeye başlanmıştır.¹⁹ Dolayısıyla **Abdullâh b. 'Omer'** den nakledilen bu rivâyetin mahfuz olduğunu kabul etmek mümkün görünmemektedir. Bu rivâyetin **Âşım b. Muḥammed** dışında bir târikinin tespit edilmesi hâlinde bu müphem durum açıklığa kavuşabilir.

Alıntılar

☞ [2D76] et-Ṭayâlisî, *el-Musned*, III, 462.

حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا الْعُمَرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ»

☞ [2D7B] el-Buḥârî, *es-Şaḥîḥ*, IV, 179, No: 3501.

حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَاصِمٌ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثنان»

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-D76-11C9 [İbn 'Omer'in] «سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ»» Resûlullâh'ı "Bu iş, iki kişi kalıncaya kadar Kureys'e aittir" derken işitmesi.

▪ Nesne İfâdeleri

N-D76-11C8 (عن ابن عمر) **İbn 'Omer**

[492AFC] 'Aṭâ' b. Yesâr Haberi

Açıklama: Bu haber, Hz. Peygamber'in elindeki çubuğun soyulmasıyla ilgili diğer haberlerde yer alan ifadeleri desteklemesi bakımından önem arz etmektedir.

Alıntılar

☞ [2AFB] eş-Şâfi'î, *el-Musned*, IV, 53.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذَيْبٍ، عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمْرٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِفُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ إِلَّا أَنْ تُعَدِّلُوا عَنْهُ فَتُلْحِقُوا كَمَا تُلْحِقُ هَذِهِ الْحَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى حَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ.

...حَدَّثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا سَكِينٌ حَدَّثَنَا سَبَّارُ بْنُ سَلَامَةَ سَمِعَ أَبَا بَرْزَةَ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ إِذَا اسْتُرْجِحُوا رَجِمُوا وَإِذَا عَاهَدُوا وَفُوا وَإِذَا حَكَمُوا"¹⁸
Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, VIII, 468, No: 20091. Kezâ bk. er-Rûyânî, *el-Musned*, II, 25, 27.

¹⁹ Nitekim **İbn Ḥacer** de **el-Buḥârî**'nin rivâyetindeki "اثنان" ifadesiyle insan sayısının kastedilmemiş olabileceğini ifade etmiş ve başka ihtimaller üzerinde durmuştur (Ḥacer el-'Askalânî, *Fethu'l-Bârî Şerḥ Şaḥîḥ el-Buḥârî*, XIII, 117).

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-AFB-11CE (عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ) Anlatıcı

E-AFB-11CF (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ») Resûlullâh'ın (s.a) *Ḳureyş'e "Haktan ayrılmadığınız müddetçe bu işin velayetine en çok siz layıksınız"* demesi.

E-AFB-11D0 (إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فُتْلِحُونَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجُرَيْدَةُ» يُشِيرُ إِلَى خَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ.) Elindeki çubuğu göstererek *"Eğer haktan ayrılırsanız bu çubuğun soyulduğu gibi [bu işten] soyulup [atılırsınız]"* demesi.

[CC2D79] İsmâ'îl b. Muḥammed b. 'Amr b. Sa'd Haberi

Alıntılar

☞ [2D78] Nu'aym b. Ḥammâd, *el-Fiten*, I, 395.

حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ زَافِعٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمُ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجَى عَصَايَ هَذِهِ ثُمَّ قَسَعَطَ طَائِفَةٌ مِنْ لِحَاهَا فَأَلْقَاهَا فِي الْأَرْضِ

İfâdeler

▪ Eylem İfâdeleri

E-D78-11CB (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى) Resûlullâh'ın (s.a) *"Ey Ḳureyş topluluğu! Allahu Teâla'ya itaat ettiğiniz müddetçe bu işin velâyeti sizdedir"* demesi.

E-D78-11CC [Resûlullâh'ın] *"Eğer asi olursanız bu asanın soyulduğu gibi yeryüzünden soyulup [atılırsınız]"* demesi.

E-D78-11CD (ثُمَّ قَسَعَطَ طَائِفَةٌ مِنْ لِحَاهَا فَأَلْقَاهَا فِي الْأَرْضِ) Sonra onun bir kısmını soyup yere atması.

▪ Nesne İfâdeleri

N-D78-11CA (إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعْدٍ،) İsmâ'îl b. Muḥammed

[EDE0E5] Ebû Hüreyre-2 Haberi

Açıklama: Ebû Hüreyre'den rivâyet edilen bu haberin farklı tarîkleri bulunmaktadır. Bu tarîklerde ifade farkları bulunmakla beraber genel itibariyle hepsinde Ensâr hakkında tavsiyeler bulunmaktadır. Bu tarîklerin çoğunda yer alan "سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ" şeklindeki ifadelerden hareketle **Ebû Hüreyre'nin Anlatıcı** olmasının

yanında *Gözlemci* de olduğu söylenebilir. Bu tespit *Kurgu*'nun geliştirilmesi sırasında kronolojik tespit açısından büyük önem arz etmektedir.

Alıntılar

☞ [E0E4] Ya'kûb b. Sufyân el-Fesevî, *el-Ma'rife ve't-Târîh*, I, 383-384.

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الثُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ بِنَحْدَافَةَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَمَّةٌ صَبْرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ، مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ.

☞ [E0E7] İbn Hibbân, *es-Şahîh*, XIV, 159.

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، حَدَّثَنَا حَزْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهَبٍ، أَخْبَرَنَا يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ الْأَنْصَارِيُّ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «الْأَنْصَارُ أَعَمَّةٌ صَبْرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الْأَمْرِ: مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ»

İfâdeler

▪ *Eylem İfâdeleri*

E-0E4-11D1 (أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَمَّةٌ صَبْرٌ) Resûlullâh'ı “*Ensâr affedici ve sabırlıdır*” derken işitmesi.

E-0E4-11D2 (وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ) [Ebû Hüreyre'nin, Resûlullâh'ı] “*İnsanlar bu işte Kureys'e tâbidir*” derken işitmesi.

E-0E4-11D3 (مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ) [Ebû Hüreyre'nin, Resûlullâh'ı] “*Mü'min olanları mü'min olanlarına, fâcir olanları da fâcir olanlarına tâbidir*” derken işitmesi.

OLGULAR

* 41169-Eylem - Nakli: Hz. Peygamber'in 'Omer b. el-Haţţâb'tan Benû Hâşim ve Benû'l-Muţţalib'i Bir Araya Toplamasını İstemesi

E-185-D18E- el-Buĥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ» *Kavmini [bir araya] topl!*) demesi.

E-1A4-02D9- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ) Resûlullâh'ın 'Omer'e “*Kavmini [yanıma] topl!*” demesi.

E-BD4-8DA1- et-Taberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ) Resûlullâh'ın (s.a) mescidde oturuyorken bir adamı göndermesi.

E-BD4-8DA2- et-Taberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ») [Adama] “Benû Hâşim'i bir evde topl!” demesi.

E-BD1-1D70- İbn Ebî 'Âşim, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ») Nebî'nin (s.a) ‘Omer’e “Kureyş'ten olanları buraya topl!” demesi.

E-7A9-11AB- et-Tirmiżî, *Sunenu't-Tirmiżî*, V, 338.

(لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا) âyeti (eş-Şu'arâ' 26/214) nâzil olduğu zaman Resûlullâh'ın Kureyş'i toplaması.

E-D5E-11BA- İbn Ebî 'Âşim, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 302.

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ) Resûlullâh'ın (s.a) Kureyş'e seslenip onları bir araya toplaması.

▪İrt: N-60DC-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: N-60DD-Naklî-Irtibat: [609D]- 'Omer b. el-Ḥaṭṭâb

▪İrt: Z-60DE-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-60DF-Naklî-Irtibat: [609A]- Mescid-i Nebevî

* 4116A-Eylem - Naklî: ‘Omer b. el-Ḥaṭṭâb’ın Onları Bir Evde Toplaması ve Hz. Peygamber’e Gelip Durumu Haber Vermesi

E-185-D18F- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَجَمَعَهُمْ) [‘Omer’in] onları toplaması.

E-185-D190- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ) Nebî'nin kapının önünde hazır olmaları.

E-185-D191- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ) ‘Omer’in, [Nebî'nin] yanına girmesi.

E-185-D192- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي) Ona “Kavmini [bir araya] topladım” demesi.

E-1A4-02DB- İbn Ebî Ḥâtim, *İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَلَمَّا اجْتَمَعُوا) Onlar bir araya toplanınca...

E-BD4-8DA3- et-Taberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(قَالَ : فَخَرَجَهُمْ) [Adamın *Benû Hâşim'i*] toplaması.

E-BD1-1D71- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟) ['Omer'in] "Ey Allah'ın Resûlü! Siz mi onların yanına çıkarsınız yoksa onlar mı sizin yanınıza girsin?" demesi.

E-BD1-1D72- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالَ : «أَخْرَجُ إِلَيْهِمْ») [Nebî'nin (s.a)] "Ben çıkarım" demesi.

▪İrt: N-60E0-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: N-60E1-Naklî-Irtibat: [609D]- 'Omer b. el-**Haftâb**

▪İrt: M-60E2-Naklî-Irtibat: [609A]- *Mescid-i Nebevî*

▪İrt: M-60E3-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: Z-60E4-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: G-60E8-Naklî-Irtibat: [609E]- Kızkardeş Çocukları ve Halifler

▪İrt: G-60E9-Naklî-Irtibat: [609F]- Hz. Peygamber'in Ailesi

✱ 4116C-Eylem - Naklî: **H. Peygamber'in Onların Bulunduğu Evin Kapısına Gelmesi**

E-185-D196- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ) Nebî'nin (s.a) dışarı çıkması.

E-1A4-02DD- İbn Ebî Hâtim, *'İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ) [Hz. Peygamber'in] onların yanına çıkması.

E-BD4-8DA4- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ) Resûlullâh'ın (s.a) yerinden kalkıp o eve girmesi.

E-BD9-1D5B- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَدَخَلَ بَيْتَهُ) Sonra kendi evine girmesi.

E-BD1-1D72- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالَ : «أَخْرَجُ إِلَيْهِمْ») [Nebî'nin (s.a)] "Ben çıkarım" demesi.

E-BD1-1D73- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَخَرَجَ) [Nebî'nin (s.a) onların yanına] çıkması.

E-BCD-1D80- el-Bezzâr, *el-Baḥru'z-Zehḥâr*, VIII, 73.

(قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ) Resûlullâh'ın (s.a) içerisinde *Kureys*'ten bazı kimselerin bulunduğu evin kapısına dikilmesi.

E-BCD-1D81- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(فَأَخَذَ بَعْضَادِي الْبَابِ) Kapının iki sövesini tutması.

E-7AC-11B1- el-Âcurrî, *eş-Şerî'a*, III, 1337.

(كُنْ أُمَّاطَلَعِ) Sonra onların karşısına çıkması.

E-D5E-11BB- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 302.

(فَقَامَ فِيهِمْ) Onların arasında ayağa kalkması.

▪İrt: N-60E5-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-60E6-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

▪İrt: M-60E7-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: Z-60EC-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 4116D-Eylem - Naklî: **Hz. Peygamber'in Onlara Aralarında Yabancı Bir Kimsenin Olup Olmadığını Sorması**

Not: Hz. Peygamber'in, yabancı kimselerin yanında onları azarlamamak için bu soruyu sorduğu anlaşılmaktadır.

E-185-D198- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») Onlara, “Aranızda yabancı var mı?” diye sorması.

E-1A4-02DE- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟) Onlara “Aranızda yabancı var mı?” diye sorması.

E-BD4-8DA7- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») Onlara “Aranızda yabancı var mı?” diye sorması.

E-BD9-1D5E- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟») Resûlullâh'ın “Ey Kureyş topluluğu! Aranızda sizden olmayan kimse var mı?” demesi.

E-BD1-1D74- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») “Ey Kureyş topluluğu! Aranızda yabancı var mı?” demesi.

E-BCD-1D82- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(كُنْ أُمَّاطَلَعِ) Sonra “Evede Kureyşli dışında kimse var mı?” demesi.

▪İrt: N-60EA-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-60EB-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

▪İrt: Z-60ED-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-60F2-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

* 4116E-Eylem - Naklî: **Onların Aralarında Sadece Kız Kardeşlerinin Çocuklarının Bulunduğunu Söylemeleri**

E-185-D199- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا خَلِيفَتُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا) Onların “*Evet var. Halîflerimiz, kız kardeşlerimizin çocukları ve mevâlimiz bulunuyor*” demeleri.

E-1A4-02DF- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(قَالُوا: فِينَا أَبْنَاؤُنَا وَخَلْفَاؤُنَا وَبَنُو أُخْوَاتِنَا وَمَوَالِينَا) Onların “*Evlatlarımız, halîflerimiz, kız kardeşlerimizin çocukları ve mevâlimiz var*” demeleri.

E-BD4-8DA8- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا) “*Hayır. Sadece kız kardeşimizin oğlu var*” demeleri.

E-BD9-1D5F- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى) Onların “*Aramızda kız kardeş oğlu ve mevâlimiz var*” demeleri.

E-BD1-1D75- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالُوا: لَا، إِلَّا أَبْنَاؤُنا أُخْوَاتِنَا) “*Hayır. Sadece kız kardeşimizin oğlu var*” demeleri.

E-BCD-1D83- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(قَالَ: قَبِيلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَزَيْرُ فُلَانِ ابْنُ أُخْتِنَا) “*Hayır, sadece kız kardeşimizin oğlu var*” denilmesi.

▪İrt: N-60EE-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-60EF-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

▪İrt: G-60F0-Naklî-Irtibat: [609E]- Kız Kardeş Çocukları ve Halîfler

▪İrt: M-60F1-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

* 4116F-Eylem - Naklî: **H. Peygamber'in Kız Kardeş Çocuklarının Kabileden Sayılacağını Söylemesi**

E-185-D19A- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: خَلِيفَتُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) Kız kardeşimizin oğlu bizdendir. Mevâlimiz bizdendir. Şimdi hepiniz [beni] dinleyin” demesi.

E-1A4-02E0- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَلِيفَتُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا) Resûlullâh'ın (s.a) “*Halîfimiz bizdendir. Kız kardeşimizin oğlu bizdendir. Mevâlimiz bizdendir*” demesi.

E-BD4-8DA9- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu'ş-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ») [Hz. Peygamber'in] “Kız kardeşinizin oğlu sizdendir” demesi.

E-BD9-1D60- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَإِنَّ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») Resûlullâh'ın (s.a) “Bir kavmin halîfi onlardandır. Bir kavmin mevâlâsı onlardandır. Bir kavmin kız kardeşlerinin oğlu onlardandır.” demesi.

E-BD1-1D76- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») [Hz. Peygamber'in] “Kız kardeşinizin oğlu sizdendir” demesi.

E-BCD-1D84- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(فَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») Onun “Bir kavmin kız kardeşinin oğlu onlardandır” demesi.

▪Irt: N-60F3-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪Irt: M-60F4-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪Irt: Z-60F5-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 41170-Eylem - Naklî: **Hz. Peygamber'in Onlarla Oturup Bir Süre Sohbet Etmesi**

E-D8D-62CD- eṭ-Ṭaberânî, *ed-Du'â*, s. 583.

(فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّنَا يُوسِعُ إِلَى جَنْبِهِ رِجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ) İnsanların yanlarına oturmaları için ona yer açmaları, fakat onun kapıda ayakta dikilmesi.

E-AF9-11C3- Ebû Ya'lâ, *Musnedu Ebî Ya'lâ*, VIII, 438.

(فَدَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَخَدَّوْنَ فِيهِنَّ) Kadınları zikredip onlar hakkında konuşmaları.

▪Irt: N-1481-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪Irt: G-1482-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

▪Irt: G-1483-Naklî-Irtibat: [609E]- Kız Kardeş Çocukları ve Halifler

▪Irt: M-1484-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪Irt: Z-1485-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 41171-Eylem - Naklî: **Ensardan Bazılarının Durumu Haber Alarak Toplantının Yapıldığı Yere Gelmeleri**

E-185-D193- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارَ) Ensâr'ın bunu işitmesi.

E-185-D194- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشِ الْوَحْيِ) [Ensâr'ın] *Kureys* hakkında vahiy indiğini zannetmeleri.

E-185-D195- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاطِلُ مَا يُقَالُ لَهُمْ) Onlar hakkında ne denildiğini dinlemek ve izlemek için gelmeleri.

E-1A4-02E4- İbn Ebî Hâtim, *'İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(فَلَمَّ يَسْمَعُ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ يَبْلُغُهُ إِلَّا جَاءَ يَسْتَنْدُ) [Resûlullâh'ın] sesini duyanların aceleyle [onun yanına] gelmeleri.

E-BD9-1D5D- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ) ['Amr b. 'Avf'ın da] içeri girmesi.

▪İrt: G-1486-Naklî-Irtibat: [6099]- Ensâr'dan Bir Grup

▪İrt: M-1487-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: Z-1488-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 41172-Eylem - Naklî: **H. Peygamber'in Söze Başlayarak Akrabalarını Uyarması Gerektiğini Söyleyip "وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ" Âyetini Hatırlatması**

Not: Bu âyetin Mekke'de nâzil olduğu; bunun üzerine Hz. Peygamber'in akrabalarına bir davet verdiği; bu davete amcası **Ebû Leheb**'in de katıldığı yukarıda ifade edilmişti. Burada ise, Hz. Peygamber'in onları Medine'de bir araya topladığı ve muhtemelen yıllar önce Mekke'de nâzil olan bu âyeti hatırlatarak onları uyardığı anlaşılmaktadır.

E-BD4-8DAA- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(يَا نَبِيَّ هَاشِمٍ , إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً , وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً) "Ey Benî Hâşim! Allah beni yarattıklarına gönderdi, hassaten de size gönderdi" demesi.

E-BD4-8DAB- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ) "Bana, yakın akrabalarımı uyarmamı emretti" demesi.

▪İrt: N-1489-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-148A-Naklî-Irtibat: [6098]- Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib

▪İrt: G-148B-Naklî-Irtibat: [609E]- Kızkardeş Çocukları ve Halîfler

▪İrt: G-148C-Naklî-Irtibat: [609F]- Hz. Peygamber'in Ailesi

▪İrt: M-148D-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: Z-148E-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 41173-Eylem - Naklî: **Onlara Hz. Peygamber'le Akriba Olmalarının Kendilerini Kurtarmaya Yetmeyeceğini Hatırlatması**

E-7A6-11A6- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVIII, 161.

(فَقَالَ لَهُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) Onlara, “Ey Hâşimoğulları! Ben sizin için Allah’tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] gücüm yetmez” demesi.

E-852-11B8- Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, XI, 450.

(لَمَّا نَزَلَتْ: {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، يَا صَوْبَةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا لَمَّا نَزَلَتْ: {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «أَفَلَيْكُمُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا يَشْتُمُّ. (أَفَلَيْكُمُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا يَشْتُمُّ. (s.a) kalkıp “Ey Fâtıma binti Muḥammed, ey Şafiyye binti ‘Abdulmuṭṭalib, ey Benî ‘Abdulmuṭṭalib, malımdan isteyin; ancak sizin için Allah’tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] gücüm yetmez” demesi.

▪İrt: N-148F-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-1490-Naklî-Irtibat: [6098]- Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib

▪İrt: G-1491-Naklî-Irtibat: [609F]- Hz. Peygamber’in Ailesi

▪İrt: G-1492-Naklî-Irtibat: [609E]- Kızkardeş Çocukları ve Halîfler

▪İrt: M-1493-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanulan Ev*

▪İrt: Z-1494-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

* 41174-Eylem - Naklî: **Boyunlarında Asılı Günahlarla Ahirete Gelmeleri İçin Onları Uyarması**

E-185-D19D- el-Buḥârî, *el-‘Edebu’l-Mufred*, s. 40.

(وَالَا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْعَالِ، فَيُغْرَضُ عَنْكُمْ) “Eğer [böyle] değil iseniz kendinize dikkat edin. Kıyamet gününde insanlar amellerle gelirken siz yüklerle (günahlarla) gelmeyin” demesi.

E-BD4-8DAC- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu’s-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَيَأْتِي لَا تَأْتِي أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَغْتَسِمُونَ مَلِكَ الْأَحْزَةِ) “Ümmetim ahiret gününde ahiret mülkünü paylaşırken” demesi.

E-BD4-8DAD- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu’s-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُذَلُّونَ بِغَيْرَاتِكُمْ) “Sakın ola siz yakınlığınıza güvenip dünyayı boynunuzda taşıyarak gelmeyin” demesi.

E-BD1-1D78- İbn Ebî ‘Âşım, *el-Âḥâd ve’l-Meşânî*, V, 251.

(فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ بِوَجْهِ) “İnsanların kıyamet gününde amellerle gelip, sizin ise dünyayı taşıyarak gelmenizi ve benim sizden yüz çevirmemi görmeyin sakın!” demesi.

E-7A6-11A9- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVIII, 161.

(يَا بَنِي هَاشِمٍ لَا الْفَيْئَتَكُمْ تَأْتُونَ بِالذُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَيَأْتِي النَّاسَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا) “Sizi, dünyayı sırtınızda taşıırken...” demesi.

Not: Diğer haberler dikkate alındığında bu ifadelerin hatalı olduğu görülmektedir. Ancak buna rağmen kasıt anlaşılmaktadır. *Haber*'in bir başka tarîkine göre bu ifadeler “لَا الْفَيْئَتَكُمْ تَأْتُونَ بِالذُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ وَيَأْتِي النَّاسَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا” şeklinde²⁰ olmalıdır.

▪İrt: Z-1495-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A0-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14AB-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-14B8-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

* 41175-Eylem - Naklî: **Kızı Fatıma ve Eşlerine Dönerek Onları Uyarması**

E-7AC-11B0- el-Âcurrî, eş-Şerî'a, III, 1337.

(فَأَخْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ , وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ , فَأَخْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ) Onları kapının önüne, ailesi ve eşlerini evin içine oturtması.

E-7AC-11B3- el-Âcurrî, eş-Şerî'a, III, 1337.

(ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ , وَيَا خَفْصَةَ بِنْتُ عُمَرَ , وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ , وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ , يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ (النَّبِيِّ): اسْتُرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , وَاسْعَوْا فِي فِكَائِكُمْ رِقَابِكُمْ , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا) Sonra Ehl-i Beyt'ine yönelip “Ey ‘Â’işe binti Ebî Bekr, Ey Hafsa binti ‘Omer, ey Ummu Seleme, ey Fâtıma binti Muḥammed, ey Ummu’z-Zubeyr, ey Nebî'nin halası! nefislerinizi Allah'tan satın alın. Boyunlarınızı kurtarmak için çalışın. Çünkü size Allah'tan [gelecek] hiçbir şeyi [önlemeye] benim gücüm yetmez” demesi.

▪İrt: Z-1496-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A1-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14AC-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-14B9-Naklî-Irtibat: [609E]- Kızkardeş Çocukları ve Halîfler

▪İrt: G-14BA-Naklî-Irtibat: [6098]- *Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib*

* 41176-Eylem - Naklî: **Yarım Hurmayla Bile Olsa Kendilerini Ateşten Korumalarını Tembihlemesi**

E-7A6-11A8- eṭ-Ṭaberânî, el-Mu‘cemu'l-Kebîr, XVIII, 161.

(يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ) “Ey Hâşimoğulları! Yarım hurmayla da olsa ateşten korunun” demesi.

▪İrt: Z-1497-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

²⁰ Haṭîb el-Bağdâdî, *Telḥîsu'l-Muteşâbih fi'r-Resm*, II, 743.

▪Irt: M-14A2-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪Irt: N-14AD-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 41177-Eylem - Naklî: **Dostlarının [Yakınları Değil] Muttaki Mü'minler Olduğunu Hatırlatması**

E-185-D19B- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) “Benim aranızdaki dostlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-1A4-02E1- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) “Ey Kureyş topluluğu! Benim aranızdaki dostlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-BD4-8DAE- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(إِنَّمَا أَوْلِيَّائِي مِنْ جَمِيعِ أُمَّيِّ الْمُتَّقُونَ) “Benim dostlarım ümmetimin tamamından muttaki olanlardır” demesi.

E-BD1-1D77- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ) “Ey Kureyş topluluğu, biliniz ki insanların bana yakın olanları muttakilerdir” demesi.

E-2EB-119A- İbn Ebî 'Âsım, *es-Sunne*, I, 93.

(إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) “Benim dostlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-79A-11A1- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, I, 34.

(إِنَّمَا أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ) “Kıyamet gününde benim yakınlarım muttaki olanlarınızdır” demesi.

E-7A6-11A7- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

(إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) “Benim dostlarım aranızdaki muttakilerdir” demesi.

▪Irt: Z-1498-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪Irt: M-14A3-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪Irt: N-14AE-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 41178-Eylem - Naklî: **Eğer Muttaki Değil İseler İşlerinin Çetin Olduğunu Bildirmesi**

E-185-D19C- el-Buḥârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(إِن كُنْتُمْ أَوْلِيَّاءَ فَمَاذَا) “Eğer siz öyleyseniz (muttaki iseniz) böylesiniz (dostumsunuz)” demesi.

E-1A4-02E2- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَإِنْ تَكُونُوا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ) “Eğer öyle olursanız [dostum] siz olursunuz ” demesi.

E-2EB-119B- İbn Ebî ‘Âsım *es-Sunne*, I, 93.

(مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا) “Eğer onlar da öyleyseler, öyledirler” demesi.

▪İrt: Z-1499-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A4-Naklî-Irtibat: [609B]- Toplanılan Ev

▪İrt: N-14AF-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 41179-Eylem - Naklî: **Kendisinden Sonra Bu İşin Başına Onların Gececeğini, O Zaman Aralarında İhtilaf Edip Doğru Yoldan Şaşmamalarını Öğütlemesi**

E-BD4-8DB0- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu’ş-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ) “Hepiniz birbiriniz için dua edin” demesi.

E-BD9-1D61- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَدُ الْبَغْدِي هَذَا الْأَمْرُ) “Ey Kureys topluluğu! Siz benden sonra bu işi üstlenenler olacaksınız” demesi.

E-BD9-1D62- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ) “Mü’min olmadan ölmeyin” demesi.

E-BD9-1D63- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا) “Allah’ın ipine hep birlikte sarılın ve ayrılığa düşmeyin” demesi.

E-BD9-1D64- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) “Kedilerine açık deliller gelmesine rağmen ihtilaf ederek ayrılığa düşenlerden olmayın” demesi.

E-BCD-1D85- el-Bezzâr, *el-Baḥru’z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا») “Bu iş [şunları sürdürdükleri müddetçe] Kureys’tedir” demesi.

E-D8D-62CF- eṭ-Ṭaberânî, *ed-Du‘â*, s. 583.

(فَقَالَ: الْإِيمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ) “İmamlar Kureys’tendir” demesi.

E-D8D-62D0- eṭ-Ṭaberânî, *ed-Du‘â*, s. 583.

(فَقَالَ: وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَلَكُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا) “Benim onlar üzerinde büyük bir hakkım vardır. Onların da şu üç şeyi yaptıkları takdirde [hakları vardır]” demesi.

E-D5E-11BF- İbn Ebî ‘Âsım, *el-Âḥâd ve’l-Meşânî*, V, 302.

Sonra (ثم قال: «ألا إنَّ حِيَارَ أَيْمَانِكُمْ حِيَارَ النَّاسِ وَشِرَارَ أَيْمَانِكُمْ شِرَارَ النَّاسِ وَشِرَارَ فُرَيْشِ حِيَارِ النَّاسِ وَشِرَارَ فُرَيْشِ شِرَارِ النَّاسِ»)
 “Sizin önderlerinizin hayırlı olanları insanların hayırlılarıdır. Önderlerinizin şerlileri de insanların şerlileridir. Kureyş’in hayırlıları insanların hayırlılarıdır. Şerlileri de insanların şerlileridir” demesi.

E-AF9-11C6- eş-Şâsî, *el-Musned*, II, 293.

Sonra (ثم قال: «أما بعد») يا معشر فُرَيْشِ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أُطَعْتُمْ اللَّهَ
 “Ey Kureyş topluluğu! Allah’a itaat ettiğiniz sürece siz bu işin ehlisiniz” demesi.

E-D76-11C9- et-Tayâlisî, *el-Musned*, III, 462.

[İbn ‘Omer’in] Resûlullâh’ı (سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ وَرَجُلَانِ»)
 “Bu iş, iki kişi kalıncaya kadar Kureyş’e aittir” derken işitmesi.

E-AFB-11CF- eş-Şâfi ‘î, *el-Musned*, IV, 53.

Resûlullâh’ın (s.a) Kureyş’e (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِفُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِحَدِّ الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ»)
 “Haktan ayrılmadığımız müddetçe bu işin velayetine en çok siz layıksınız” demesi.

▪İrt: Z-149A-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A5-Naklî-Irtibat: [609B]- Toplanılan Ev

▪İrt: N-14B0-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 4117A-Eylem - Naklî: **Eğer İnsanlara İyi Davranmazlarsa Elindeki Sopaın Kabuğunun Soyulması Gibi Onların da Soyulup Atılacağını Hatırlatması**

E-AF9-11C7- eş-Şâsî, *el-Musned*, II, 293.

(فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ نَحْوَ هَذَا الْقَضِيبِ) “Eğer isyan ederseniz [o] size, şu çubuğun soyulması gibi sizi [bu işten] soyup [atacak] kimseler gönderir” demesi.

E-D78-11CC- Nu ‘aym b. Hammâd, *el-Fiten*, I, 395.

(فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ النَّحَاكُمُ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجِي عَصَايَ هَذِهِ) [Resûlullâh’ın] “Eğer asi olursanız bu asanın soyulduğu gibi yeryüzünden soyulup [atılırsınız]” demesi.

E-D78-11CD- Nu ‘aym b. Hammâd, *el-Fiten*, I, 395.

(ثمَّ قَسَعَ طَائِفَةً مِنْ لَحَاهَا فَأَلْقَاهُ فِي الْأَرْضِ) Sonra onun bir kısmını sayıp yere atması.

E-AFB-11D0- eş-Şâfi ‘î, *el-Musned*, IV, 53.

(إِلَّا أَنْ تُعْدِلُوا عَنْهُ فَتُلْحُونَ كَمَا تُلْحِي هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى حَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ) elindeki çubuğu göstererek “Eğer haktan ayrılırsanız bu çubuğun kabuğunun soyulduğu gibi [bu işten] soyulup [atılırsınız]” demesi.

▪İrt: Z-149B-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A6-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14B1-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 4117B-Eylem - Naklî: **Zulme Daldıkları Takdirde Allah'ın, Meleklerinin ve Bütün İnsanların Lanetinin Onların Üzerine Olacağını Söylemesi**

E-BCD-1D89- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(فَمَنْ لَمْ يَنْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) “Eğer kim böyle yapmazsa Allah'ın, meleklerinin ve insanların hepsinin laneti onun üzerine olsun” demesi.

E-BCD-1D8A- el-Bezzâr, *el-Bahru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

(لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ) “Onun tövbesi de fidyesi de kabul olmaz” demesi.

E-D8D-62D7- eṭ-Ṭaberânî, *ed-Du'â*, s. 583.

(فَمَنْ لَمْ يَنْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) “Eğer kim böyle yapmazsa Allah'ın, meleklerinin ve insanların hepsinin laneti onun üzerine olsun” demesi.

E-2EB-119C- İbn Ebî 'Âsım *es-Sunne*, I, 93.

(اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَكُمْ فِسَادَ مَا أَصْلَحْتُ) “Allah'ım! Düzelttiklerimi onların bozmalarına fırsat verme” demesi.

E-D5E-11BE- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 302.

(كُنْتُمْ قَالَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا أَلْفَيْتُمُ النَّاسَ يَأْتُونَ بِجُرُومِ الْجَنَّةِ وَتَأْتُونَ بِجُرُومِ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أَحِلُّ لِقُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ») Sonra onlara “Ey Kureyş topluluğu! İnsanlar cennete girecek şeylerle gelirken sizin dünyayı çekerek getirmenizi görmeyeyim. Allah'ım! Düzelttiğim şeyleri onların bozmasına izin verme” demesi.

▪İrt: Z-149C-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A7-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14B2-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 4117C-Eylem - Naklî: **Daha Sonra Haberi Duyup Gelen Ensâr'a Yönelerek Konuşmasını Genelleştirmesi**

E-185-D19E- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(كُنْتُمْ نَادَى) Sonra sesini yükseltmesi.

E-185-D19F- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُؤُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلًا أَمَانَةً) Elini kaldırıp Kureyşliler'in başına koyması ve “Ey insanlar! Kureyş emanet ehlidir” demesi.

E-185-D1A0- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(مَنْ بَعَى يَمِيمٌ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظُنُّهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - كَبَّهُ اللَّهُ لِيُنَجِّرَنِي)
“Kim onlara tuzak kurarsa Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın”.

E-185-D1A1- el-Buĥârî, *el-’Edebu’l-Mufred*, s. 40.

(إِنَّ فُرَيْشًا أَهْلًا أَمَانَةً) Elini kaldırıp *Ķureyşliler’*in başına koyması ve *“Ey insanlar! Ķureyş emanet ehlidir”* demesi.

E-1A4-02E3- İbn Ebî Hâtim, *’İlelu’l-Ħadîs*, VI, 363.

(ثُمَّ صَرَخَ رَسُولُ اللَّهِ) Sonra Resûlullâh’ın sesini yükseltmesi.

E-1A4-02E4- İbn Ebî Hâtim, *’İlelu’l-Ħadîs*, VI, 363.

(فَلَمَّ يَسْمَعُ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَغَهُ إِلَّا جَاءَ يَشْتَدُّ) [Resûlullâh’ın] sesini duyanların aceleyle [onun yanına] gelmeleri.

E-1A4-02E5- İbn Ebî Hâtim, *’İlelu’l-Ħadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ يَغَاهُمُ الْعَوَائِرُ ، كُتِبَ عَلَى مَنْجَرَتِهِ) *“Ey insanlar! Kim onlara tuzak kurarsa Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın”*.

▪İrt: Z-149D-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A8-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14B3-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-14B7-Naklî-Irtibat: [6099]- Ensâr’dan Bir Grup

* 4117D-Eylem - Naklî: **Oradakilerden Ensâr’ın Korunmasını İstemesi**

E-BD9-1D67- et-Ṭaberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَسْبَابِهِمْ) *“Ey Ķureyş topluluğu! Benim için ashâbımı, onların çocuklarını ve çocuklarının çocuklarını koruyup [kollayın]”* demesi.

E-BD9-1D68- et-Ṭaberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(رَحِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) *“Allah Ensâr’a ve onların çocuklarına merhamet etsin”* demesi.

E-0E4-11D1- Ya ‘ĳûb b. Sufyân el-Fesevî, *el-Ma’rife ve’t-Târîĥ*, I, 383.

(أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَزَّةٌ صَبِيرٌ) **Ebû Hüreyre’nin**, Resûlullâh’ı *“Ensâr affedici ve sabırlıdır”* derken işitmesi.

▪İrt: Z-149E-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14A9-Naklî-Irtibat: [609B]- *Toplanılan Ev*

▪İrt: N-14B4-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

* 4117E-Eylem - Naklî: **Oradakilere ve Ensâr’a Dua Etmesi**

E-185-D19F- el-Buhârî, *el-'Edebu'l-Mufred*, s. 40.

(فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُؤُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) Elini kaldırıp *Qureysliler'in başına koymasını ve "Ey insanlar! Qureys emanet ehlidir"* demesi.

E-1A4-02E5- İbn Ebî Hâtim, *İlelu'l-Hadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَغَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَى مَنْجَرِيهِ) "Ey insanlar! Kim onlara tuzak kurarsa Allah onu burnunun üstüne yere kapaklandırırsın".

E-BD4-8DAF- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً) "Sizin duanız kabul görür" demesi.

E-BD4-8DB0- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ) "Hepiniz birbiriniz için dua edin" demesi.

E-BD4-8DB1- eṭ-Ṭaberânî, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ) Elini kaldırması ve onların da ellerini kaldırmaları.

E-BD9-1D67- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَيْمَانِهِمْ) "Ey Qureys topluluğu! Benim için ashâbımı, onların çocuklarını ve çocuklarının çocuklarını koruyup [kollayın]" demesi.

E-BD9-1D68- eṭ-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(رَحِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) "Allah Ensâr'a ve onların çocuklarına merhamet etsin" demesi.

E-BD1-1D78- İbn Ebî 'Âsım, *el-Âhâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ بِوَجْهِ) "İnsanların kıyamet gününde amellerle gelip, sizin ise dünyayı taşıyarak gelmenizi ve benim sizden yüz çevirmemi görmeyin sakın!" demesi.

▪İrt: Z-149F-Naklî-Irtibat: [609C]- Toplantının Günü

▪İrt: M-14AA-Naklî-Irtibat: [609B]- Toplanan Ev

▪İrt: N-14B5-Naklî-Irtibat: [6097]- Hz. Peygamber

▪İrt: G-14B6-Naklî-Irtibat: [6099]- Ensar'dan Bir Grup

Kurgu Senaryosu

Hz. Peygamber'in 'Omer b. el-Ḥaṭṭâb'tan *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muṭṭalib*'i bir araya toplamasını istemesi.²¹ 'Omer b. el-Ḥaṭṭâb'ın onları bir evde toplaması ve Hz. Peygamber'e gelip durumu haber vermesi.²² Hz. Peygamber'in onların bulunduğu

²¹ 41169-Eylem - Naklî.

²² 4116A-Eylem - Naklî.

evin kapısına gelmesi.²³ Hz. Peygamber'in onlara aralarında yabancı bir kimsenin olup olmadığını sorması.²⁴ Onların aralarında sadece kız kardeşlerinin çocuklarının bulunduğunu söylemeleri.²⁵ Hz. Peygamber'le kız kardeş çocuklarının kabileden sayılacağını söylemesi.²⁶ Hz. Peygamber'in onlarla oturup bir süre sohbet etmesi.²⁷ Ensâr'dan bazılarının durumu haber olarak toplantının yapıldığı yere gelmeleri.²⁸ Hz. Peygamber'in söze başlayarak akrabalarını uyarması gerektiğini söyleyip “ *أَنْذِرْ، وَعَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ* ” âyetini hatırlatması.²⁹ Onlara Hz. Peygamber ile akraba olmalarının kendilerini kurtarmaya yetmeyeceğini hatırlatması.³⁰ Boyunlarında asılı günahlarla ahirete gelmemeleri için onları uyarması.³¹ Kızı **Fâtıma** ve eşlerine dönerek onları uyarması.³² Yarım hurmayla bile olsa kendilerini ateşten korumalarını tembihlemesi.³³ Dostlarının [yakınları değil] muttaki mü'minler olduğunu hatırlatması.³⁴ Eğer muttaki değil iseler işlerinin çetin olduğunu bildirmesi.³⁵ Kendisinden sonra bu işin başına onların geçeceğini söylemesi; o zaman aralarında ihtilaf edip doğru yoldan şaşmamalarını öğütlemesi.³⁶ Eğer insanlara iyi davranmazlarsa elindeki sopanın kabuğunun soyulması gibi onların da [bu işten] soyulup atılacaklarını hatırlatması.³⁷ Zulme daldıkları takdirde Allah'ın, meleklerinin ve bütün insanların lanetinin onların üzerine olacağını söylemesi.³⁸ Daha sonra haberi duyup gelen Ensâr'a yönelerek konuşmasını genelleştirmesi.³⁹ Oradakilerden Ensâr'ın korunmasını istemesi.⁴⁰ Oradakilere ve Ensâr'a dua etmesi.⁴¹

²³ 4116C-Eylem - Naklî.

²⁴ 4116D-Eylem - Naklî.

²⁵ 4116E-Eylem - Naklî.

²⁶ 4116F-Eylem - Naklî.

²⁷ 41170-Eylem - Naklî.

²⁸ 41171-Eylem - Naklî.

²⁹ 41172-Eylem - Naklî.

³⁰ 41173-Eylem - Naklî.

³¹ 41174-Eylem - Naklî.

³² 41175-Eylem - Naklî.

³³ 41176-Eylem - Naklî.

³⁴ 41177-Eylem - Naklî.

³⁵ 41178-Eylem - Naklî.

³⁶ 41179-Eylem - Naklî.

³⁷ 4117A-Eylem - Naklî.

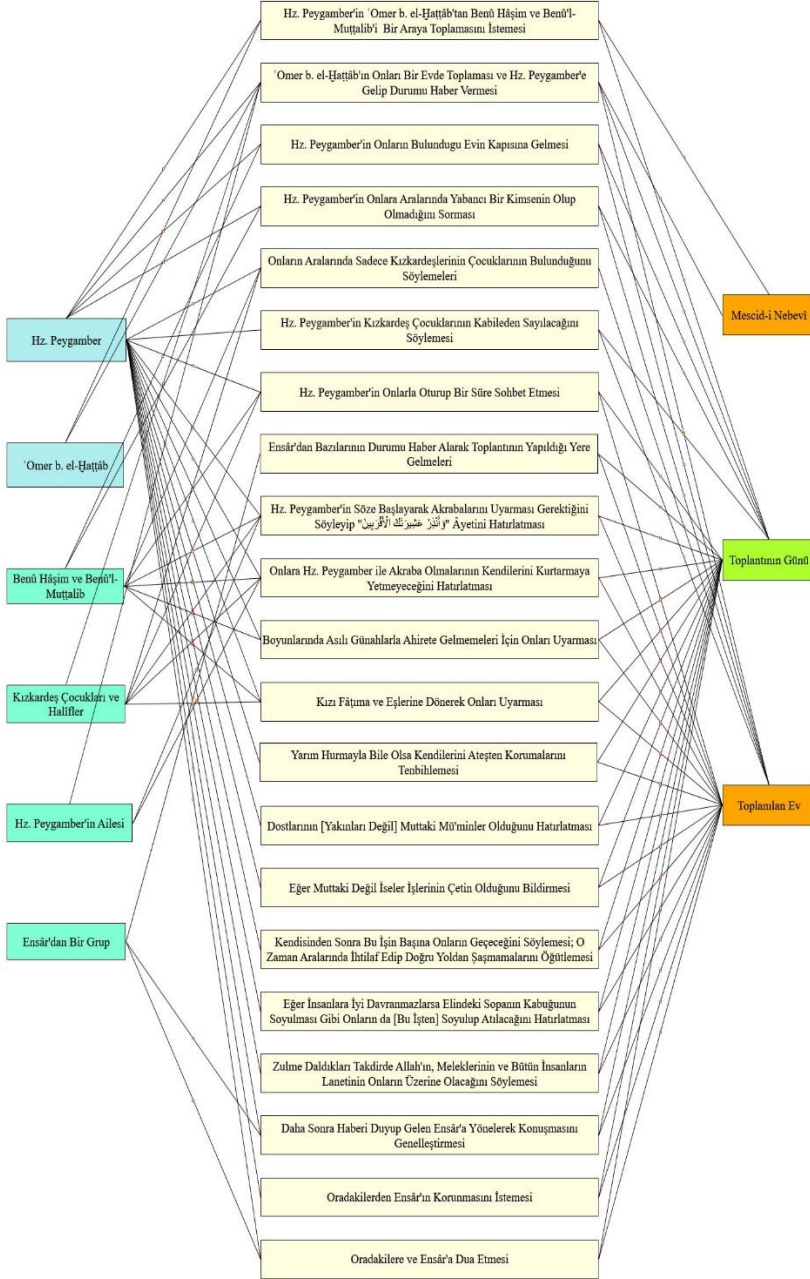
³⁸ 4117B-Eylem - Naklî.

³⁹ 4117C-Eylem - Naklî.

⁴⁰ 4117D-Eylem - Naklî.

⁴¹ 4117E-Eylem - Naklî.

KURGU GRAFİĞİ

Değerlendirmeler

Bu çalışma neticesinde ortaya çıkan *Kurgu*'nun birinci düzeyde doğru anlaşılması için öncelikle olayla ilgili tarihî arka plana dair bazı tespitler yapılması gerekmektedir.

Hiz. Peygamber, *Huneyn* gazvesinde ele geçirdiği ganimetleri *Ci'râne* mevkiine göndermiş ve oradan *Tâif'e* geçmişti.⁴² *Tâif'ten* döndükten sonra ganimetleri paylaşmak üzere *Ci'râne'ye* gelmişti. Orada, bu ganimetlerden Mekke'nin ileri gelenlerine (*muellefe-i kulûb*) de pay vermişti. Hiz. Peygamber, *Ensâr'ın* bundan rahatsız olduğunu ve "بِعَفْرِ اللَّهِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُعْطَى فَرَنْشًا وَيَنْزَكْنَا، وَسُوْفُنَا تَقَطَّرُ مِنْ دِمَائِهِمْ" dediklerini duyunca onları bir araya toplamış ve bu konuyu onlarla konuşup gönüllerini almıştı.⁴³

Hiz. Peygamber Medine'ye döndüğünde amcası **el-'Abbâs** başta olmak üzere *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muttalib* kabilelerine mensup olup da Fetih sırasında ve Fetih'ten kısa bir süre sonra müslüman olan akrabalarının çoğu da onunla birlikte oraya gelmişlerdi.⁴⁴ Onların bir kısmı Medine'ye geldiğinde *Hayber'in* fethedildiğini ve Hiz. Peygamber'in, daha önce hicret eden ve bu gazvelere katılan *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muttalib'den* bazılarını *Hayber'deki* hurmalardan pay ayırdığını gördüler. Kendilerinin de akraba olduğunu dile getirerek Hiz. Peygamber'den bir şeyler istemeye başladılar. Söz gelimi amcası **el-'Abbâs** kendisine de bunlardan vermesini⁴⁵ veya kendisini vali olarak tayin etmesini istedi.⁴⁶ **Osmân b. 'Affân** ve **Cubeyr b. Muṭ'im** de Hiz. Peygamber'in yakın akrabası olduklarını dile getirerek ondan kendilerine de pay vermesini istediler.⁴⁷ **Alî b. Ebî Tâlib** ve eşi **Fâtıma'nın** da bazı istekleri olduğu zikredilmektedir.⁴⁸ Hiz. Peygamber onların bu isteklerinden rahatsız oldu.⁴⁹ Bazen susup yüzünü evin tavanına doğru çevirerek⁵⁰ hoşnutsuzluğunu belli etti. Bahreyn'den gelen malların dağıtım sırasında amcası **el-'Abbâs'ın** mala olan tamahını onaylamadığını da onun yardım isteğini geri çevirerek gösterdi.⁵¹

⁴² el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, III, 924.

⁴³ el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, III, 957-958; İbn Ebî Şeybe, *el-Muṣannef*, VII, 418; el-Buḥârî, *es-Şaḥîh*, V, 157-158, No: 4330-4331.

⁴⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 16. **el-'Abbâs'ın** Medine'ye Hendek Senesi'nde veya *Hayber'in* fethinden sonra geldiğine dair bilgiler de bulunmaktadır (bk. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 17, 18).

⁴⁵ el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 693; "فَأَمَّا عَمَّ النَّبِيِّ ﷺ... فَافْعَلْ...". Omer b. Şebbe, *Târîhu'l-Medîne*, II, 645.

⁴⁶ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اشْتَعِمْلِي، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عَمَّ بْنَا يَا عَمَّ النَّبِيِّ ﷺ...» İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 27.

⁴⁷ ... أَنَّ حَبِيبَ بْنَ مَطْعَمٍ، أَخْبَرَهُ قَالَ: مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا: أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلَبِ مِنْ خَمْسِ خَيْبَرَ، وَتَرَكْنَا، وَنَحْنُ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ، فَقَالَ «إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ،...» el-Buḥârî, *es-Şaḥîh*, V, 137, No: 4229.

⁴⁸ el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 694; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 1197; Omer b. Şebbe, *Târîhu'l-Medîne*, II, 645; el-Bezzâr, *el-Baḥru'z-Zehâr*, II, 229.

⁴⁹ İbn Ebî 'Âsim, *es-Sunne*, I, 93; "يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا مِنْ عَدَلٍ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا مِنْ عَدَلٍ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا مِنْ عَدَلٍ." el-Mâverdi, *Edebu'd-Dunyâ ve'd-Dîn*, s. 222.

⁵⁰ "فَسَكَتَ وَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى سَفْعِ النَّبِيِّ ﷺ" el-Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 697; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 58; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VII, 417, No: 17791; İbn Hibbân, *es-Şaḥîh*, X, 385.

⁵¹ Omer b. Şebbe, *Târîhu'l-Medîne*, II, 640.

Hicretin 9. senesinin başlarında zekât memurları gönderileceği zaman el-‘Abbâs’ın ve diğer akrabalarının söz konusu isteklerinin devam ettiği anlaşılmaktadır. Nitekim el-‘Abbâs, oğlunu ve yeğenini Hz. Peygamber’in yanına gönderip onların sadaka memuru olarak gönderilmelerini sağlamaya çalışmıştı.⁵² Ancak Hz. Peygamber başka bir çözüm bularak amcasının bu isteğini yerine getirmedi.

Hz. Peygamber, akrabalarının bu isteklerinden sıkılmış olmalı ki bu sıralarda Yemen’e vali olarak tayin ettiği Mu‘âz b. Cebel’i yolcu ederken ona Ehl-i Beyt’inden dert yanıdır.⁵³ Hatta ‘Amr b. el-‘Âs’tan rivâyet edilen bir habere göre Hz. Peygamber “أَلْ أَبِي طَالِبٍ لَيْسُوا إِلَيَّ بِأَوْلِيَاءٍ، إِنَّمَا وَبَّيَّ اللَّهُ وَصَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ” demiştir.⁵⁴

Bütün bunların etkisiyle Hz. Peygamber’in Benû Hâşim ve Benû'l-Muṭṭalib’i bir araya topladığı ve yukarıda yapılan Kurgu ile ayrıntıları ortaya çıkan vaaz ve nasihatleri verdiği ve onlara “وَأَذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ”⁵⁵, “En yakın akrabaları uyar”⁵⁶ âyetini⁵⁵ hatırlattığı⁵⁶, sadakanın onların hakkı olmadığını söylediği⁵⁷ anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber’in hanımlarından bir ay süreyle ayrı kalmasının da bu olayla bir ilgisi olabilir. Çünkü her iki olay da yaklaşık olarak aynı tarihlere denk gelmektedir. Ancak bu olayın incelemeye dâhil edilmesi Kurgu’nun hacmini artıracağı için şu aşamada böyle bir girişimde bulunulmamıştır.

Yukarıda iktibas edilen rivâyetlerin tamamında aynı olaydan bahsedildiği anlaşılmaktadır. Bu rivâyetlerde ve bunların tespit ettiğimiz, ancak burada iktibas edemediğimiz diğer tarîklerinde başka bir olaydan bahsedildiğini gösteren herhangi bir bilgi ve ifade tespit edilememiştir.

Hadis kaynaklarında “الائمة” veya “ولاد” kelimeleriyle imâmetin veya yönetimin Kureys kabilesinin hakkı olduğunu beyan eden başka rivâyetler de bulunmaktadır.⁵⁸ Bunların tamamına yakınına yakınına incelemiş olmamıza rağmen Hz. Peygamber’e nispet edilen “فَانكُتْمُ وِلَادَةِ هَذَا الْأَمْرِ” veya “الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ” ifadelerinin yukarıdaki Kurgu’da bahsi geçen toplantının dışında söylendiğini gösteren herhangi bir delile rastlayamadık. Dolayısıyla bu rivâyetlerin hepsinin ayrı ayrı ele alınıp Kurgu’ya dahil edilmesi,

⁵² Muslim, *es-Sahîh*, II, 752, No: 1072; et-Taberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XI, 69.

⁵³ İbn Ebî ‘Âsim, *es-Sunne*, I, 93.

⁵⁴ Ebû Bekr İbnü'l-‘Arabî, *Ahḳâmu’l-Kur‘ân*, III, 461. Bu rivâyet başta el-Buhârî’nin *es-Sahîh*’i olmak üzere diğer kaynaklarda da geçmektedir (bk. el-Buhârî, *es-Sahîh*, VIII, 6, No: 5990). Ancak bu kaynaklarda “أَلْ أَبِي طَالِبٍ” ifadesinin silindiği ifade edilmektedir. Bu konudaki tartışmalar için bk. el-Maqrîzî, *İmtâ‘u’l-Esmâ‘*, V, 402. Öte yandan bu rivâyette bahsedilen sözün Hz. Peygamber tarafından bu makalede yapılan Kurgu’da ortaya çıkan konuşması sırasında söylendiği kuvvetli bir ihtimaldir. Ancak yeterli delil bulunamadığı için bu, Kurgu’ya dahil edilmemiştir.

⁵⁵ eş-Şu‘arâ’ 26/214.

⁵⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, XI, 450, No: 26175; et-Tirmizî, *es-Sunen*, V, 338, No: 3185.

⁵⁷ أَخْبَرَنَا مَطْرُوفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ زَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الْمُنْجَرِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، إِنَّ الصَّدَقَةَ أَوْسَاخُ النَّاسِ» حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُعَمَّرِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَقْفَرٍ الْمَدِينِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، «فَلَا تَأْكُلُوهَا وَلَا تَعْمَلُوا عَلَيْهَا» عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ جُنَّاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ بَيْنَانًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِلْنَا عَلَى هَذِهِ الصَّدَقَةِ نَصِيبَ مَنْهَا مَا نَصِيبُ النَّاسِ وَتُوذَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْأَعْرَجِ، «إِنَّا لَلْمُحْتَدِّينَ لَا نَحْمَدُكَ لَكِنَّ الصَّدَقَةَ وَهِيَ أَوْسَاخُ النَّاسِ، وَلَكِنْ مَا ظَنَّنَا إِذَا أَنَا أَعَدْتُمْ بِحَقِّهِ هَلْ أَوْثَرُ عَلَيْكُمْ أَحَدًا» et-Taberânî, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XI, 69.

⁵⁸ Makalenin giriş kısmındaki bir dipnotta da bildirildiği üzere İbn Hacer bu rivâyetleri *Lezzetu’l-‘Ays fi Turuḳi Hadîsi el-E‘immeti min Kureys* adlı eserde bir araya toplanmıştır.

ulaşılan neticeyi daha sağlam karinelerle teyid edecek gibi görünmektedir. Bu sebeple bu derecede ayrıntılı bir *Kurgu* çalışmasına, incelememiz makale boyutlarını aşacağı için gerek görülmemiştir.

Bu bilgiler çerçevesinde bakıldığında Hz. Peygamber'in "الائمة من قريش" ifadesini kullandığını söylemek mümkün görünmemektedir. Bunun yerine "إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ" veya "وَلَائُهُ" veya "تَزَالُوا وَلَا هَذَا الْأَمْرَ" ya da "إِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ" veya "وَلَائُهُ" bir ifade kullandığı ve bu ifadeyle birlikte kullandığı şartlı cümlelerle *Benû Hâşim* veya *Benû'l-Muṭṭalib'e*, daha genel olarak *Ḳureyş'e*, bazı görevlere getirildiklerinde Hz. Peygamber'e olan yakınlıklarına güvenmemelerini; merhamet isteyene merhamet ederek, adil davranarak ve eşit paylaştırarak görevlerini yerine getirmelerini istemiştir. Aksi takdirde ahiret gününde boyunlarında, üstendikleri bu görevlerden kaynaklanan ağırlıklarla (günahlarla) ilâhî huzura çıkacakları kendilerine hatırlatmıştır.

Birinci anlama düzeyi cihetinden incelenen *Haber*'lerden hareketle oluşturulan *Kurgu* sonucundan ortaya çıkan duruma en uygun manaya sahip rivâyetlerden birinin şu olduğu kanaatindeyiz:⁵⁹

الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُهَيْبَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وَلَائُهُ مَا لَمْ تُحْدِثُوا عَمَلًا يَنْزِعُهُ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارَ خَلْقِهِ فَالْتَحِذُوا كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ.

"...Nebî (s.a) *Ḳureyş'e* şöyle dedi: 'Bu iş sizin içinizden [çıkıştır] ve onun idarecileri sizsiniz. Tâ ki Allah'ın onu sizden çekip almasına sebep olacak bir iş ihdas edinceye kadar. Bunu yaptığımızda Allah sizin üzerinize, yarattıklarının şerhilerini salar ve onlar şu çubuğun kabuğunun soyulması gibi sizi [bu işten] soyup ayırırlar'".

Ancak aynı kaynakta, aynı rivâyetin aşağıdaki şekilde *ihṭisâr* edilmiş tariki bile yukarıdaki *Kurgu* dikkate alındığında birinci düzeydeki anlam kaymasının boyutlarını göstermesi açısından şaşırtıcıdır:⁶⁰

حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ، عَنْ سُهَيْبَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وَلَائُهُ.

"...Nebî (s.a) *Ḳureyş'e* şöyle dedi: 'Bu iş sizin içinizden [çıkıştır] ve onun idarecileri sizsiniz'".

İlk rivâyete göre *Ḳureyş'in* idareci olması, nübüvvetin onların arasında çıkmasıyla alakalı doğal bir neticedir. Ancak bu durumun, Allah'ın onu *Ḳureyş'ten* çekip almasına sebep olacak bir iş ihdas etmeleri halinde değişeceği ve onların bu iktidarı kaybedecekleri bildirilmektedir.

⁵⁹ İbn Ebî Şeybe, *el-Muṣannef*, VII, 526, No: 37718.

⁶⁰ İbn Ebî Şeybe, *el-Muṣannef*, VI, 402, No: 32390.

Bize göre hatalı bir şekilde *ih̄tisâr* edilen ikinci rivâyette ise herhangi hasır olmadığı için ifadeler her hâl ve şartta idarenin *Ḳureyş* kabilesine ait bir hak olduğu şeklinde anlaşılmaktadır.

Bu durum, *ih̄tisâr*, *taḳfî* ve *ma'nen rivâyet* gibi klasik hadis usûlünün metin üzerindeki tasarruflarının manipülatif olabileceğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.⁶¹

Sonuç

Bütünsel Yaklaşım adını verdiğimiz yöntemle incelemeye tâbi tuttuğumuz ve bir *Kurğu* şeklinde ortaya koyduğumuz bu çalışmanın henüz başlangıç aşamasında olduğunu hatırlatmakta yarar vardır. Ancak bu haliyle bile konu hakkındaki birçok hususun açıklığa kavuştuğu söylenebilir.

Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Hz. Peygamber'in *Ḳureyş*'ten daha çok *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muḩṩalib*'i hedef alarak bir konuşma yaptığı ve bu konuşmada, peygamberin akrabaları olmalarından dolayı kendilerinin bazı haklara sahip olduklarını düşünmeleri ve bu şekilde davranmalarından dolayı onları uyardığı; o güne kadar ıslah ettiği şeylerin eski haline dönmesine izin vermemesi için Allah'a yakardığı (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُجِلُّ هُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ)⁶²; eğer davranışlarında merhametli olmaz, adaleti gözetmez, eşit paylaşmaz ve Allah'a itaat etmezlerse (إِنِّي كُفُّمُ وَلَا هَذَا الْأَمْرُ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهُ تَعَالَى) elindeki çubuğun kabuğunun soyulduğu gibi bu işten soyulup atılacaklarını (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يُلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا) kendilerine hatırlattığı anlaşılmaktadır. Nitekim yukarıda derlenen *Haber*'lerdeki *Benû Hâşim* ifadeleri ve evde toplananların sayısının 30 veya 80 kişi kadar olduklarına dair ifadeler, toplantının *Ḳureyş*'ten ziyade Hz. Peygamber'in yakın akrabalarına yönelik olduğu şeklindeki düşüncemizi teyid etmektedir. Rivâyetlerin bir kısmında *Ḳureyş* ifadesinin geçmesi ise *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muḩṩalib*'in bu kabileye mensup olması nedeniyle her ikisinin birlikte kastedilmek istenmesinden kaynaklanmış olabilir. Nitekim bazı tariklerde sadece her iki kabilenin ait olduğu *Benû 'Abdu Menâf* zikredilmiştir.⁶⁴ Hz. Peygamber'in yakın akrabasını uyarmasından kaynaklanan olumsuz havanın daha geniş bir kitle olan *Ḳureyş* kabilesine mal edilmek sûretiyle umumileştirilerek dağıtılmak istenmesi de ihtimâl dâhilindedir.

2. Bu toplantıdan ve akabinde yapılan konuşmadan haberdar olan Ensâr'ın da oraya toplandığı; bunun üzerine Hz. Peygamber'in onlara dönerek onlar hakkında

⁶¹ Bu konudaki değerlendirmemiz için bk. Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, s. 115-125, 229-130.

⁶² İbn Ebî 'Âsim, *es-Sunne*, I, 93.

⁶³ eş-Şâfi'î, *el-Musned*, IV, 53; Nu'aym b. Hammâd, *el-Fiten*, I, 395; eş-Şâfi'î, *el-Musned*, II, 293.

⁶⁴ et-Ṭaberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, I, 34.

da akrabalarına ve diğer ashâbına bazı öğütler verdiği anlaşılmaktadır. Ancak bu kısım *Kurgu'* nun sınırlarını aştığı için detaylandırılmamıştır.

3. Hz. Peygamber'in bu konuşma sırasında sarf ettiği bildirilen “⁶⁵إِنَّ فُرَيْشًا أَهْلًا أَمَانَةً”⁶⁵, “⁶⁶إِنَّكُمْ الْوَلَادَةَ بَعْدِي لَهَذَا الْأَمْرِ”⁶⁶, “⁶⁷هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ”⁶⁷, “⁶⁸الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ”⁶⁸, “⁶⁹فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ”⁶⁹, “⁷⁰لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي”⁷⁰, “⁷¹إِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِفُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّانِ”⁷¹ veya “⁷²لَا تَزَالُوا وَلَا هَذَا الْأَمْرُ”⁷² şeklinde ifadelerinin ileriye yönelik bir kararın göstergesi olmaktan ziyade, mevcut durumda *Benû Hâşim* ve *Benû'l-Muṭṭalib* başta olmak üzere *Ḳureyş*'ten bazı kimselerin getirildiği veya istedikleri görevlerden dolayı kullanıldığı, *Ḳureyş*'in bu konuda yetenekleri olduğu ancak bu yeteneklerini doğru kullanmaları gerektiği “⁷³مَا دَامُوا إِذَا اسْتُرْجِحُوا”⁷³ ولي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهُمْ مِثْلَ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتُرْجِحُوا رَجَحُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا رَجَحُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا”⁷⁴, “⁷⁵مَا أَطْعَمْتُ اللَّهَ تَعَالَى”⁷⁵ ve “⁷⁶فَلْيُحَوَّنْ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ”⁷⁶ gibi ifadelerle belli bir şarta bağlanmış ve bunları yapmadıkları takdirde söz konusu görevlerden, bir çubuğun kabuğunun soyulması gibi soyulup

4. **et-Ṭayâlisî** tarafından “⁷⁸لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ”⁷⁸ şeklinde, **el-Buḥârî** tarafından ise “⁷⁹لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثْنَانِ”⁷⁹ şeklinde ‘**Abdullâh b. ‘Omer**’den nakledilen rivâyetteki koyu renkle gösterilen ifadelerin, râvîlerin birinin “⁸⁰مَا بَقِيَ مِنْهُمْ”⁸⁰ ifadesinden sonra gelen metni aktarmasından kaynaklanan bir rivâyet hatasıyla ortaya çıktığı; buradaki “⁸¹مَا بَقِيَ مِنْهُمْ”⁸¹ ifadesinden sonra “geride kalan insan sayısı” değil, “*Ḳureyş*’te bulunmaya devam etmesi gereken hasletler”in sayıldığı anlaşılmaktadır. İlgili kısımda daha ayrıntılı olarak değerlendirdiğimiz üzere ‘**Abdullâh b. ‘Omer**’den gelen bu rivâyetin **et-Ṭayâlisî** ve **el-Buḥârî** tarafından ‘**Âsım b. Muḥammed**’den nakledilen târiklerinin –ki bunların dışında başka bir târikini tespit edemedik- mevcut hâlleriyle mahfuz olduğunu kabul etmek mümkün görünmemektedir.

5. Son olarak toplantının mahiyeti ve konuşmacının hedef kitlesi bakımından değerlendirildiğinde, “⁸²الْأَيْمَةُ مِنْ فُرَيْشٍ”⁸² ifadesinin Hz. Peygamber tarafından bu toplantıda kullanılmış olmasının uzak bir ihtimal olduğu; bu ifadenin; hatalı bir *ihtisâr* veya *taḳîfî* neticesinde ortaya çıkan rivâyetin *ma‘nen rivâyet* edilmesiyle ortaya çıktığını

⁶⁵ el-Buḥârî, *el-Edebu'l-Mufred*, s. 40.

⁶⁶ et-Taberânî, *el-Mu‘cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

⁶⁷ el-Bezzâr, *el-Baḥru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

⁶⁸ et-Taberânî, *ed-Du‘â*, s. 583.

⁶⁹ eş-Şâfi‘î, *el-Musned*, II, 293.

⁷⁰ el-Buḥârî, *es-Sahîh*, IV, 179, No: 3501.

⁷¹ eş-Şâfi‘î, *el-Musned*, IV, 53.

⁷² Nu‘aym b. Ḥammâd, *el-Fiten*, I, 395.

⁷³ Ya‘kûb b. Sufyân el-Fesevî, *el-Ma‘rife ve’t-Târiḫ*, I, 383-384.

⁷⁴ el-Bezzâr, *el-Baḥru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

⁷⁵ et-Taberânî, *ed-Du‘â*, s. 583.

⁷⁶ eş-Şâfi‘î, *el-Musned*, II, 293.

⁷⁷ eş-Şâfi‘î, *el-Musned*, IV, 53.

⁷⁸ et-Ṭayâlisî, *el-Musned*, III, 462.

⁷⁹ el-Buḥârî, *es-Sahîh*, IV, 179, No: 3501.

düşünüyoruz. *Kurgu*'nun geneli bakımından “الأئمة من قرينس” ifadesinden ziyade “وَأَدُّهُ” فَيَنْكُمُ وَلَاؤُهُ” şeklindeki bir ifadenin Hz. Peygamber'in konuşmasına daha uygun düşüğü söylenebilir. Ancak râvîler konuşmanın tamamını nakletmeden sadece bu ifadeleri öne çıkarmak istediklerinde “وَأَدُّهُ” ifadesinin maksûdunu *Kureys*, “الأئمة من قرينس” ifadesini de “الأئمة” şeklinde özetlemiş olmalıdır. Hz. Peygamber'in vefatından sonra Ensâr ile muhâcirler arasında çıkan hilâfet tartışmalarında hilâfetin *Kureys*'e ait olduğuna dair “الأئمة من قرينس” şeklindeki ifadenin ya hiç kullanılmadığı ya da bunun yerine “وَأَدُّهُ هَذَا الأَمْرُ” ifadesinin kullanıldığı⁸¹ ve bu sözün dahi tartışmanın ana odağını teşkil etmediğine dair bilgiler⁸² de bu düşüncemizi desteklemektedir.

Görüldüğü üzere Hz. Peygamber'den rivayet edilen bir sözün bir davranışın ve bir takrîrin ardındaki olaylar ortaya konulmadığı takdirde bu sözün birinci düzeydeki anlam çerçevesi tam olarak belirlenememekte ve bu durum o rivâyetin ikinci düzey (dinî) açısından da sorunlu olarak anlaşılmasına ve tartışmalı bir hükme dönüştürülmesine sebep olmaktadır. Böylece cümleler lafız veya anlam itibarıyla Hz. Peygamber'e ait olmasına ve klasik hadis usûlüne göre sahih isnadlarla bize ulaşmasına rağmen Hz. Peygamber'in maksadını aşmaktadır. Çünkü her nesil bir önceki nesilden kendisine aktarılan ifadeleri kendi çağının aklı ile okumakta ve genellikle onlardan kendilerine yarayan öğeleri öne çıkarmaktadır. Nitekim *Kureys* kabilesinin etkinliği gün geçtikçe azaldığında aynı söz farklı şekillerde yorumlanabilmiştir.

Kaynakça

el-Âcurrî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Huseyn el-Bağdâdî (ö.360/971), *eş-Şerî'a* (nşr. 'Abdullâh b. 'Omar b. Suleymân el-Demîcî), I-V, Riyad 1420/1999.

Ahmed b. Hanbel, Ebû 'Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî (ö.241/856), *el-Musned* (nşr. Ahmed Ma'bed 'Abdulkerîm), I-XIV, Beyrut 1432/2011.

Apaydın, Mehmet, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, İstanbul 2018.

Bakkal, Ali, “Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureys'tendir” Hadîsinin Rolü Üzerine”, *İstem / 6*, Aralık 2005, s. 87-103.

Balcı, İsrail, ““İmamlar/Halifeler Kureys'tendir” İddiasının Kritiği”, *OMÜİFD*, 2016, sy. 40, s. 5-32.

el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn (ö.458/1066), *Ma'rifetu's-Sunen ve'l-Âsâr* (nşr. 'Abdmu'tî 'Emîn Kal'acî), I-XV, Karaçi, Beyrut, Halep, Kâhire 1412/1991.

el-Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. 'Amr (ö.292/905), *el-Bahru'z-Zehhâr* (nşr. Maḥfûzurrahmân Zeynullâh (I-IX); 'Adil b. Sa'd (X-XVII); Sabrî 'Abdulhâlik eş-Şâfi'î (XVIII)), I-XVIII, Medine 1988/2009.

⁸⁰ eş-Şâfi, *el-Musned*, II, 293.

⁸¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 12, No: 19.

⁸² Bu konudaki ayrıntılı tetkik için bk. Ali Bakkal, “Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureys'tendir” Hadîsinin Rolü Üzerine”, s. 98, 100, 103.

el-Buḥârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmail (ö.256/870), *el-Edebu'l-Mufred* (nşr. Muḥammed Fuâd ‘Abdulbâkî) Riyad 1419/1998.

ed-Dârekuṭnî, Ebû'l-Ḥasen ‘Alî b. ‘Omer b. ‘Aḥmed el-Bağdâdî (385/995), *el-İlelu'l-Vâride fi'l-Eḥâdîsî'n-Nebeviyye* (nşr. Maḥfûzu'r-Raḥmân Zeynullâh es-Selefî (I-XI), Muḥammed b. Şâlih b. Muḥammed ed-Debbâsî (XII-XV)), I-XV, Riyad 1405/1985, ed-Demmâm 1427/2006.

Ebû Bekr İbnu'l-'Arabî, Ebû Bekr Muḥammed b. ‘Abdullâh b. el-'Arabî el-İşbîlî (ö.543/1149), *Aḥkâmu'l-Ḳur'ân*, I-IV, Beyrut 1424/2003.

Ebû Ya'lâ, Aḥmed b. ‘Alî el-Mevsîlî (ö.307/920), *Musnedu Ebî Ya'lâ* (nşr. Hüseyn Selîm Esed), I-XIII, Dîmeşk 1404/1984.

Ḥaṭîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr ‘Aḥmed b. ‘Alî (ö.463/1071), *Telḥîsu'l-Muteşâbih fi'r-Resm* (nşr. Sekîne eş-Şihâbî), I-II, Dîmeşk 1406/1985.

Hatiboğlu, M. Said, “İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureyşliliği”, *AÜİFD*, c. XXIII, Ankara 1978, s. 121-213.

İbn Ebî ‘Âsım, Ebû Bekr Aḥmed b. ‘Amr eş-Şeybânî (ö.287/900), *el-Âḥâd ve'l-Meşânî* (nşr. Bâsim Fayşal Aḥmed el-Cevâbra), I-VI, Riyad 1991.

_____, *es-Sunne* (nşr. Muḥammed Nâsiru'd-Dîn el-Elbânî), I-II, Beyrut 1400/1980.

İbn Ebî Ḥâtim, Ebû Muḥammed ‘Abdurrahman b. Muḥammed er-Râzî (ö.327/938), *el-İlel* (nşr. Sa'd b. ‘Abdullâh el-Ḥamîd, Ḥâlid b. ‘Abdurrahman el-Cerîsî), I-VII, 1427/2006.

İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr b. Ebî Şeybe ‘Abdullâh b. el-'Absî (ö.235/850), *el-Musannef* (nşr. Kemâl Yûsuf el-Ḥût), I-VII, Riyad 1409.

İbn Ḥacer el-'Asḳalânî, Ebû'l-Faḍl Aḥmed b. ‘Alî b. Muḥammed b. Aḥmed el-'Asḳalânî (ö. 852/1448), *Fethu'l-Bârî Şerḥu Şaḥîhi'l-Buḥârî*, I-XIII, Beyrût 1379/1959.

_____, *Leżzetu'l-'Ays fi Ṭuruḳi Ḥadîsî el-E'immeti min Kureyş* (nşr. Muḥammed Nâsır el-'Acemî), Beyrut 1433/2012.

İbn Ḥazm, Ebû Muḥammed ‘Alî b. Aḥmed el-Endelusî (ö.456/1064), *el-Faṣl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ'î ve'n-Nihâl*, I-V, Kahire.

İbn Hibbân, Ebû Ḥâtim Muḥammed b. Hibbân el-Bustî (ö.354/965), *es-Şaḥîḥ* (nşr. Şu'ayb el-Arnâvût), I-XVIII, Beyrut 1408/1988.

İbnu'l-Ca'd, ‘Alî b. el-Ca'd el-Cevherî el-Bağdâdî (ö.230/845), *el-Musned* (nşr. ‘Âmir Aḥmed Ḥaydar), Beyrut 1410/1990.

İbn Sa'd, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. Sa'd b. Menî' (ö.230/845), *eṭ-Ṭabaḳâtu'l-Kubrâ* (nşr. ‘Alî Muḥammed ‘Omer), I-X, Ḳâhire 1421/2001.

el-Kettânî, *Naẓmu'l-Müntenâsir mine'l-Ĥadîsi'l-Mütevâtir*, Beyrut 1980.

el-Mâverdî, Ebû'l-Ĥasen 'Alî b. Muḥammed el-Baṣrî (ö.450/1058), *Edebu'd-Dunyâ ve'd-Dîn*, 1986.

el-Merdâvî, Ebû'l-Ĥasen 'Alî b. Suleymân ed-Dimeşķî (ö.885/1480), *et-Taḥbîr Şerhu't-Taḥrîr* (nşr. 'Abdurrahman el-Cebrîn, 'İvaḍ el-Ķarnî, Aḥmed es-Serrâh), I-VIII, Riyad 1421/2000.

Muslim, Ebû'l-Ĥasen Muslim b. el-Ĥaccâc el-Ķuşeyrî (ö.261/875), *el-Musnedu's-Şâḥihu'l-Muḥtaşar bi Naḳli'l-'Adl 'ani'l-'Adl ilâ Resûlillâh* (nşr. Muḥammed Fuâd 'Abdulbâķî), I-V, Beyrut.

Nu'aym b. Ĥammâd, Ebû 'Abdullâh Nu'aym b. Ĥammâd el-Mervezî (ö.8/843), *el-Fiten* (nşr. Semîr 'Emîn ez-Zuheyrî), I-II, Kahire 1412.

'Omer b. Şebbe, Ebû Zeyd 'Omer b. Şebbe en-Numeyrî el-Baṣrî (ö.262/876), *Târîhu'l-Medîne* (nşr. Fehîm Muḥammed Şeltût), I-IV, Cidde 1399.

eş-Şâfi'î, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. İdrîs eş-Şâfi'î (ö.204/820), *el-Musned* (nşr. Mâhir Yâsîn Faḥl), I-IV, Kuveyt 1425/2004.

eş-Şâşî, Ebû Sa'îd el-Heyşem b. Kuleyb (ö.335/947), *el-Musned* (nşr. Maḥfûz er-Raḥmân Zeynullâh), I-II, Medine 1410H.

eṭ-Ṭaberânî, Ebû'l-Ķâsım Suleymân b. Aḥmed eş-Şâmî (ö.360/971), *ed-Du'â* (nşr. Muştafâ 'AbdulĶâdir 'Atâ), Beyrut 1413H.

_____, *el-Mu'cemu'l-Evsat* (nşr. Târiķ b. 'İvaḍullâh b. Muḥammed, 'Abdulmuḥsin b. İbrahim el-Ĥuseynî), I-X, Kahire.

_____, *el-Mu'cemu's-Şağîr* (nşr. Muḥammed Şekûr Maḥmûd el-Ĥâc Emrîr), I-II, Beyrut 1405/1985.

_____, *el-Mu'cemu'l-Kebîr* (nşr. Ĥamdî b. 'Abdulmecîd es-Selefî), I-XXV, Kahire.

_____, *Musnedu's-Şâmiyyîn* (nşr. Ĥamdî b. 'Abdulmecîd es-Selefî), I-IV, Beyrut 1405/1984.

et-Ṭayâlisî, Ebû Dâvûd Suleymân b. Dâvûd b el-Baṣrî (ö.204/820), *el-Musned* (nşr. Muḥammed b. 'Abdilmuḥsin et-Turķî), I-IV, Mısır 1419/1999.

et-Tirmiżî, Ebû 'Îsâ Muḥammed b. 'Îsâ (ö.279/893), *Sunenu't-Tirmiżî*, I-V, Mısır 1395/1975.

el-Vâķıdî, Ebû 'Abdullâh Muḥammed b. 'Omer b. Vâķıd el-Eslemî (ö.207/823), *el-Meğâzî* (nşr. Marsden Jones), I-III, Beyrut 1409/1989.

Ya'ķûb b. Sufyân el-Fesevî, Ebû Yûsuf Ya'ķûb b. Sufyân el-Fârisî (ö.277/891), *el-Ma'rife ve't-Ta'rîḥ* (nşr. Ekrem Dîyâ el-'Omerî), I-III, Beyrut 1401/1981.

Identification of the Narratives of the Ownership of Imamate by the Quraysh, which are Attributed to the Prophet, through an Integrative Approach*

Mehmet APAYDIN**

Abstract

In this article, a *Scenario* has been made by using the *Integrative Approach* method which we have previously presented as a doctoral thesis, based on the narratives where the exact words, or the meaning of, “*The Imams are from Quraysh*” is found. Based on the resulting *Scenario*, it can be said that these words came into being after the narration of the meaning of a detailed text, which is being exposed in the *taḳḳî* process, and it was also concluded that the purpose of the words of The Prophet was overreached.

Keywords: Quraysh, Imamete, Fiction, Integrative Approach, Banu Hashim

İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti

Özet

Bu makalede, tarafımızdan daha önce doktora tezi olarak sunulan *Bütünsel Yaklaşım* yöntemi kullanılarak “*İmamlar Kureyş'tendir*” sözünün lafız veya mana olarak yer aldığı rivâyetlerden hareketle bir *Kurgu* yapılmıştır. Ortaya çıkan *Kurgu*'dan hareketle bu sözün, *mufaṣṣal* bir metne sahip bir rivâyetin *taḳḳî* ameliyesine maruz kalmasının ardından *ma'nen rivâyet* edilmesiyle ortaya çıktığı ve mevcut hâliyle Hz. Peygamber'in maksadının aşıldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kureyş, İmâmet, Kurgu, Bütünsel Yaklaşım, Benû Hâşim.

*This paper is the English translation of the study titled “İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti” published in the 7-8th issue of *İlahiyat Akademi*. (Mehmet Apaydın, “İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti”, *İlahiyat Akademi*, sayı: 7-8, Aralık 2018, s. 219-268.) The paper in Turkish should be referred to for citations.

** Dr., 29 Mayıs University, Member of the KURAMER Scientific Board, Orcid: 0000-0002-8591-6493, entegre1@hotmail.com

Introduction

In classical hadith procedure, the identification and rating of a narrative conveyed from the Prophet is performed by using certain attribution-based and text-based criteria. However, the ratings of certain narratives obtained through the criticism of the chain may result in a complete opposition of those determined through the criticism of the text. So, while a narrative needs to be considered as ideal in terms of its attribution, it may be rejected in terms of its text.

The criticism of the narratives in hadith sources, which include the statement, “الائمة من قریش”, meaning “*Imams are from the Quraysh*”, can be provided as an example of a criticism that is likely to have different outcomes in terms of chain and text. Narratives including this statement, literally or in the meaning, were presented by many companions.¹ Some of these were accepted to be authentic according to the classical procedure. In fact, some scholars, such as **Ibn Hazm**² (d. 456 AH/1064 AD), **al-Mardavi**³ (d. 885 AH/1480 AD) and **al-Kattani**⁴ (d. 1345 AH/1926 AD) argued that the narratives relating to this issue were conveyed by many communicators. According to **M. Said Hatiboğlu**, who provided a noteworthy study on this topic in this era, this hadith is fabricated.⁵

It is natural for these two contrasting results to be obtained as a result of these examinations. This is because, while the above-mentioned scholars made a judgement based on the prevalence and chains of these narratives, **M. Said Hatiboğlu** reached a different conclusion by using the criteria for criticism of the text.

There are some recent studies on narratives including statements that literally indicate or imply that the imams are from the *Quraysh*. The study entitled, *İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureyşliliği* by M. Said Hatiboğlu,⁶ which is mentioned above; the article by Ali Bakkal entitled, *Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde "İmamlar Kureyş'tendir" Hadisinin Rolü Üzerine*;⁷ and the article published by İsrail Balcı with the title, *"İmamlar/Halifeler Kureyş'tendir" İddiasının Kritiği*⁸, can be

¹ For the passages of the narrative, see Ibn Hajar, Abu'l-Fadl, Ahmad Ibn 'Ali al-'Asqalani (d. 852 AH/1448 AD),

Leżżetu'l-'Aş fi Ŧuruġi Ħadîşî el-E'immeti min Ħureyş (pub. Muĥammad Nasr al-'Ajami), Beirut 1433/2012.

² Ibn Hazm, *el-Faşl*, IV, 74.

³ al-Mardavi, *et-Taĥbîr Şerĥu't-Taĥrîr*, IV, 1761.

⁴ al-Kattani, *Nażmu'l-Mütenâşîr mine'l-Ħadîşî'l-Mütevâtîr*, Beirut 1980, p. 103.

⁵ See: M. Said Hatiboğlu, “İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureyşliliği”, *AÜİF Journal*, v. XXIII, Ankara 1978, p. 121-213.

⁶ M. Said Hatiboğlu, “İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureyşliliği”, *AÜİF Journal*, v. XXIII, Ankara 1978, p. 121-213

⁷ Ali Bakkal, “Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureyş'tendir” Hadisinin Rolü Üzerine”, *İstem*/6, Aralık 2005, p. 87-103.

⁸ İsrail Balcı, “İmamlar/Halifeler Kureyş'tendir” İddiasının Kritiği”, *OMÜİFD*, 2016, no: 40, p. 5-32.

provided as examples of such studies. In all three of these studies, in general, a conclusion was tried to be reached through the texts of the narratives rather than their attributions. This can be considered to have arisen from the abundance of the narratives attributed to the Prophet, which literally or implicitly include the statement, "الائمة من قريش", and the challenge of their criticism in terms of their attributions.

In the event that the chain criticism and text criticism of a narrative provide opposing results, a third method is required for the identification of that narrative. Our suggestion on this is to apply the method which we refer to as a *Integratif Approach*.⁹ Using this method, the chain and the text are handled together and processed in quite a different way compared to classical hadith procedure, and a new *Scenario* that may reveal the location, time and the conditions of the narrative is created. In this way, the origin of the narrative including the statement, "الائمة من قريش" is identified more accurately and its meaning in the first level is revealed in a manner that is more in line with its original.

It is not possible to provide the full details the *Integrative Approach* here. In short, the purpose of the method is to identify whether the statement, "الائمة من قريش", which is alleged to have been stated by the Prophet was used by him personally or not, and if so, to identify the time, place and details of this event and to construct a 'scenario' in accordance with its origins. In order to do this, the *Scope of Application* must be identified first. Then, the passages of the narratives of the companions, or tabi'un who conveyed these statements, must be compiled in separate groups and combined by being classified according to the form and methods referred to as the *Khabar*. In this study, considering the limitations of the article, only one passage of each of the narratives will be used. However, other passages or certain statements in those passages will be made use of where required. In addition, almost all the other narratives on this topic included in the sources will also be analyzed even if they are cited here and the inconsistencies of these - if encountered - will be pointed out.

According to the *Integrative Approach*, after the *Khabars* are compiled, the statements contained in the narratives will be extracted. These statements are classified into five categories: *Action, Time, Place, Object* and *Group*.

At the *Scenario* stage, the classified statements with the *Action* feature are listed based on time. Other statements are mapped against *Action* cases based on their associations.¹⁰

An event flow is created as a result of these activities. The event flow is then turned into a technical text referred to as the *Script*. Therefore, it becomes possible to make an assessment at a first level of understanding of the statement, "الائمة من قريش"

⁹ See Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, İstanbul 2018.

¹⁰ For details of this method, see Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, p. 275-311.

“قریش” which is attributed to the Prophet, as well as the details of the event, through the newly formed text. However, within the framework of the *Integrative Approach*, no conclusion relating to the religious meaning of the event is offered.

Identification of the Scope of Application

According to the *Integrative Approach*, the first order of business to initiate a *Scenario* is the identification of the Scope of Application. The *Scope of Application* must be accurately identified for the *Scenario* to be at a scale that would allow it to present understandable results and to be completed successfully.

In this article, some narratives that literally or implicitly include the statement, “الائمة من قریش” were considered to be within the *Scope of Application*. However, as the study progressed, it became apparent that the *Scenario* to be created would exceed the limits of this article and so, the *Scenario* was limited by taking into account certain narratives. This will cause the created *Scenario* to receive a low value for its rating. However, this shortcoming was accepted considering that the issue, with respect to this *Scenario*, was not directly related to authenticity. It is obviously possible to provide a greater number of improved examples of *Scenarios* in this context.

Compilation of the Khabars within the Scope of Application

The attribution of each narrative, literally or implicitly including the statement, “الائمة من قریش” by the Prophet will be listed as *Khabar* based on its *Narrator* in line with the *Integrative Approach*.

According to the *Integrative Approach*, the authenticity of the narratives cannot be an evaluation on the sources or the communicators in their chains. Therefore, any narrative required for the *Scenario* can be used without taking into account the *jarh* and *ta'dil* criteria in the classical hadith procedure.

Narratives can be founded in sources of the early period or the late period but this is not directly related to their authenticity; in fact, a narrative or passage located in sources of the late period could have been preserved in a better way than those located in sources of the early period. These points must be taken into consideration¹¹, since the resource used by an author (e.g. **Ibn Hajar**) who lived in the late period to provide a narrative can be closer to the author's copy. In fact, it is possible for him to access the author's copies of some of the books from the early period. This is more likely for narrators of periods that are close to early eras, such as **at-Tabarani** (d. 360 AH/971 AD), **Abu Nu'aym** (d. 430 AH/1039 AD) and **al-Bayhaki** (d. 458 AH/1066 AD).

¹¹ For our research on this, see Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, p. 159-176.

[BCD186] **Khabar of Rifa'a bin Rafi**

Description: In this *Khabar*, whose *Narrator* is said to be **Rifa'a bin Rafi**, there is no explicit statement indicating that **Rifa'a** is an *Observer*. However considering what is written before this text (*siyak*), it can be said that this is unlikely. While there are other passages of the narrative, they are not included in the analysis as they do not include material differences of statements in terms of our topic and have been excluded in order not to increase the volume of the article.

Quotations

☞ [D185] al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُثَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ عُثَيْبٍ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ»، فَحَمَمَهُمْ، فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي، فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيُ، فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاطِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ، فَتَمَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ عِبْرَتِكُمْ؟» قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا حَلِيفَتَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " حَلِيفَتَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ: إِنَّ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاكَ فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْفَالِ، فَيُعْرَضُ عَنْكُمْ"، ثُمَّ نَادَى فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلَ أَمَانَةٍ، مَنْ بَعَى بِحِمِّمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظْلَهُ قَالَ: الْعَوَاتِرُ - كَبَّهَ اللَّهُ لِمِنْحَرِيهِ، يُسْأَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

Statements

▪ *Statements of Action*

E-185-D18E (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ») Nabi (peace be upon Him) tells 'Umar the following: "Gather your tribe!"

E-185-D18F (فَحَمَمَهُمْ) ['Umar] gathers them.

E-185-D190 (فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ ﷺ) They get ready in front of the Nabi's door.

E-185-D191 (دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ) 'Umar, enters near the Nabi.

E-185-D192 (فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي) 'Umar tells Him the following: "I gathered my tribe".

E-185-D193 (فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ) The Ansar hears this.

E-185-D194 (فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيُ) [The Ansar] thinks that a revelation about the *Quraysh* is sent.

E-185-D195 (فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاطِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ) They come to hear and observe what is said about them.

E-185-D196 (فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ) Nabi (peace be upon Him) gets out.

E-185-D197 (فَقَامَ بَيْنَ أَطْهَرِهِمْ) Nabi stands near the gathered Quraysh.

E-185-D198 (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”.

E-185-D199 (قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا خَلِيفَتَا وَإِنَّ أُخْتِنَا وَمَوَالِيَنَا،) They say: “Yes, there are. We have our caliphs, the children of our sisters and our slaves with us.

E-185-D19A (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: خَلِيفَتَا مِنَّا، وَإِنَّ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِيَنَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) Nabi (peace be upon Him) says: “Our caliph is one of us. The son of our sister is one of us. Our slaves are one of us. Now, all of you should listen to me”.

E-185-D19B (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُنْتَهُونَ) He says: “My friends among you are the ones who are righteous”.

E-185-D19C (فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءَ فِدَائِكَ) He says: “If you are so (righteous), then you are my friend”.

E-185-D19D (وَالَا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْفَالِ) He says: “If you’re not, take care of yourself. You shouldn’t arrive with a burden (sins) on judgement day, while people arrive with good deeds”.

E-185-D19E (ثُمَّ نَادَى) Then He raises His voice.

E-185-D19F (فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ بَصْعَهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) He raises his hand and places it on the heads of the Quraysh, then He says: “O people! The Quraysh are worthy of the divine liabilities”.

E-185-D1A2 (مَنْ بَعَى بِهِمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَطْنَهُ قَالَ: الْعَوَارِثُ - كَبَّهُ اللَّهُ لِمُنْحَرِيهِ) “Whoever sets them up* Allah should take him/her to the ground, on his/her nose”.

▪ Statements of Place

M-185-D18B (بَابِ النَّبِيِّ) Nabi’s [His house’s] Door.

▪ Statements of Object

N-185-D187 (رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ) Rifa’a bin Rafi

N-185-D188 (النَّبِيِّ) Nabi

* The statement in the text, “مَنْ بَعَى بِهِمْ الْعَوَارِثُ كَبَّهُ اللَّهُ لِمُنْحَرِيهِ” is usually understood as follows: “Whoever sets them up Allah should take him/her to the ground, on his/her nose”. However, in our opinion, it is possible to understand this statement as, “Whoever wants this (this deed) for himself/herself [for his/her own gain] Allah should take him/her to the ground, on his/her nose”, which is more appropriate for the scenario in this article. Because this statement appears to be the opposite of the following curse, which is included in some of the other Khabars: (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) “The curse of Allah, His angels and all the humans shall be on the one who doesn’t do this”. However, since this issue requires a more thorough analysis, it is reserved for other studies likely to be undertaken in the future.

N-185-D189 (قَالَ لِعُمَرَ) 'Umar [ibn al-Khattab]

▪ Statements of Group

G-185-D18A (فَجَمَعَهُمْ) Those who gather

G-185-D18C (الْأَنْصَار) The Ansar

G-185-D18 (حَلِيفَتُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا) Caliphs, Sons of Daughters and Slaves

[BCD1A5] **Khabar of One Man from Ansar**

Description: Some of the statements in this khabar show similarities with the ones in the above khabar. Therefore, it is likely that the unknown ansari, **Rifa'a bin Rafi**, who is the *Narrator*.

Quotations

☞ [D1A4] Ibn Abi Hatim, *Īlelu'l-Ḥadīṣ*, VI, 363-364.

وسألت أبي عن حديث رواه أبو عاصم، عن عبد ربه ابن عطاء الله؛ قال: حدثني ابن القاري، قال: حدثني ابن أبي عبيد الزرقني: أنه خرج مع أبيه، فلما كان من السحر؛ إذا هو برجل نائم، فناداه: أيتها النائم! مالك وللوحد؟ أما علمت ما قال رسول الله ﷺ في الوحدة؟ فقال: إني لم أتك سقراً؛ وإنما خرجت من هذا الماء الذي رخت منه، وأنا أريد هذا الماء الذي أصبحت، فقال: ممن أنت؟ قال: رجل من الأنصار؛ قال: أبشر؛ فإني سمعت رسول الله ﷺ يقول: اللهم، اغفر للأنصار، ولأبناء الأنصار، ولأبناء بني الأنصار - قال: إني لست منهم، أنا من مواليتهم؛ قال: أنت منهم؛ قال رسول الله ﷺ: اجتمع لي قومك؛ قال: فقلنا - أو قال الناس-: نزل في قريش أمر، فلما اجتمعوا قال: إنا أن يدخلوا إليك، وإنا أن نخرج إليهم؛ قال: فخرج إليهم فقال: هل فيكم أحد من غيركم؟ قالوا: فينا أبناءنا وحلفاؤنا وبنو أحوالنا وموالينا، فقال رسول الله ﷺ: خليفنا منا، وابن أخينا منا، وموالينا منا، ثم قال: يا معشر قريش، إن أوليائكم منكم المؤمنون، فإن تكونوا أنتم فأنتم، ثم صرخ رسول الله ﷺ، فلم يسمع أحد صوته أو بلغه إلا جاء يبتعد، فقال: أيتها الناس، من بغاهم العواير، كُتب على منبره؟ قال أبي: ابن القاري هو عندي: عبد الله ابن عثمان بن خثيم.

Statements

▪ Statements of Action

E-1A4-02D9 (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اجتمع لي قومك) The Messenger of Allah tells 'Umar the following: "Gather your tribe [near me]!"

E-1A4-02DA (قَالَ: فقلنا - أو قال الناس-: نزل في قريش أمر) People say: "[Probably] something must have been sent down about the Quraysh.

E-1A4-02DB (فلما اجتمعوا) When they are gathered...

E-1A4-02DC (قَالَ: إنا أن يدخلوا إليك، وإنا أن نخرج إليهم) ['Umar tells the Prophet] "Should they enter your room or will you come out near them?"

E-1A4-02DD (فخرج إليهم) [The Prophet] comes out near them.

E-1A4-02DE (فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟) He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”.

E-1A4-02DF (قَالُوا: فِيْنَا أَبَاؤُنَا وَخَلْفَاؤُنَا وَبَنُو أُخْوَاتِنَا وَمَوَالِينَا) They say: “We have our children, caliphs, children of our sisters and our slaves with us”.

E-1A4-02E0 (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَلِيفَتُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا) The Messenger of Allah (peace be upon him) says: “Our caliph is one of us. The son of our sister is one of us. Our slaves are one of us”.

E-1A4-02E1 (ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمَثُورُونَ) He says: “O the people of Quraysh! My friends among you are the ones who are righteous”.

E-1A4-02E2 (فَإِنْ تَكُونُوا أَنتُمْ فَأَنَا) He says: “If you will be so, then you will be my friend”.

E-1A4-02E3 (ثُمَّ صَرَخَ رَسُولُ اللَّهِ) Then the Messenger of Allah raises His voice.

E-1A4-02E4 (فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَعَهُ إِلَّا حَيَاءً يَشْتَدُّ) Those who hear His [Allah’s Messenger’s] voice go hear Him in a hurry.

E-1A4-02E5 (فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاَهُمُ الْعَوَاتِرُ، حُبَّ عَلَى مَنْحَرَيْهِ) “O people! “Whoever sets them up Allah should take him/her to the ground, on his/her nose”

▪ Statements of Object

N-1A4-02D5 (رسولُ اللهِ) The Messenger of Allah

N-1A4-02D6 (لعمر) ‘Umar [ibn al-Khattab]

▪ Statements of Group

G-1A4-02D7 (فُلُتْنَا- أَوْ قَالَ النَّاسُ) Those Who Think [something must have been sent down about the Quraysh].

G-1A4-02D8 (فِينَا أَبَاؤُنَا وَخَلْفَاؤُنَا وَبَنُو أُخْوَاتِنَا وَمَوَالِينَا) Caliphs, Sons of Daughters and Slaves.

[DA9BD5] Khabar of **Abdurrahman ibn Jubayr ibn Nufayr** (d. 118 AH/737 AD)

Description: *Mufassal*, in terms of text, this narrative includes the contents of a majority of the khabars used in this *Scenario*. According to what is written before this text, it appears that the *Narrator*, **Abdurrahman ibn Jubayr** heard the event from a single *Observer*. It is highly likely that this *Observer* was **Abu’d-Darda**.¹² In some sections located in the final part of the *Khabar*, the Prophet asks some of his

¹² It is known that the father of **Abdurrahman, Jubayr ibn Nufayr** has other narratives from **Abu’d-Darda**. For instance, see Ibn Sa’d, *et-Ṭabaqât*, VII, 440; “... عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ ...” عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ ...” Ibn Abi Shaybah, *el-Musned*, I, 46; Ahmad ibn Hanbal, *el-Musned*, IX, 476, no: 22153.

companions about the prayers they said after praying. These sections will not be included in the *Scenario* in order to not go beyond the scope.

Quotations

﴿9BD4﴾ at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66. حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحِزْرِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابُلِيُّ، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، قَالَ: أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ» قَالَ: فَحَمَمَهُمْ ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ فَحَلَسَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَالَ: «افْتَحْ لِي بَابَ الدَّارِ» فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا وَكَانَ رَجُلًا مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ فَإِنِّي لَا تَأْتِيَنِّي أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَنْقَسِمُونَ مُلْكَ الْأَخِرَةِ وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدَلُّونَ بِقَرَائِكُمْ فَإِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً، فَأَقْبِمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ» قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ ، قَالَ: فَلَمَّا قَضَى رَغَبَتَهُمْ جَعَلَ يَسْأَلُ مَنْ يَلِيهِ: «بِمَاذَا دَعَوْتُ؟» ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ وَقَدْ حَضَرَ ذَلِكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَرَأَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ زَافِعًا يَدَهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى حَضَرَ مَعَهُمُ الرُّغْبَةَ فَسَأَلَهُ يَوْمَئِذٍ: «بِمَ دَعَوْتُ بِهِ يَا عُومِرُ» قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ جَنَاتِ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا وَحَنَاتِ عَدْنٍ نَفْلًا فِي مَعَاوَةِ مِنْكَ وَرَحْمَةٍ وَخَيْرٍ عَافِيَةٍ وَعِلْمٍ يُسَسُّ فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ يُعُولُ: «دَهَبَتْ بِهَا يَا عُومِرُ».

Statements

▪ Statements of Action

E-BD4-8DA1 (أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) sends a man while He is sitting in the prayer room.

E-BD4-8DA2 (فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ») He tells the man the following: “Gather *Banu Hashim* in a house!”

E-BD4-8DA3 (قَالَ: فَحَمَمَهُمْ) The man gathers *Banu Hashim*.

E-BD4-8DA4 (فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) gets up and enters that house.

E-BD4-8DA5 (فَحَلَسَ مِنْهُمْ) [The Messenger of Allah (peace be upon Him)] sits among them.

E-BD4-8DA6 (ثُمَّ قَالَ: «افْتَحْ لِي بَابَ الدَّارِ») Then He says: “Open the door of the house!”

Note: When this statement is considered together with the above statement, it indicated an error in the text.

E-BD4-8DA7 (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”

E-BD4-8DA8 (قَالُوا: لَا، إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا) They say: “No. We only have our sister’s son with us.”

E-BD4-8DA9 (فَقَالَ: «إِنَّ أُخْتَكُمْ مِنْكُمْ») The Prophet says: “Your sister’s son is one of you.”

E-BD4-8DAA (يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً، وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً) He says: “O, Banu Hashim! Allah sent me to his creations and He expressly sent me to you.”

E-BD4-8DAB (وَأَمَرَنِي أَنْ أُذَبِّرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ) He says: “He commanded me to warn my close relatives.”

E-BD4-8DAC (فِي أَيَّامِي لَا تَأْتِينِ أُهْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْتَسِمُونَ مِلْكَ الْآخِرَةِ) He says: “While my ummah shares the property of the Last Day on the Last Day.”

E-BD4-8DAD (وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدَلُّونَ بِقَرَابَتِكُمْ) He says: “Don’t rely on your closeness to me and come with too much property on your shoulders.”

E-BD4-8DAE (فِيمَا أَوْلِيَانِي مِنْ جَمِيعِ الْأَمْتِنُونَ) He says: “My friends in my ummah are the ones who are righteous.”

E-BD4-8DAF (وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مَحَابَّةٍ) He says: “Your prayers will be accepted.”

E-BD4-8DB0 (فَأَقِمْوْا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ) He says: “All of you should pray for one another.”

E-BD4-8DB1 (فَالَ: فَرُفِعَ يَدُهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ) He raises his hands and they do too.

▪ Statements of Place

M-BD4-8D9C (الْمَسْجِدِ) The prayer room [of the Nabi]

M-BD4-8D9E (بِي دَارٍ) [The gathered] House

▪ Statements of Object

N-BD4-8D99 (عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نَعْفَرٍ) Narrator

N-BD4-8D9A (النَّبِيِّ) Nabi

N-BD4-8D9B (رَجُلًا) The man [who gathered Banu Hashim]

N-BD4-8DA0 (أَبُو الدَّرْدَاءِ) **Abu’d-Darda**

▪ Statements of Group

G-BD4-8D9D (بَنِي هَاشِمٍ) Banu Hashim

[DA9BD2] **Khabar of Hakam ibn Mina**

Quotations

حَدَّثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، نا أَبُو بَكْرٍ الْحَنْفِيُّ، نا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَن سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ، عَن أَبِي الْحُوَيْرِثِ، سَمِعَ الْحَكَمَ بْنَ مِينَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَاهُنَا مِنْ قُرَيْشٍ» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟ قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ» فَخَرَجَ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءُ أَخَوَاتِنَا. قَالَ: «إِنَّ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ» ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِِي الْمُتَّقُونَ فَأَبْصِرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالذُّنُوبِ تَحْمِلُونَهَا فَأَصُدُّ عَنْكُمْ بِوَجْهِ» ثُمَّ قَرَأَ: {إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلذِّينِ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلي الْمُؤْمِنِينَ} [آل عمران: 68].

Statements

▪ Statements of Action

E-BD1-1D70 Nabi (peace be upon Him) tells 'Umar the following: "Gather those from the Quraysh here!"

E-BD1-1D71 He ['Umar] says: "O, Messenger of Allah! "Will you come out near them or should they enter your room?"

E-BD1-1D72 He [Nabi (peace be upon Him)] says: "I'll come out."

E-BD1-1D73 He [Nabi (peace be upon Him)] comes out near them.

E-BD1-1D74 He says: "O the people of the Quraysh! Is there a foreigner among you?"

E-BD1-1D75 They say: "No. We only have our sister's son with us."

E-BD1-1D76 The Prophet says: "Your sister's son is one of you."

E-BD1-1D77 He says: "O Quraysh people, you should know that the people who are closest to me are the ones who are righteous."

E-BD1-1D78 He says: "Don't see me distance myself from you when people come with good deeds on judgement day and you come carrying loads of belongings!"

E-BD1-1D79 Then He reads the 68th verse of the Ali 'Imran surah.

▪ Statements of Place

M-BD1-1D6F The Place Where He Commanded 'Umar

▪ Statements of Object

N-BD1-1D69 Narrator

N-BD1-1D6A (النبي) Nabi

N-BD1-1D6B (عمر) 'Umar [ibn al-Khattab]

▪ Statements of Group

G-BD1-1D6C (مَعْشَرُ قُرَيْشٍ) The People of Quraysh

G-BD1-1D6D (فَالُوا؛ إِلاَ أَبْنَاءَ أَخَوَاتِنَا) Sons of Daughters

[0F97AA] **Khabar of Abu Hurairah-1**

Description: Based on the statements included in the narrative below, which was conveyed by **Abu Hurairah**, who is apparently the *Narrator* of this narrative, it does not seem possible to be able to say with certainty that he was also the *Observer*. It can be said that the passages below are different from each other in terms of text. However, considering the other khabars, it can quite easily be said that these are the same narrations.

Quotations

☞ [97A9] al-Tirmidhi, *Sunenu't-Tirmiẓi*, V, 338.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زَكْرِيَّا بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الرَّقِّيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا فَخَصَّ وَعَمَّ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرُ قُرَيْشٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرُ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرُ بَنِي قُصَيٍّ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرُ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنْقِدُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ أَنْقِدِي نَفْسَكَ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لِكَ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، إِنَّ لِكَ رَجْمًا سَأَلْتُهَا بِئَلَاهَا».

☞ [979A] at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, I, 34.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ قَالَ: نَا زَكْرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْوَقَارِيُّ قَالَ: نَا عُثْمَانُ بْنُ كُلَيْبٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ بَرِيدٍ، عَنْ هُرَيْرَةَ بْنِ مَعْبُدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ، يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِضَنَّ مَا جَاءَ النَّاسُ غَدًا يَحْمِلُونَ الْأَحْزَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا، إِنَّمَا أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ، إِنَّمَا مَثَلِي فِيكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ يُسْتَنْصَخُ فِي قَوْمِهِ، أَتَاهُمْ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ أَنْتُمْ عَشِيرَتِي وَأَصْبَاحَاهُ، أَنَا النَّذِيرُ، وَالْمَوْتُ الْمَغِيرُ، وَالسَّاعَةُ الْمَوْعِدُ».

Statements

▪ Statements of Action

E-7A9-11AB (لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا) When the verse, “وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ” (ash-Shu'ara 26/214) is sent down, the Messenger of Allah gathers the Quraysh.

E-7A9-11AC (فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ اتَّقُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا»)

He tells them the following: “O, people of the Quraysh! Save yourselves from fire. Because I don’t have the power to prevent the damage and the benefit that will come to you from Allah.”

E-7A9-11AD (يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ مَنَاةٍ اتَّقُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا)

He tells them the following: “O, the people of Banu Abdu Manaf! Save yourselves from fire. Because I don’t have the power to prevent the damage and the benefit that will come to you from Allah.”

E-7A9-11AE (يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ اتَّقِي نَفْسَكَ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكَ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا)

He says: “O, Fatimah bint Muhammad, save yourself from fire. Because I don’t have the power to prevent the damage and the benefit that will come to you from Allah.”

E-79A-11A0 (لَا أَعْرِفُ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدًّا يَحْمِلُونَ الْأَحْزَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا)

He says: “I don’t want to see you carrying the world with you in the future, while people come carrying the Last Day with them.”

E-79A-11A1 (إِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ)

He says: “On judgement day, those who are close to me are those of you who are righteous.”

▪ Statements of Object

N-7A9-11AA (أَبِي هُرَيْرَةَ) **Abu Hurairah**

[CC2D5F] **Khabar of Abu Umamah, al-Harith and Umair ibn. al-Aswad**

Quotations

☞ [2D5E] Ibn Abi Asim, *el-Âḥād ve'l-Meṣâni*, V, 302.

حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ خَالِدٍ، نَا أَبُو الِئِمَانِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ شُرَيْحٍ قَالَ: نَا أَبُو أَمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعُمَيْرُ بْنُ الْأَسْوَدِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ فَقَامَ فِيهِمْ فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَفْرِئُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَسَمِعَهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: «يَا فُلَانُ عَلَيكَ بِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أَغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شَيْئًا» حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا مِثْلَ مَا قَالَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا الْفَرِيئَةَ النَّاسَ يَأْتُونَ بِجُرُؤِ الْجَنَّةِ وَتَأْتُونَ الْجُرُؤَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أَجِلُ لِقُرَيْشٍ أَنْ يَفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ حِيَارَ أَيْمَتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أَيْمَتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَحِيَارُ قُرَيْشٍ حِيَارُ النَّاسِ وَشِرَارُ قُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ».

Statements

▪ Statements of Action

E-D5E-11BA (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ)

The Messenger of Allah (peace be upon Him) calls the Quraysh and gathers them.

E-D5E-11BB (فَقَامَ فِيهِمْ)

He stands up while He’s among them.

E-D5E-11BC (فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَشِيرُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَمَسَّهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ
He tells them the following: “Each Nabi is sent to His own tribe. I was sent to you.” Then, he recounts them name by name in order of their closeness to Him as a relative and tells each of them the following: “O, [name]! Get a hold of your desires. Because I wouldn’t be able to be of any good to you before Allah.”

E-D5E-11BD (حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا مِثْلَ مَا قَالَ لَهُمْ) Then, it’s his daughter **Faṭima**’s turn and he also tells her similar things.

E-D5E-11BE (ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا أَلْبِغِيَنَّ النَّاسَ بِأَتُونَ بِجُؤُونَ الْحِنَةَ وَتَأْتُونَ بَحْرُونَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أُجِرُ لِقُرَيْشٍ أَنْ
(يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ» Then he tells them the following: “O, people of the Quraysh! I shouldn’t see you pulling the earth with you while people come with things that would allow them to go to heaven. My Allah, don’t let them spoil the things I put in order!”

E-D5E-11BF (ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ جِبَارَ أَيْمَانِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارَ أَيْمَانِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَجِبَارَ قُرَيْشٍ جِبَارُ النَّاسِ وَشِرَارَ قُرَيْشٍ شِرَارُ
(النَّاسِ) Then he says: “The benevolent ones of your leaders are the benevolent ones of the people. The evil ones of your leaders are the evil ones of the people. The benevolent ones of the Quraysh are the benevolent ones of the people. Their evil ones are the evil ones of the people.”

▪ Statements of Object

N-D5E-11B9 (أَبُو أَمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعُمَيْرُ بْنُ الْأَسْوَدِ) Narrators

[DA9BDA] Khabar of Amr ibn Avf ibn Zaid ibn Milḥa

Description: In this khabar, statements indicating that the Prophet gave advice to the *Quraysh* about the Ansar are included. In this respect, it supports the Khabar of Abu Hurairah-1.

Quotations

☉ [9BD9] at-Tabarani, *el-Mu‘cemu‘l-Kebîr*, XVII, 12.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنَعَانِيُّ، نَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مِلْحَةَ الْمُرِّيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ حَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ فَدَخَلَ بَيْتَهُ وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا تَدْخُلْ عَلَيَّ إِلَّا قُرَيْشِي»، فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟» قَالُوا: خَيْرُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا بَابِنَا أَنْتَ وَأُمَّهَاتِنَا مَعَنَا ابْنُ الْأَخْتِ وَالْمَوْلَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَدُ بَعْدِي لِهَذَا الْأَمْرِ، فَلَا تَمُوتُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ، وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ، وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَقِيقًا، وَتُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَتُؤْتُوا الزَّكَاةَ، وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ، يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءَ أُمَّتِهِمْ، رَجِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ»

Statements

▪ Statements of Action

E-BD9-1D5A (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) The Messenger of Allah sits with some of His companions.

E-BD9-1D5B (فَدَخَلَ بَيْتَهُ) Then, He enters His home.

E-BD9-1D5C (وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا يَدْخُلَنَّ عَلَيَّ إِلَّا قُرَيْشِي»)) Then, He says: “Only those from the Quraysh should come near me.”

E-BD9-1D5D (فَتَسَلَّلَتْ فَدَخَلَتْ) [‘Amr b. ‘Avf] also enters the home.

E-BD9-1D5E (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟»)) The Messenger of Allah says: “O people of the Quraysh! Is there a foreigner among you?”

E-BD9-1D5F (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى) They say: “We have the son of our sister and our slaves with us.”

E-BD9-1D60 (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»)) The Messenger of Allah (peace be upon Him) says: “The caliph of a tribe is from them. The loved ones of a tribe are from them. The son of the sisters of a tribe is from them.”

E-BD9-1D61 (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَاةُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرُ) He says: “O people of the Quraysh! You will be the ones who will take over after me.”

E-BD9-1D62 (فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ) He says: “Don’t die before becoming a believer.”

E-BD9-1D63 (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا) He says: “Hold on to Allah’s rope altogether and don’t fall into disagreement.”

E-BD9-1D64 (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) He says: “Don’t become one of those people who are in conflict and fall into a disagreement even though they received clear evidence.”

E-BD9-1D67 (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاؤِ ابْنَائِهِمْ) He says: “O people of the Quraysh! Take care of [and protect] my companions, their children and their children’s children for me.”

E-BD9-1D68 (رَجِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) He says: “Allah should have mercy on the Ansar and their children.”

▪ Statements of Time

Z-BD9-1D58 (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) Time of the Event

▪ Statements of Place

M-BD9-1D59 (فَدَخَلَ بَيْتَهُ) House of the Messenger of Allah

▪ Statements of Object

N-BD9-1D52 (كَثِيرٌ بُوَّ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مِلْحَةَ الْمُزَيْنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ) Narrator

N-BD9-1D53 (رَسُولَ اللَّهِ) The Messenger of Allah

N-BD9-1D55 (فَسَلَّلْتُ فِدَخْلْتُ) 'Amr b. 'Avf

▪ *Statements of Group*

G-BD9-1D54 (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ) Those Who Sit with the Prophet

G-BD9-1D56 (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى) Child of the Sister and Slaves

G-BD9-1D57 (مَعَشَرَ قُرَيْشٍ) The People of the *Quraysh*

[DA9BCE] **Khabar of Abu Moosa**

Description: It is observed that this khabar contains information and statements that are quite similar to those contained in the khabars of **Anas bin Malik** and **Abu Sa'id al-Khudri**¹³. Two of these khabars can simply consist of the passages of one of them. Obviously, detailed analyses must be performed to verify this. However, since the issue of authenticity is not considered as a problem, it was decided that it would not be a problem to separately analyze these khabars in the *Scenario*.

Quotations

☞ [9BCD] al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَوْفٌ، عَنْ زَيْدِ بْنِ حُرَاقٍ، عَنْ أَبِي كِنَانَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ، فَأَخَذَ بَعْضَادِي الْبَابِ، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَيْشِي؟»، قَالَ: فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا، قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»، ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا إِذَا اسْتَرْجَعُوا رَجَعُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلِيهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ»، وَهَذَا الْحَدِيثُ لَا نَعْلَمُهُ يُرْوَى بِحَدِّهِ اللَّفْظِ إِلَّا عَنْ أَبِي مُوسَى بِحَدِّهِ الْإِسْنَادِ وَأَبُو كِنَانَةَ رَوَى عَنْهُ زَيْدُ بْنُ حُرَاقٍ، حَدِيثَيْنِ هَذَا أَحَدُهُمَا وَالْآخَرُ رَفَعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُمَيْرَانَ وَعَيْرُ عَبْدِ اللَّهِ لَا يَرْفَعُهُ.

Statements

▪ *Statements of Action*

E-BCD-1D80 (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ) The Messenger of Allah stands in front of the door of the house where some people from the *Quraysh* are.

E-BCD-1D81 (فَأَخَذَ بَعْضَادِي الْبَابِ) He holds the two frames of the door.

¹³ It was not included in the Scenario due to the similarity of the text (see at-Tabarani, *el-Mu'cemu's-Saḡîr*, I, 142).

E-BCD-1D82 (تَمْ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَيْشِي؟») Then, He asks: “Is there anyone in the house other than those from the Quraysh?”

E-BCD-1D83 (فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَيْرُ فَلَانِ ابْنُ أُخْتَيْنَا) They say: “No, there is just the son of our sister.”

E-BCD-1D84 (قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») He says: “The son of a sister of a tribe is with them.”

E-BCD-1D85 (تَمْ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا») Then, He says: “This work is on the Quraysh [as long as they maintain these.]”

E-BCD-1D86 (إِذَا اسْتُرْحَمُوا رَحِمُوا) He says: “If they show mercy to the one who asks for mercy.”

E-BCD-1D87 (وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا) He says: “If they act fairly in their judgements.”

E-BCD-1D88 (وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا) He says: “If they act justly in what they distribute.”

E-BCD-1D89 (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) He says: “The curse of Allah, His angels and all the humans shall be on the one who doesn’t do this.”

E-BCD-1D8A (لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ) He says: “Neither his repentance nor his redemption shall be accepted.”

▪ Statements of Time

Z-BCD-1D7F (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ) Time of the Event

▪ Statements of Place

M-BCD-1D7C (عَلَى بَابِ بَيْتٍ) In Front of the Door of the House

▪ Statements of Object

N-BCD-1D7A (عَنْ أَبِي مُوسَى) Narrator

N-BCD-1D7B (رَسُولُ اللَّهِ) The Messenger of Allah

▪ Statements of Group

G-BCD-1D7D (نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ) People from Quraysh

G-BCD-1D7E (غَيْرُ فَلَانِ ابْنُ أُخْتَيْنَا) Son of the Sister

[0F97AD] **Khabar of Abu Umamah-2**

Description: Including quite clear statements with respect to the nature of the Prophet’s speech, this khabar provides significant contributions for grasping the event flow appearing in the *Scenario*. In the subsequent sections of the khabar, there

is also information and statements with respect to topics that are outside the scope of the *Scenario*. In some of these statements, it is understood that the Prophet also addresses the women. This information indicates that the event may be connected to the separation of the Prophet from the women for one month. However, this is the subject matter of another study that would require an extension of the scope of the *Scenario*.

Quotations

☉ [97AC] al-Ajurri, *es-Şerî'a*, III, 1337.

وَأْتَيْنَا الْفَرَزْدَاقَ قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ الدَّمَشْقِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاطِيَةِ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ , عَنْ الْقَاسِمِ , عَنْ أَبِي أَمَامَةَ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء: 214] آيَةَ جَمْعِ النَّبِيِّ ﷺ بِنِي هَاشِمٍ , فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ , وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ , فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ , ثُمَّ أَطْلَعَ فَقَالَ: يَا بَنِي هَاشِمٍ , اسْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , لَا يُعَزِّزُكُمْ قُرَابَتُكُمْ مِنِّي , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا , ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ , وَيَا حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ , وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ , وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ , يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اسْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , وَاسْعُوا فِي فِكَائِكُمْ رِقَابِكُمْ , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا , فَبَكَتْ عَائِشَةُ , ثُمَّ قَالَتْ: أَيُّ حَيٍّ , وَهَلْ يَكُونُ ذَلِكَ يَوْمَ لَا تُعْنِي عَنِّي شَيْئًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ , فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ [الأنبياء: 47] وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدِينَ﴾ [المؤمنون: 103] فَعَبُدْ ذَلِكَ لَا أُعْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا , وَعِنْدَ النَّوْرِ: مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أُمَّ نُورَهُ , وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ فِي الظُّلْمَةِ يَغْمَهُ فِيهَا , فَلَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا , وَعِنْدَ الصَّرَاطِ , مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ سَلَّمَهُ وَأَجَاهُ , وَمَنْ شَاءَ كَبَبَهُ فِي النَّارِ " قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَيُّ حَيٍّ , قَدْ عَلِمْنَا أَنَّ الْمَوَازِينَ هِيَ الْكَيْفَاتَانِ يَوْضَعُ فِي هَذَا الشَّيْءِ , وَفِي هَذَا الشَّيْءِ فَتَرْتَجِعُ إِحْدَاهُمَا , وَتُحْفَ إِحْدَاهُمَا , وَقَدْ عَلِمْنَا النَّوْرَ وَالظُّلْمَةَ , فَمَا الصَّرَاطُ؟ قَالَ: " طَرِيقُ بَيْتِ الْحَقِّ وَالنَّارِ , يُجَارُ النَّاسُ عَلَيْهَا , وَهِيَ مِثْلُ حَدِّ الْمَوْسَى , وَالْمَلَائِكَةُ صَافُونَ يَمِينًا وَشِمَالًا يَتَخَطَّفُونَهُمْ بِالْكَوَالِيِبِ , مِثْلَ شَوْكِ السَّعْدَانِ , وَهُمْ يَقُولُونَ: رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ , وَأَقْفِدْتُهُمْ هَوَاءً , فَمَنْ شَاءَ اللَّهُ سَلَّمَهُ , وَمَنْ شَاءَ كَبَبَهُ فِيهَا "

Statements

▪ *Statements of Action*

E-7AC-11AF وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ " قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء: 214] آيَةَ جَمْعِ النَّبِيِّ ﷺ بِنِي هَاشِمٍ)
When this verse is sent down, Nabi (peace be upon Him) gathers *Banu Hashim*.

E-7AC-11B0 (فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ) He tells them to sit down in front of the door and His family and wives to sit down inside the house.

E-7AC-11B1 (ثُمَّ أَطْلَعَ) Then, he stands before them.

E-7AC-11B2 (فَقَالَ: يَا بَنِي هَاشِمٍ اسْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , لَا يُعَزِّزُكُمْ قُرَابَتُكُمْ مِنِّي , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) He tells [them] the following: "O Sons of Hashimi! Buy your desires from the almighty and sacred Allah, your closeness to me shouldn't make you haughty. Because I don't have the power to prevent anything that will come to you from Allah."

E-7AC-11B3 (ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ , وَيَا حَفْصَةَ بِنْتُ عُمَرَ , وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ , وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ , يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اسْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ , وَاسْعُوا فِي فِكَائِكُمْ رِقَابِكُمْ , فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا)

Then, He directs his attention to the People of the House and says: “O A’ishah bint Abi Bakr, O Hafsa bint Umar, O Umm Salama, O Fatimah bint Muhammad, O Ummu’z-Zubayr, O Nabi’s aunt! Buy your desires from the almighty and sacred Allah. Work to save your necks. Because I don’t have the power to prevent anything that will come to you from Allah.”

[B11D8E] Khabar of Anas bin Malik

Quotations

☞ [1D8D] at-Tabarani, *ed-Du ‘â*, p. 583.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فَضَيْلُ بْنُ عِيَّاضَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ أَبِي صَالِحٍ الْحَنْفِيِّ، عَنْ بُكَيْرِ الْجَزْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا فِي بَيْتٍ، نَقَرَّ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَقَرَّ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا يُوسِّعُ إِلَى جَنْبِهِ رِجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَخَذَ بَعْضَادِيهِ فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ، وَبِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَلَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُلًا، وَإِذَا حَكَّمُوا عَدْلًا، وَإِذَا عَاهَدُوا وَفُوا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.

Statements

▪ Statements of Action

E-D8D-62CC (كُنَّا فِي بَيْتٍ، نَقَرَّ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَقَرَّ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ) While immigrants and some of the Ansar sit in a house, the Messenger of Allah comes near them.

E-D8D-62CD (فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا يُوسِّعُ إِلَى جَنْبِهِ رِجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ) People make room for him to sit near them, but he stands next to the door.

E-D8D-62CE (فَأَخَذَ بَعْضَادِيهِ) He holds the frames of the door.

E-D8D-62CF (فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ) He says: “Imams are from the Quraysh.”

E-D8D-62D3 (فَقَالَ: وَبِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَلَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا) He says: “I did so much for them, so they owe me that much. If they do these three things they will have my blessing.”

E-D8D-62D4 (إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُلًا) He says: “If they show mercy to the one who asks for mercy.”

E-D8D-62D5 (وَإِذَا حَكَّمُوا عَدْلًا) He says: “If they act fairly in their judgements.”

E-D8D-62D6 (وَإِذَا عَاهَدُوا وَفُوا) He says: “If they honor their agreements.”

E-D8D-62D7 (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) He says: “The curse of Allah, His angels and all the humans shall be on the one who doesn’t do this.”

▪ Statements of Time

Z-D8D-62CA (كُنَّا فِي بَيْتٍ) The Time Sitting in the House

▪ Statements of Place

M-D8D-62C9 (في بَيْتِ) The House

▪ Statements of Object

N-D8D-62C6 (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ) Observer and Narrator

N-D8D-62CB (رَسُولُ اللَّهِ) The Messenger of Allah

▪ Statements of Group

G-D8D-62C7 (كُفَّةً فِي بَيْتِ، نَفَرٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ) A Group from immigrants

G-D8D-62C8 (وَنَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ) A Group from Ansar

[CC2D68] **Khabar of Abu Mas'ud Al-Ansari**

Description: Based on statements such as, “بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ” and other similar statements which are included in all passages in this khabar, it can be said that **Abu Mas'ud Al-Ansari** is the *Observer*. The statement, “لَمْ نَحَا قَضِيْبَهُ، فَإِذَا هُوَ أُبْيَضُ يَصْلِدُ” included in some passages of the *khabar*, indicates that the Prophet had a stick in his hand at that time and was barking it. This confirms the statements in relation to the stick in the other khabars and reinforces our opinion that all the khabars we quoted here describe the same event.

Quotations

☪ [2D67] ad-Darakutni, *el- 'Ilelu'l-Vâride*, VI, 188.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَبِيرٍ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَيْتٍ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ لَا يَزَالُ فِيكُمْ، وَأَنْتُمْ وَلَائِهِ، مَا لَمْ تَحْدِثُوا عَمَلًا، فَيَتَرَعَهُ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ، سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارًا مِنْ خَلْقِهِ، فَالْتَحَوْكُمْ كَمَا يَلْتَحِي الْقَضِيْبُ.

☪ [E011] Aḥmad ibn Hanbal, *el-Musned*, II, 536.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي قَرِيبٍ مِنْ ثَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ لَيْسَ فِيهِمْ إِلَّا قُرَيْشِي لَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ صَفِيحَةً وَجُوهَ رَجُلٍ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْ وَجُوهِهِمْ يَوْمَئِذٍ فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ فَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ حَتَّى أَخْبَيْتُ أَنْ يَشْكُتَ قَالَ: ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَتَشَهَّدْتُ، ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا لَمْ تَعْصُوا اللَّهَ، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يَلْحِي هَذَا الْقَضِيْبُ لِقَضِيْبٍ فِي يَدِهِ، ثُمَّ لَحَا قَضِيْبَهُ، فَإِذَا هُوَ أُبْيَضُ يَصْلِدُ.

☪ [2AF8] ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

حَدَّثَنِي عَيْسَى بْنُ أَحْمَدَ، نا مُصْعَبُ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ فِي ثَمَانِينَ رَجُلًا أَوْ نَحْوِ مِنْ ثَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ، مَا رَأَيْتُ مِثْلَ صَفْحَاتِ وَجُوهِهِمْ لِقَوْمٍ قَطُّ إِذْ تَحَدَّثُوا

عَنِ النَّسَاءِ فَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ حَتَّى أَحْبَبْتُمْ أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ انْتَبَهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ، مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ وَأَلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ نَحْوَ هَذَا الْقَضِيبِ» ، ثُمَّ لَحَا قَضِيبًا فِي يَدِهِ، فَإِذَا مَا لَحَتْهُ أُبَيْضُ يَصِلِدُ.

Statements

▪ Statements of Action

E-AF9-11C2 [Abu or Ibn Mas'ud Al-Ansari] is near the Messenger of Allah (peace be upon Him) with nearly 30 people from the *Quraysh*.

E-AF9-11C3 (فَدَكَّرُوا النَّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ) They mention women and talk about them.

E-AF9-11C4 (وَتَحَدَّثَ مَعَهُمْ) [The Messenger of Allah] talks with them.

E-AF9-11C6 (ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ» يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ) Then, He says: “O people of the *Quraysh*! You are worthy of this job as long as you obey Allah.”

E-AF9-11C7 (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ) He says: “If you rebel, [He] will send you people who will bark you and remove you [from this job] like this stick is barked.”

▪ Statements of Object

N-AF9-11C1 (أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ) **Abu or Ibn Mas'ud Al-Ansari**

[0F97A7] **Khabar of Imran ibn Husain**

Quotations

☉ [97A6] at-Tabarani, *el-Mu 'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا أَبُو فَرْوَةَ يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، ثنا أَبِي، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ الشُّنَيْرِيُّ، ثنا أَبُو خَاتِمٍ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَدِيرٍ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ، عَنْ أَبِي سَهْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ لَهُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمِ، لَا أَعْبِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي هَاشِمِ، إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، يَا بَنِي هَاشِمِ انْفَعُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، يَا بَنِي هَاشِمِ لَا الْفَيْتَنُكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا».

Statements

▪ Statements of Action

E-7A6-11A4 (جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمِ ذَاتَ يَوْمٍ) One day, Nabi (peace be upon Him) gathers *Banu Hashim*.

E-7A6-11A6 (فَقَالَ هُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُعْزِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا») He tells them the following: “O Sons of Hashimi! I don’t have the power to prevent anything that will come to you from Allah.”

E-7A6-11A7 (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: “My friends among you are the ones who are righteous.”

E-7A6-11A8 (يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ) He says: “O Sons of Hashimi! Protect yourselves from fire even if it would be through half a date.”

E-7A6-11A9 (لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالْأَخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْأَخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا) He says: “I wouldn’t want to see you carry the world...”

Note: Considering the other khabars, it can be seen that these statements are erroneous. But despite that, what is implied is understood. According to another passage of the Khabar, these statements should be as follows: “لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالْأَخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا”¹⁴ عَلَى ظُهُورِكُمْ وَتَأْتِي النَّاسَ بِالْأَخِرَةِ يَحْمِلُونَهَا.

▪ Statements of Time

Z-7A6-11A5 (ذَاتَ يَوْمٍ) One day

▪ Statements of Object

N-7A6-11A3 (عُمَرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ) Narrator

[E67853] **Khabar of Aisha**

Description: In this khabar, conveyed by **Aisha**, it is confirmed that the Prophet addresses **Fatimah**, **Safiyya** and the other sons of **Abd al-Muttalib** altogether. Although it is mentioned in the text that the verse, “وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ” was sent down at that time, it is understood that the Prophet reminds this verse, when it is assessed with the other khabars. Additional evidence is required to be able to say that the verse was sent down at that time. While there are a number of statements in certain passages of the other narratives indicating that the Prophet gathered his relatives in Mecca in the first years of his prophecy and read this verse, it is understood that such statements are merely the disposition of the communicators who confused this gathering with another event that took place in Mecca and that **Abu Lahab** also participated in.¹⁵ Because **Fatimah**, who was reported to have been at this gathering¹⁶, was young at the time of the event that was hosted in Mecca, **Aisha** was probably just born at the time, and He had not married his other wives yet.

¹⁴ Khatib al-Baghdadi, *Telhîsü'l-Muteşâbih fi'r-Resm*, II, 743.

¹⁵ Ibn Ishâq, *Siretu İbn İshâk*, p. 145-146; el-Bezzâr, *el-Baħru'z-Zehhâr*, II, 105.

¹⁶ al-Ajurrî, *eş-Şerî'a*, III, 1337; at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, VIII, 225.

Quotations

☞ [7852] Aḥmad ibn Hanbal, *el-Musned*, XI, 450, No: 26175.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بِنْتِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ.

Statements

▪ Statements of Action

E-852-11B8 ﴿لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بِنْتِي﴾
When this verse was sent down, Nabi (peace be upon Him) gets up and says: “O **Fatimah bint Muhammad**, O **Safiyah bint Abd al-Muttalib**, O **Bani Abd al-Muttalib**, you may request my properties from me, but I don’t have the power to prevent anything that will come to you from Allah.”

▪ Statements of Object

N-852-11B7 (عَائِشَةَ) Narrator

[9D62EC] Khabar of Maaz ibn Jabal

Description: This khabar, which is concerned with the appointment of **Maaz ibn Jabal** as governor, is not directly related to the *Scenario*. However, based on the statements, “إِنَّ أَهْلَ بَنِي هُذَلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا” and “اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَجِدُ لَكُمْ فَسَادًا مَا أَصْلَحْتُ” we believe that both events are quite similar and affected each other either directly or indirectly. If the *Scenario* we prepared here as an introduction is extended, we think that the cause and effect relationship, and the time links between these two events will be revealed more clearly.

Quotations

☞ [62EB] Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ زَائِدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ، ثُمَّ التَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَنِي هُذَلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا. اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَجِدُ لَكُمْ فَسَادًا مَا أَصْلَحْتُ، وَإِنَّمَا اللَّهُ لَتُكْفَأَنَّ أُمَّيَّ عَنْ دِينِنَا كَمَا تُكْفَأَنَّ الْإِنَاءُ فِي الْبَطْحَاءِ».

Statements

▪ Statements of Action

E-2EB-1197 (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) starts on the road with [Maaz] while He sends him to Yemen in order to give recommendations to him.

E-2EB-1198 (ثُمَّ اتَّفَقَتْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ) Then, the Messenger of Allah (peace be upon Him) looks at Medina.

E-2EB-1199 (فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّكُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَأَيْسَ كَذَلِكَ») He says: “These people of mine think that they’re closer to me than others.”

E-2EB-119A (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: “My friends among you are the ones who are righteous.”

E-2EB-119B (مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا) He says: “If they are so, then they are my friends.”

E-2EB-119C (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَكُمْ فُسَادَ مَا أَصْلَحْتُ) He says: “My Allah! Don’t give them the opportunity to spoil the things I put in order.”

▪ Statements of Object

N-2EB-1195 (مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ) **Maaz ibn Jabal**

N-2EB-1196 (رَسُولَ اللَّهِ) The Messenger of Allah

▪ Statements of Group

G-2EB-119E (أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ) *The People of the Prophet*

[CC2D77] **Khabar of Ibn Umar**

Description: The statement, “سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ” in some passages of this narrative, conveyed by **Abdullah ibn Umar**, confirms that **Ibn Umar** was both an *Observer* and a *Narrator*. The narrative was conveyed by many communicators. However, as far as we were able to identify, all of these were conveyed through **Asim ibn Muhammad** with similar statements. For this reason, the other passages were not included in the study.

The statement, “مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رِجَالَانِ” or “مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثْنَانِ” included in the passages below are not found in any narrative other than this khabar conveyed by **Abdullah ibn Umar**. In our opinion, this is due to a narrative error arising from the communication of the text followed by the statement, “مَا بَقِيَ مِنْهُمْ”, by one of the communicators. In fact, here, after the statement, “مَا بَقِيَ مِنْهُمْ”, what should be provided is not the number of people remaining as it was included in the narrative conveyed by **Anas ibn Malik**, but the traits that those people should have been included. As a matter of fact, another example similar to this one is the narrative conveyed by **Abu Barza al-Aslami** which includes the statements, “الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ مَا عَمِلُوا”

بِنَاثٍ”, and is *shortened* inaccurately in our opinion.¹⁷ In another *detailed* passage of this narrative, these deeds were listed in a similar way to those included in narratives that were conveyed by **Anas bin Malik** and other communicators.¹⁸ Apparently, since the text conveyed by **Abdullah ibn Umar** was also *shortened* inaccurately, it became possible to be misunderstood, and the statement in this section - whatever it is - begun to be narrated as, “رَجُلَانِ” or “اثنان”, meaning “the number of survivors”, assuming that it was this way.¹⁹ Therefore, it does not seem possible to accept that this narrative, which was conveyed by **Abdullah ibn Umar**, is accurately conserved. If a passage of this narrative, other than conveyed by **Asim ibn Muhammad**, is identified, this vague situation could be clarified

Quotations

☞ [2D76] at-Tayalisi, *el-Musned*, III, 462.

حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا الْعُمَيْرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَبْرَأُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ»

☞ [2D7B] al-Bukhari, *eS-Sahih*, IV, 179, No: 3501.

حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «لَا يَبْرَأُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثنان»

Statements

▪ Statements of Action

[Ibn Umar] (سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَبْرَأُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ») E-D76-11C9 hears the Messenger of Allah say: “This job belongs to the Quraysh until there are two people left.”

▪ Statements of Object

N-D76-11C8 (عَنِ ابْنِ عُمَرَ) **Ibn Umar**

[492AFC] **Khabar of Ata ibn Yasar**

at-Tayalisi, *el-Musned*, II, 240. “حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُكَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ سَيَّارِ بْنِ سَلَامَةَ، عَنْ أَبِي نَزْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ مَا عَمِلُوا بِبَلَاثٍ»”¹⁷

...حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا سُكَيْنُ بْنُ سَلَامَةَ سَمِعَ أَبَا نَزْرَةَ يُرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ إِذَا اسْتَرْجَمُوا وَجَمُوا وَإِذَا عَاهَدُوا وَفَوْا وَإِذَا حَكَمُوا”¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VIII, 468, No: 20091. Hence, see ar-Ruyani, *el-Musned*, II, 25, 27.

¹⁹ Indeed, **Ibn Hajar** also stated that it may not have been the number of people that was implied in the narrative with the statement, “اثنان” by **al-Bukhari**, and considered other options (Hajar al-¹Asqalani, *Fethu'l-Bârî Şerh Sahih el-Buhârî*, XIII, 117).

Description: This khabar is important as it supports the other statements included in the other khabars, in relation to the peeling off of the stick in the Prophet's hand.

Quotations

☞ [2AFB] ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذَيْبٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتُلْحِزُونَ كَمَا تُلْحِي هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ.

Statements

▪ Statements of Action

E-AFB-11CE (عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ) Narrator

E-AFB-11CF (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ») The Messenger of Allah (peace be upon Him) tells the Quraysh the following: "As long as you don't divert from justice, you are the most worthy ones for this job."

E-AFB-11D0 (إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتُلْحِزُونَ كَمَا تُلْحِي هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ.) Showing the stick in His hand, He says: "If you divert from justice, you will be peeled off and removed [from this job] like this stick is peeled off."

[CC2D79] 1189 – Khabar of Isma'il ibn Muḥammad ibn 'Amr ibn Sa'd

Quotations

☞ [2D78] Nu'aim ibn Hammād, *el-Fiten*, I, 395.

حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، عَنْ إِسْمَاعِيلِ بْنِ زَافِعٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمَ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَحَى عَصَائِي هَذِهِ ثُمَّ قَشَعَطَائِفَهُ مِنْ حَتَاهَا فَأَلْغَاهُ فِي الْأَرْضِ

Statements

▪ Statements of Action

E-D78-11CB (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى) The Messenger of Allah (peace be upon Him) says: "O people of the Quraysh! As long as you obey the Almighty Allah, you shall be the representatives of this job."

E-D78-11CC (إِذَا عَصَيْتُمُوهُ اتَّخَاكُمْ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجِي عَصَايَ هَذِهِ) [The Messenger of Allah] says: “If you become rebels, you will be peeled off [and removed] from earth, like this rod peels off.”

E-D78-11CD (ثُمَّ قَشَعَ طَائِفَةً مِنْ لِحَاهَا فَأَلْفَاهَا فِي الْأَرْضِ) Then, He peels off a part of it and throws it on the ground.

▪ Statements of Object

N-D78-11CA (إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعْدٍ)

[EDE0E5] **Khabar of Abu Hurairah-2**

Description: There are different passages of this khabar, narrated by **Abu Hurairah**. While there are differences between statements in these passages, in general, they all include recommendations about the Ansar. Based on statements such as, “سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ” included in most of these passages, it can be concluded that **Abu Hurairah** is also an *Observer* in addition to being a *Narrator*. This concept is of great importance for chronological identification during the development of the *Scenario*.

Quotations

☞ [E0E4] Ya ‘qub ibn Sufyan al-Fasavi, *el-Ma ‘rife ve’t-Târîh*, I, 383-384.

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ بِنَحْدَافَةَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَفَّةٌ صَبِيرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ، مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ.

☞ [E0E7] Ibn Hibban, *es-Saḥîh*, XIV, 159.

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، حَدَّثَنَا حَزْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهَبٍ، أَخْبَرَنَا يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ الْأَنْصَارِيُّ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «الْأَنْصَارُ أَعَفَّةٌ صَبِيرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الْأَمْرِ: مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ»

Statements

▪ Statements of Action

E-0E4-11D1 (أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَفَّةٌ صَبِيرٌ) **Abu Hurairah** hears the Messenger of Allah say: “The Ansar are forgiving and patient”.

E-0E4-11D2 (وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ) [**Abu Hurairah** hears the Messenger of Allah] say: “People are subject to the Quraysh on this.”

E-0E4-11D3 (مُؤْمِنُهُمْ تَبِعَ مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعَ فَاجِرِهِمْ) [**Abu Hurairah** hears the Messenger of Allah] say: “Those who are believers are subject to the ones who are believers, and those who are hypocrites are subject to the ones who are hypocrites.”

CASES

* 41169-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Asks Umar ibn al-Khattab to gather Banu Hashim and Banu-'l-Muṭṭalib**

E-185-D18E- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ») Nabi (peace be upon Him) tells 'Umar the following: "Gather your tribe!"

E-1A4-02D9- Ibn Abi Hatim, *'Ilelu'l-Ḥadīṣ*, VI, 363.

(قَالَ رَسُولُ اللَّهِ لِعُمَرَ: اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ) The Messenger of Allah tells 'Umar the following: "Gather your tribe [near me]!"

E-BD4-8DA1- at-Tabarani, *Musnedu's-Ṣāmiyyîn*, II, 66.

(أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) sends a man while He is sitting in the prayer room.

E-BD4-8DA2- at-Tabarani, *Musnedu's-Ṣāmiyyîn*, II, 66.

(فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ») He tells the man the following: "Gather Banu Hashim in a house!"

E-BD1-1D70- Ibn Abi Asim, *el-Āḥḥād ve'l-Meṣānî*, V, 251.

(أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ») Nabi (peace be upon Him) tells 'Umar the following: "Gather those from the Quraysh here!"

E-7A9-11AB- al-Tirmidhi, *Sunenu't-Tirmiḏî*, V, 338.

(لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: 214] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا) When this verse (ash-Shu'ara 26/214) is sent down, the Messenger of Allah gathers the Quraysh.

E-D5E-11BA- Ibn Abi Asim, *el-Āḥḥād ve'l-Meṣānî*, V, 302.

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) calls the Quraysh and gathers them.

▪Conn: N-60DC-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: N-60DD-Based on Conveyance-Connection: [609D]- Umar ibn al-Khattab

▪Conn: Z-60DE-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-60DF-Based on Conveyance-Connection: [609A]- *Prayer Room of the Prophet*

✳ 4116A-Action - Based on Conveyance: **Umar ibn al-Khattab Gathers Them at a House and Lets the Prophet Know About This**

E-185-D18F- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَجَمَعَهُمْ) [‘Umar] gathers them.

E-185-D190- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ) They get ready in front of the Nabi’s door.

E-185-D191- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ) ‘Umar, enters near the Nabi.

E-185-D192- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي) ‘Umar tells Him the following: “gathered your tribe.”

E-1A4-02DB- Ibn Abi Hatim, *‘Ilelu’l-Ḥadîṣ*, VI, 363.

(فَلَمَّا اجْتَمَعُوا) When they are gathered...

E-BD4-8DA3- at-Tabarani, *Musnedu’ṣ-Ṣâmiyyîn*, II, 66.

(قَالَ: فَجَمَعَهُمْ) The man gathers Banu Hashim.

E-BD1-1D71- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve’l-Meṣâni*, V, 251.

(قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟) He [‘Umar] says: “O, Messenger of Allah! “Will you come out near them or should they enter your room?”.

E-BD1-1D72- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve’l-Meṣâni*, V, 251.

(قَالَ: «أَخْرُجُ إِلَيْهِمْ».) He [Nabi (peace be upon Him)] says: “I’ll come out”.

▪Conn: N-60E0-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: N-60E1-Based on Conveyance-Connection: [609D]- Umar ibn al-Khattab

▪Conn: M-60E2-Based on Conveyance-Connection: [609A]- *Prayer Room of the Prophet*

▪Conn: M-60E3-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-60E4-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: G-60E8-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters' and Caliphs' Children

▪Conn: G-60E9-Based on Conveyance-Connection: [609F]- The Family of the Prophet

✳ 4116C-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Comes to the Door of the House Where They Are**

E-185-D196- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ) Nabi (peace be upon Him) goes out.

E-1A4-02DD- Ibn Abi Hatim, *'İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ) [The Prophet] comes out near them.

E-BD4-8DA4- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ) The Messenger of Allah (peace be upon Him) gets up and enters that house.

E-BD9-1D5B- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَدَخَلَ بَيْتَهُ) Then, He enters His home.

E-BD1-1D72- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالَ: «أَخْرُجُ إِلَيْهِمْ»)) He [Nabi (peace be upon Him)] says: "I'll come out."

E-BD1-1D73- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَخَرَجَ) He [Nabi (peace be upon Him)] comes out near them.

E-BCD-1D80- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ) The Messenger of Allah stands in front of the door of the house where some people from the *Quraysh* are.

E-BCD-1D81- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(فَأَخَذَ بَعْضَاذِي الْبَابِ) He holds the two frames of the door.

E-7AC-11B1- al-Ajurri, *eş-Şerî'a*, III, 1337.

(ثُمَّ أَطَّلَعَ) Then, he stands before them.

E-D5E-11BB- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 302.

(فَقَامَ فِيهِمْ) He stands up while He's among them.

▪Conn: N-60E5-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-60E6-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

▪Conn: M-60E7-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-60EC-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

✱ 4116D-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Asks Them If There is a Stranger Among Them**

Note: It is understood that the Prophet asks this question so that He would not reprimand them near strangers.

E-185-D198- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”

E-1A4-02DE- Ibn Abi Hatim, *'İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟) He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”

E-BD4-8DA7- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») He asks them the following: “Is there a foreigner among you?”

E-BD9-1D5E- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟») The Messenger of Allah says: “O people of the Quraysh! Is there a foreigner among you?”

E-BD1-1D74- Ibn Abi Asim, *el-Âḥād ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟») He says: “O the people of the Quraysh! Is there a foreigner among you?”

E-BCD-1D82- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَيْشِي؟») Then, He asks: “Is there anyone in the house other than those from Quraysh?”

▪Conn: N-60EA-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-60EB-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

▪Conn: Z-60ED-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-60F2-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

✳ 4116E-Action - Based on Conveyance: **They Say That They Only Have Their Sisters' Children With Them**

E-185-D199- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا خَلِيفَتَا وَإِبْنُ أُخْتِنَا وَمَوْلَانَا) They say: "Yes, we do. We have our caliphs, the children of our sisters and our slaves with us."

E-1A4-02DF- Ibn Abi Hatim, *'İlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(قَالُوا: فِينَا أَبَاؤُنَا وَخَلَفَاؤُنَا وَبَنُو أَخَوَاتِنَا وَمَوْلَانَا) They say: "We have our children, caliphs, children of our sisters and our slaves with us."

E-BD4-8DA8- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(قَالُوا: لَا ، إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا) They say: "No. We only have our sister's son with us."

E-BD9-1D5F- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى) They say: "We have the son of our sister and our slaves with us."

E-BD1-1D75- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءُ أَخَوَاتِنَا) They say: "No. We only have our sister's son with us."

E-BCD-1D83- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(قَالَ: فَيَقِيل: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا) They say: "No, there is just the son of our sister."

▪Conn: N-60EE-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-60EF-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

▪Conn: G-60F0-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters' and Caliphs' Children

▪Conn: M-60F1-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

✳ 4116F-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Says That the Children of the Sisters Are Considered as Part of the Tribe**

E-185-D19A- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: خَلِيفَتَا مِنَّا، وَإِبْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوْلَانَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) Nabi (peace be upon Him) says: "Our caliph is one of us. The son of our sister is one of us. Our slaves are one of us. Now, all of you should listen to me."

E-1A4-02E0- Ibn Abi Hatim, *ʿĪlelu'l-Ḥadīṣ*, VI, 363.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خَلِيفَتَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوْلَانَا مِنَّا) The Messenger of Allah (peace be upon him) says: "Our caliph is one of us. The son of our sister is one of us. Our slaves are one of us."

E-BD4-8DA9- at-Tabarani, *Musnedu'ṣ-Ṣāmiyyīn*, II, 66.

(فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ») The Prophet says: "Your sister's son is one of you."

E-BD9-1D60- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَلِيفَةُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») The Messenger of Allah (peace be upon Him) says: "The caliph of a tribe is from them. The loved ones of a tribe are from them. The son of the sisters' of a tribe is from them."

E-BD1-1D76- Ibn Abi Asim, *el-Āḥād ve'l-Meṣānî*, V, 251.

(فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») The Prophet says: "Your sister's son is one of you."

E-BCD-1D84- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ») He says: "The son of a sister of a tribe is from them."

▪Conn: N-60F3-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: M-60F4-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-60F5-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

✳ 41170-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Sits and Chats With Them For a While**

E-D8D-62CD- at-Tabarani, *ed-Du'â*, p. 583.

(فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِّنَّا يُوسِعُ إِلَىٰ جَنْبِهِ رَجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّىٰ قَامَ عَلَىٰ الْبَابِ) People make room for him to sit near them, but he stands next to the door.

E-AF9-11C3- Abu Ya'la, *Musnedu Ebî Ya'la*, VIII, 438.

(فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ) They mention women and talk about them.

▪Conn: N-1481-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-1482-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

▪Conn: G-1483-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters' and Caliphs' Children

▪Conn: M-1484-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-1485-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

* 41171-Action - Based on Conveyance: **Some of the Ansar Hear About the Situation and Go to the Place of the Gathering**

E-185-D193- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ) The Ansar hear this.

E-185-D194- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشِ الْوَحْيِ) [The Ansar] think that a revelation about the *Quraysh* is sent.

E-185-D195- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاطِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ) They come to hear and observe what is said about them.

E-1A4-02E4- Ibn Abi Hatim, *‘Ilelu’l-Ḥadîṣ*, VI, 363.

(فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَّغَهُ إِلَّا جَاءَ يَسْتَعِدُّ) Those who hear His [Allah’s Messenger’s] voice go to listen to Him in a hurry.

E-BD9-1D5D- at-Tabarani, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ) [‘Amr b. ‘Avf] also enters the home.

▪Conn: G-1486-Based on Conveyance-Connection: [6099]- A Group from Ansar

▪Conn: M-1487-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-1488-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

* 41172-Action - Based on Conveyance: **The Prophet Begins Speaking, Says that He Needs to Warn His Relatives, and Reminds Them of the Verse “ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ”**

Note: It was mentioned above that this verse was sent down in Mecca, whereupon the Prophet hosted a party for his relatives and that his uncle, **Abu Lahab** also participated in this party. Here, it is understood that the Prophet gathers and warns them, reminding them of this verse which was sent down years ago in Mecca.

E-BD4-8DAA- at-Tabarani, *Musnedu’ş-Şâmiyyîn*, II, 66.

(يَا بَنِي هَاشِمٍ ، إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً ، وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً) He says: “O, Banu Hashim! Allah sent me to his creations and He expressly sent me to you.”

E-BD4-8DAB- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَأَمَرَنِي أَنْ أُنذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ) He says: “He commanded me to warn my close relatives.”

▪Conn: N-1489-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-148A-Based on Conveyance-Connection: [6098]- Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib

▪Conn: G-148B-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters' and Caliphs' Children

▪Conn: G-148C-Based on Conveyance-Connection: [609F]- The Family of the Prophet

▪Conn: M-148D-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-148E-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

* 41173-Action - Based on Conveyance: **He Reminds Them That Being the Relative of the Prophet will not be Enough for Them to Save Themselves**

E-7A6-11A6- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

(فَقَالَ لَهُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُعْطِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا») He tells them the following: “O Sons of Hashimi! I don't have the power to prevent anything that will come to you from Allah.”

E-852-11B8- Aḥmad ibn Hanbal, *el-Musned*, XI, 450.

(لَمَّا نَزَلَتْ: {وَأُنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} فَأَمَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، يَا صَوِيَّةَ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ. “وَأُنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ” (أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ. When this verse was sent down, Nabi (peace be upon Him) gets up and says: “O Fatimah bint Muhammad, O Safiyyah bint Abd al-Muttalib, O Bani Abd al-Muttalib, you may request my properties from me, but I don't have the power to prevent anything that will come to you from Allah”.

▪Conn: N-148F-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-1490-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

▪Conn: G-1491-Based on Conveyance-Connection: [609F]- The Family of the Prophet

▪Conn: G-1492-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters' and Caliphs' Children

▪Conn: M-1493-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: Z-1494-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

✳ 41174-Action - Based on Conveyance: **He Warns Them Not to Come to the Last Day with Sins Hanging from their Necks**

E-185-D19D- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(وَالَّذِينَ لَا يَأْتِي النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْعَامِ، فَيُغْرَضُ عَنْكُمْ) He says: "If you're not, take care of yourself. You shouldn't arrive with a burden (sins) on judgement day, while people arrive with good deeds."

E-BD4-8DAC- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فِي أَيِّ لَآ تَأْتِيَنِّي أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَغْتَسِمُونَ مَلِكَ الْآخِرَةِ) He says: "While my ummah shares the property of the Last Day on the Last Day."

E-BD4-8DAD- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُذَلُّونَ بِقَرَابَتِكُمْ) He says: "Don't rely on your closeness to me and come with too much property on your shoulders."

E-BD1-1D78- Ibn Abi Asim, *el-Âḥād ve'l-Meşânî*, V, 251.

(فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَاصْدُ عَنْكُمْ بَوْحِي) He says: "Don't see me distance myself from you when people come with good deeds on judgement day and you come carrying loads of belongings!"

E-7A6-11A9- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

(يَا بَنِي هَاشِمٍ لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالْدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا) He says: "I wouldn't want to see you carrying the world..."

Note: Considering the other khabars, it can be seen that these statements are erroneous. But despite that, what is implied is understood. According to another passage of the *Khabar*, these statements should be as follows: تَحْمِلُونَهَا عَلَى "لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالْدُّنْيَا" ²⁰. "ظُهُورِكُمْ وَيَأْتِي النَّاسُ بِالْآخِرَةِ يَحْمِلُونَهَا"

▪Conn: Z-1495-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A0-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14AB-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

²⁰ Khatib al-Baghdadi, *Telḥîşü'l-Muteşâbih fi'r-Resm*, II, 743.

▪Conn: G-14B8-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

* 41175-Action - Based on Conveyance: **He Turns to His Daughter Fatimah and His Wives and Warns Them**

E-7AC-11B0- al-Ajurri, *eş-Şerî'a*, III, 1337.

(فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ، وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ، فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ) He tells them to sit down in front of the door, and His family and wives to sit down inside the house.

E-7AC-11B3- al-Ajurri, *eş-Şerî'a*, III, 1337.

(ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ، وَيَا حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ، وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ، وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اسْتَنْتُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاسْتَعُوا فِي فِكَائِكُمْ، فَإِنِّي لَا أَغْلُكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا) Then, He directs his attention to the People of the House and says: “O A’ishah bint Abi Bakr, O Hafsa bint Umar, O Umm Salama, O Fatimah bint Muhammad, O Ummu’z-Zubayr, O Nabi’s aunt! Buy your desires from the almighty and sacred Allah. Work to save your necks. Because I don’t have the power to prevent anything that will come to you from Allah.”

▪Conn: Z-1496-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A1-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14AC-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-14B9-Based on Conveyance-Connection: [609E]- Sisters’ and Caliphs’ Children

▪Conn: G-14BA-Based on Conveyance-Connection: [6098]- *Banu Hashim and Banu-'l-Muttalib*

* 41176-Action - Based on Conveyance: **He Advises Them to Protect Themselves From Fire, Even if it is Through Half a Date**

E-7A6-11A8- at-Tabarani, *el-Mu‘cemu’l-Kebîr*, XVIII, 161.

(يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ) He says: “O Sons of Hashimi! Protect yourselves from fire even if it is through half a date palm.”

▪Conn: Z-1497-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A2-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14AD-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

✳ 41177-Action - Based on Conveyance: **He Reminds Them That His Friends are not His Relatives, But They are Righteous Believers**

E-185-D19B- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: "My friends among you are the ones who are righteous."

E-1A4-02E1- Ibn Abi Hatim, *ʿİlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(تُمْ قَال: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشِ، إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: "O the people of the Quraysh! My friends among you are the ones who are righteous."

E-BD4-8DAE- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَإِنَّمَا أَوْلِيَاءِي مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ) He says: "My friends in my ummah are the ones who are righteous".

E-BD1-1D77- Ibn Abi Asim, *el-Âḥâd ve'l-Meşânî*, V, 251.

(تُمْ قَال: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشِ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ») He says: "O Quraysh people, you should know that the people who are closest to me are the ones who are righteous."

E-2EB-119A- Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

(إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: "My friends among you are the ones who are righteous."

E-79A-11A1- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Evsaḫ*, I, 34.

(إِنَّمَا أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ) He says: "On judgement day, those who are close to me are those of you who are righteous."

E-7A6-11A7- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVIII, 161.

(إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ) He says: "My friends among you are the ones who are righteous."

▪Conn: Z-1498-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A3-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14AE-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

✳ 41178-Action - Based on Conveyance: **He Informs Them That If They are Not Righteous They Will Have a Very Hard Time**

E-185-D19C- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءَ فَذَلِكَ) He says: "If you are so (righteous), then you are my friend."

E-1A4-02E2- Ibn Abi Hatim, *ʿİlelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَإِنْ تَكُونُوا أَنْتُمْ فَآتَيْتُمْ) He says: "If you will be so, then you will be my friend."

E-2EB-119B- Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

(مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا) He says: "If they are so, then they are my friends."

▪Conn: Z-1499-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A4-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14AF-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

* 41179-Action - Based on Conveyance: **He Tells Them that They Will be Leading This After Him and Advises Them that They Should not Fall into Disagreement and Stray from the Right Path**

E-BD4-8DB0- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَأَيُّمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ) He says: "All of you should pray for one another."

E-BD9-1D61- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَاءُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرِ) He says: "O people of the Quraysh! You will be the ones who will take over after me."

E-BD9-1D62- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(فَلَا تَمُوتُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ) He says: "Don't die before becoming a believer."

E-BD9-1D63- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا) He says: "Hold on to Allah's rope altogether and don't fall into disagreement."

E-BD9-1D64- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) He says: "Don't become one of those people who are in conflict and fall into a disagreement even though they received clear evidence."

E-BCD-1D85- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا») Then, He says: "This work belongs to the Quraysh [as long as they maintain these.]"

E-D8D-62CF- at-Tabarani, *ed-Du'â*, p. 583.

(فَقَالَ: الْأُيَمُّهُ مِنْ قُرَيْشٍ) He says: "Imams are from the Quraysh."

E-D8D-62D0- at-Tabarani, *ed-Du'â*, p. 583.

(فَقَالَ: وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَلَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا) He says: "I did so much for them, so they owe me that much. If they do these three things they will have my blessing."

E-D5E-11BF- Ibn Abi Asim, *el-Āḥād ve'l-Meṣānī*, V, 302.

(ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ حِيَارَ أَيْمِيكُمْ حَيْرَ النَّاسِ وَشِرَارَ أَيْمِيكُمْ شِرَارَ النَّاسِ وَحِيَارَ قُرَيْشٍ حِيَارَ النَّاسِ وَشِرَارَ قُرَيْشٍ شِرَارَ النَّاسِ») Then he says: “The benevolent leaders are the benevolent ones of the people. The evil leaders are the evil ones of the people. The benevolent ones of the Quraysh are the benevolent ones of the people. Their evil ones are the evil ones of the people.”

E-AF9-11C6- ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

(ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ، يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ») Then, He says: “O people of the Quraysh! You are worthy of this job as long as you obey Allah.”

E-D76-11C9- at-Ṭayalisi, *el-Musned*, III, 462.

(سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ») [Ibn Umar] hears the Messenger of Allah say: “This job belongs to the Quraysh until there are two people left.”

E-AFB-11CF- ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53.

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ») The Messenger of Allah (peace be upon Him) tells the Quraysh the following: “As long as you don’t divert from justice, you are the most worthy ones for this job.”

▪Conn: Z-149A-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A5-Based on Conveyance-Connection: [609B]- The Gathering House

▪Conn: N-14B0-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

✳ 4117A-Action - Based on Conveyance: **He Reminds Them That They Should Treat People Well, Otherwise They Shall be Peeled Off and Removed just like the Stick in His Hand is Peeled Off**

E-AF9-11C7- ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

(فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مِنْ يَلْحَاكُمْ نَحْوَ هَذَا الْقَصَبِ) He says: “If you rebel, [He] will send you people who will bark you and remove you [from this job] like this stick is barked.”

E-D78-11CC- Nu‘aim ibn Hammād, *el-Fiten*, I, 395.

(فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمَ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجِي عَصَايَ هَذِهِ) [The Messenger of Allah] says: “If you become rebels, you will be peeled off [and removed] from earth, like this rod peels off.”

E-D78-11CD- Nu‘aim ibn Hammād, *el-Fiten*, I, 395.

(ثُمَّ فَشَعَ طَائِفَةً مِنْ لِحَاهَا فَأَلْفَاهُ فِي الْأَرْضِ) Then, He peels off a part of it and throws it on the ground.

E-AFB-11D0- ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53.

(إِلا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتُلْحَقُونَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ) Showing them the stick in His hand, He says: “If you divert from justice, you will be peeled off and removed [from this job] like this stick is peeled off.”

▪Conn: Z-149B-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A6-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14B1-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

* 4117B-Action - Based on Conveyance: **He Says that The Curse of Allah, His Angels And All Humans Shall Be on Them if They Act Cruelly**

E-BCD-1D89- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) He says: “The curse of Allah, His angels and all humans shall be on the one who doesn't do this.”

E-BCD-1D8A- al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr*, VIII, 73.

(لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ) He says: “Neither his repentance nor his redemption shall be accepted.”

E-D8D-62D7- at-Tabarani, *ed-Du 'â*, p. 583.

(فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) He says: “The curse of Allah, His angels and all humans shall be on the one who doesn't do this.”

E-2EB-119C- Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

(اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَجِدُ لَكُمْ فَسَادًا مَا أَصْلَحْتُ) He says: “My Allah! Don't give them the opportunity to spoil the things I put in order.”

E-D5E-11BE- Ibn Abi Asim, *el-Âḥād ve'l-Mešânî*, V, 302.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا الْفِعْرَةَ النَّاسَ يَأْتُونَ بِحُجْرَتِ الْجَنَّةِ وَتَأْتُونَ بِحُجْرَتِ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أَجِدُ لَكُمْ فُسَادًا مَا أَصْلَحْتُ) Then he tells them the following: “O, people of the Quraysh! I shouldn't see you pulling the earth with you while people come with things that would allow them to go to heaven. My Allah! Don't let them spoil the things I put in order.”

▪Conn: Z-149C-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A7-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14B2-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

✱ 4117C-Action - Based on Conveyance: **He Generalizes His Speech by Addressing the Ansar Who Heard about the Khabar Later On and then Came to the Gathering**

E-185-D19E- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(ثُمَّ نَادَى) Then He raises His voice.

E-185-D19F- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) He raises his hand and places it on the heads of the *Quraysh*, then He says: "O people! The *Quraysh* are worthy of the divine liabilities."

E-185-D1A0- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(مَنْ بَعَى بِهِمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَطْلُتُهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - سَجَّهَ اللَّهُ لِمُنْجِرِيهِ) "Whoever sets them up Allah should take him/her to the ground, on his/her nose."

E-185-D1A1- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(رَأَى قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) He raises his hand and places it on the heads of the *Quraysh*, then He says: "O people! The *Quraysh* are worthy of the divine liabilities".

E-1A4-02E3- Ibn Abi Hatim, *'Ilelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(ثُمَّ صَرَخَ رَسُولُ اللَّهِ) Then the Messenger of Allah raises His voice.

E-1A4-02E4- Ibn Abi Hatim, *'Ilelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَلَمَّ يَسْمَعُ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَغَهُ إِلَّا جَاءَ يَسْتَعِدُّ) Those who hear His [Allah's Messenger's] voice go to listen to Him in a hurry.

E-1A4-02E5- Ibn Abi Hatim, *'Ilelu'l-Ḥadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَى مَنْجِرِيهِ) "O people! "Whoever sets them up Allah should take him/her to the ground, on his/her nose."

▪Conn: Z-149D-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A8-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14B3-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-14B7-Based on Conveyance-Connection: [6099]- A Group from Ansar

✱ 4117D-Action - Based on Conveyance: **He Asks the People There to Protect the Ansar**

E-BD9-1D67- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُوا فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ) He says: "O people of the Quraysh! Take care of [and protect] my companions, their children and their children's children for me."

E-BD9-1D68- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(رَحِمَ اللهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) He says: "May Allah have mercy on the Ansar and their children."

E-0E4-11D1- Ya 'qub ibn Sufyan al-Fasavi, *el-Ma'rife ve't-Târîh*, I, 383.

(أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعْفَاءٌ صَبِيرٌ) **Abu Hurairah** hears the Messenger of Allah say: "The Ansar are forgiving and patient."

▪Conn: Z-149E-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14A9-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14B4-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

* 4117E-Action - Based on Conveyance: **He Prays for Those Who are There and for the Ansar**

E-185-D19F- al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

(فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ) He raises his hand and places it on the heads of the Quraysh, then He says: "O people! The Quraysh are worthy of the divine liabilities."

E-1A4-02E5- Ibn Abi Hatim, *Īlelu'l-Ĥadîs*, VI, 363.

(فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَغَاهُمْ الْعَوَارِثُ، كُتِبَ عَلَيْهِ مِنْ حِرَّتِهِ) "O people! "Whoever sets them up Allah should take him/her to the ground, on his/her nose."

E-BD4-8DAF- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً) He says: "Your prayers will be accepted."

E-BD4-8DB0- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ) He says: "All of you should pray for one another."

E-BD4-8DB1- at-Tabarani, *Musnedu's-Şâmiyyîn*, II, 66.

(قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ) He raises his hands and they do too.

E-BD9-1D67- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُوا فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ) He says: "O people of the Quraysh! Take care of [and protect] my companions, their children and their children's children for me."

E-BD9-1D68- at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

(رَجَمَ اللهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ) He says: “*May Allah have mercy on the Ansar and their children.*”

E-BD1-1D78- Ibn Abi Asim, *el-Āḥād ve'l-Meṣānī*, V, 251.

(فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْأَدْنِيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ يَوْحِيي) He says: “*Don't see me distance myself from you when people come with good deeds on judgement day and you come carrying loads of belongings!*”

▪Conn: Z-149F-Based on Conveyance-Connection: [609C]- Day of the Gathering

▪Conn: M-14AA-Based on Conveyance-Connection: [609B]- *The Gathering House*

▪Conn: N-14B5-Based on Conveyance-Connection: [6097]- The Prophet

▪Conn: G-14B6-Based on Conveyance-Connection: [6099]- A Group from Ansar

Scenario Script

The Prophet asks **Umar ibn al-Khattab** to gather *Banu Hashim* and *Banu-'l-Muṭ ṭ alib*.²¹ **Umar ibn al-Khattab** gathers them in a house, then goes to the Prophet and lets him know about the situation.²² The Prophet comes to the door of the house where they are.²³ The Prophet asks them if there is a stranger among them.²⁴ They say that they only have their sisters' children with them.²⁵ The Prophet says that the children of the sisters are considered as part of the tribe.²⁶ The Prophet sits and chats with them for a while.²⁷ Some of the Ansar hear about the situation and go to the place of the gathering.²⁸ The Prophet begins speaking, says that He needs to warn His relatives, and reminds them of the verse, “*وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ*”.²⁹ He reminds them that being the relative of the Prophet will not be enough to save themselves.³⁰ He warns them not to come to the Last Day with sins hanging around their necks.³¹ He turns to his daughter, Fatimah and his wives, and warns them.³² He advises

²¹ 41169-Action - Based on Conveyance.

²² 4116A-Action - Based on Conveyance.

²³ 4116C-Action - Based on Conveyance.

²⁴ 4116D-Action - Based on Conveyance.

²⁵ 4116E-Action - Based on Conveyance.

²⁶ 4116F-Action - Based on Conveyance.

²⁷ 41170-Action - Based on Conveyance.

²⁸ 41171-Action - Based on Conveyance.

²⁹ 41172-Action - Based on Conveyance.

³⁰ 41173-Action - Based on Conveyance.

³¹ 41174-Action - Based on Conveyance.

³² 41175-Action - Based on Conveyance.

them to protect themselves from fire even if it is through half a date.³³ He reminds them that His friends are not His relatives, but they are righteous believers.³⁴ He informs them that if they are not righteous they will have a very hard time.³⁵ He tells them that they will be leading this after Him and advises them that they should not fall into disagreement and stray from the right path.³⁶ He reminds them that they should treat people well, otherwise they shall be peeled off and removed just like the stick in His hand is peeled off.³⁷ He says that the curse of Allah, his angels and all humans shall be on them if they act cruelly.³⁸ He generalizes His speech by addressing the Ansar, who heard about the khabar later on and then came to the gathering.³⁹ He asks those who are there to protect the Ansar.⁴⁰ He prays for those who are there and for the Ansar.⁴¹

³³ 41176-Action - Based on Conveyance.

³⁴ 41177-Action - Based on Conveyance.

³⁵ 41178-Action - Based on Conveyance.

³⁶ 41179-Action - Based on Conveyance.

³⁷ 4117A-Action - Based on Conveyance.

³⁸ 4117B-Action - Based on Conveyance.

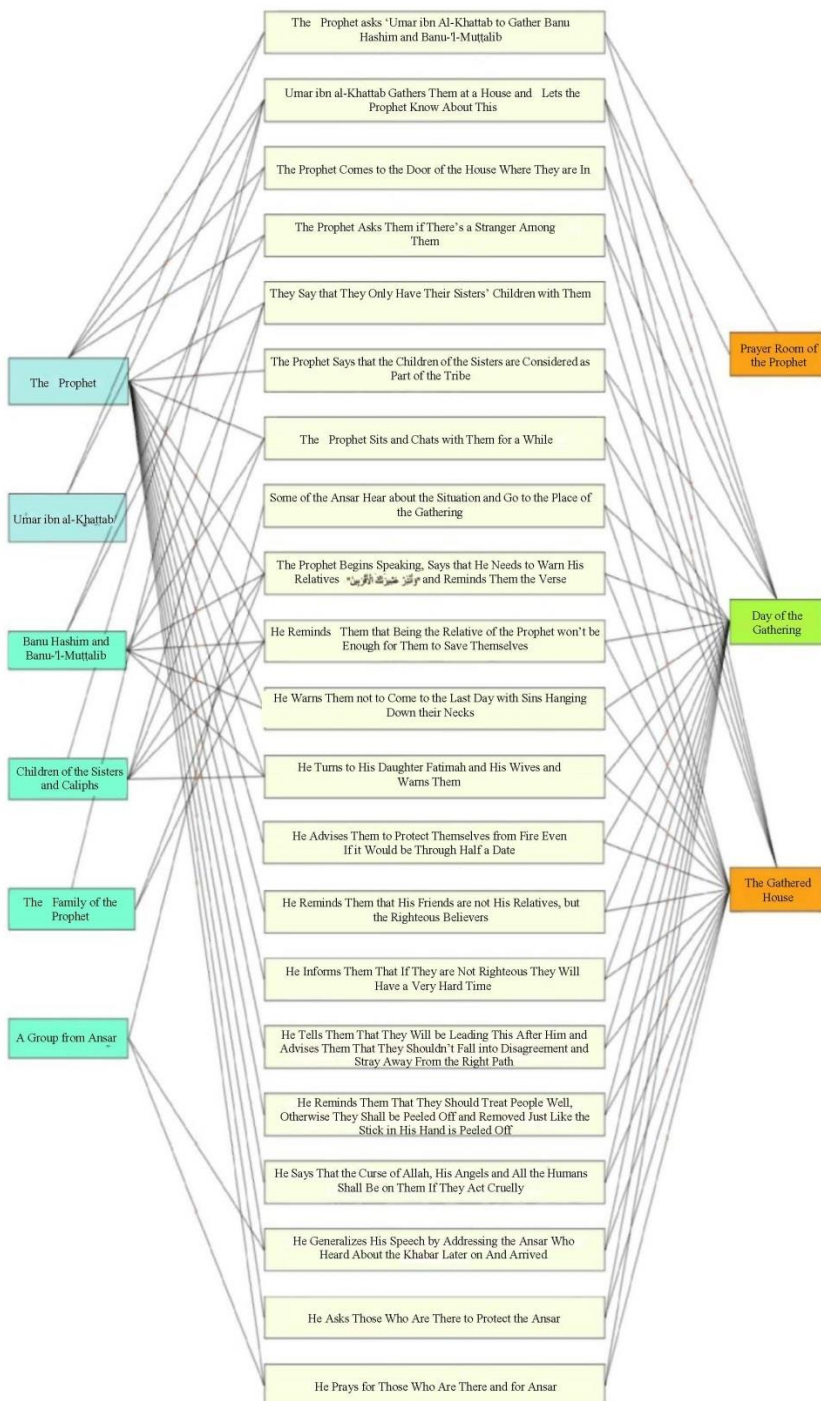
³⁹ 4117C-Action - Based on Conveyance.

⁴⁰ 4117D-Action - Based on Conveyance.

⁴¹ 4117E-Action - Based on Conveyance.

Identification of the Narratives of the Ownership of Imamate by the Quraysh, which are
Attributed to the Prophet, through an Integrative Approach

THE SCENARIO CHART

Assessments

In order to accurately understand the *Scenario* resulting from this study on an initial first level, some identifications in relation to the historical background of the event must be made first.

The Prophet sent the spoils He acquired through his military campaign of *Hunayn* to the town of *Jaraanah* and proceeded to Taif.⁴² After he came back from Taif he went to *Jaraanah* to distribute the spoils. There, He also gave a part of these spoils to prominent people of Mecca. When the Prophet heard that the Ansar was uncomfortable with this and said, “يُعْزِرُ اللَّهُ لِرَسُولِ اللَّهِ يَغْفِرُ اللَّهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَرْزُقْنَا، وَسَيُوفِنَا تَقَطَّرُ ”, he gathered them, talked about this with them and appeased them.⁴³

When the Prophet went back to Medina, his uncle **al-Abbas**, in addition to most of His relatives who were members of the *Banu Hashim* and *Banu-'l-Muṭ ṭ alib* tribes and became Muslims during the conquest and a short while after the conquest, went there with Him.⁴⁴ When some of them came to Medina, they saw that *Khaybar had been* conquered, and the Prophet set aside a share of the dates in *Khaybar* for some people from *Banu Hashim* and *Banu-'l-Muṭ ṭ alib* who immigrated there earlier and participated in these battles. They mentioned that they were also relatives of His and started asking for some things from the Prophet. For instance, His uncle **al-Abbas** asked Him to give some of those⁴⁵ or appoint him as governor.⁴⁶ **Uthman ibn Affan** and **Jubayr ibn Mut'im** also mentioned that they were close relatives of the Prophet and asked him to give them a share as well.⁴⁷ It is mentioned that **Ali ibn Abi Talib** and his wife, **Fatimah** also had some requests.⁴⁸ The Prophet was uncomfortable with these requests from them.⁴⁹ He demonstrated his discontent by keeping quiet and looking at the ceiling of the house from time to time.⁵⁰ He showed his disapproval of his uncle **al-Abbas'** greed for property by

⁴² al-Waqidi, *el-Meğâzî*, III, 924.

⁴³ al-Waqidi, *el-Meğâzî*, III, 957-958; Ibn Abi Shaybah, *el-Musannef*, VII, 418; al-Bukhari, *es-Sahîh*, V, 157-158, No: 4330-4331.

⁴⁴ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 16. Information indicating that **al-Abbas** came to Medina in the year of the Trench or after the conquest of *Khaybar* is also available. (See Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 17, 18).

⁴⁵ al-Waqidi, *el-Meğâzî*, II, 693; “فَسَأَلَ الْعَبَّاسُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ سَيِّ وَرَقِّ عَظْمِي، وَقَدْ رَكِبْتَنِي مَوْنَةً، فَإِنْ زَأَيْتَ أَنْ تَأْتُرَ لِي بِكَذَا وَكَذَا وَسَعَا مِنْ...” Umar ibn Schabba, *Târîhu'l-Medîne*, II, 645.

⁴⁶ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو سَلْمَانَ الْجَمْعِيُّ الْحَدَّادُ الْوَاسِطِيُّ، عَنِ الصَّخَاكِيِّ بْنِ خَمْرَةَ قَالَ: قَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَعْمِلْنِي، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّ النَّبِيِّ...» Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 27.

⁴⁷ ... أَنَّ هُبَيْرَ بْنَ مَطْلَعٍ، أَخْبَرَهُ قَالَ: مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَعَلْنَا: أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ مِنْ حُمْسٍ خَيْرًا، وَتَرَكْتَنَا، وَنَحْنُ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ، فَقَالَ «إِنَّمَا بُنُو هَاشِمٍ،...» al-Bukhari, *es-Sahîh*, V, 137, No: 4229.

⁴⁸ al-Waqidi, *el-Meğâzî*, II, 694; Ahmad ibn Hanbal, *el-Musned*, I, 1197; Umar ibn Schabba, *Târîhu'l-Medîne*, II, 645; al-Bazzar, *el-Bahru'z-Zehhâr*, II, 229.

⁴⁹ Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93; “فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَنْزِلْ عَلَيَّ، فَكَيْفَ تَعْدِلُونَ مَعَ الْأَقْرَابِ...” al-Mawardi, *Edebu'd-Dunyâ ve'd-Din*, p. 222.

⁵⁰ “فَسَكَتَ وَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ...” al-Waqidi, *el-Meğâzî*, II, 697; Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 58; Ahmad ibn Hanbal, *el-Musned*, VII, 417, No: 17791; Ibn Hibban, *es-Sahîh*, X, 385.

turning down his offer of help during the distribution of the goods that came from Bahrain.⁵¹

It is understood that such requests from **al-Abbas** and other relatives continued when zakat officers were sent at the beginning of the 9th year of the Hegira. In fact, **al-Abbas** sent his son and niece to the Prophet and tried to ensure that they would be sent as alms officers.⁵² However, the Prophet found another solution to the problem and did not fulfill this request from his uncle.

The Prophet must have gotten tired of these requests from his relatives as he shared this problem with **Maaz ibn Jabal** whom he appointed as the governor of Yemen while he was seeing him off there.⁵³ In fact, according to a narrative told by **Amr ibn al-As**, the Prophet said: “أَلِ أَبِي طَالِبٍ لَيْسُوا إِلَيَّ بِأَوْلِيَاءٍ، إِنَّمَا وَليِّي اللَّهُ وَصَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ”⁵⁴

It is understood that the Prophet, affected by all this, gathered *Banu Hashim* and *Banu-'l-Muṭṭalib*, delivered the sermon to them and offered advice, the details of which were revealed by the Scenario described above, reminded them⁵⁵ of the verse, “وَأَذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ”⁵⁶, meaning, “Warn your closest relative”⁵⁶, and told them that they were not entitled to alms.⁵⁷ The fact that the Prophet stayed away from his wives for one month may have something to do with this event. Because, both events happened roughly at the same time. However, since the inclusion of this event in the *Scenario* would increase its volume, no such attempt was made at this point.

It is understood that the same event is discussed in all the narratives quoted above. No information or statement indicating that another event was discussed, was identified either in these narratives or the other passages we identified but could not quote here.

There are other narratives in hadith sources as well, declaring that the *Quraysh* had the right to imamate or administration, through the words, “الائمة” or

⁵¹ Umar ibn Schabba, *Târîhu'l-Medîne*, II, 640.

⁵² Muslim, *es-Sahîh*, II, 752, No: 1072; at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XI, 69.

⁵³ Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

⁵⁴ Abu Bakr ibn al-Arabi, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, III, 461. This narrative is available in other sources as well, including *es-Sahîh* by **al-Bukhari** (see al-Bukhari, *es-Sahîh*, VIII, 6, No: 5990). However, it is mentioned that the statement, “أَلِ أَبِي طَالِبٍ” in these sources has been deleted. For discussions on this topic, see al-Maqrizi, *Imtâ'u'l-Esmâ'*, V, 402. On the other hand, it is quite likely that this word, mentioned in this narrative, was said by the Prophet during his speech that appeared in the *Scenario* addressed in this article. However, it was not possible to find sufficient evidence, so this was not included in the *Scenario*.

⁵⁵ Aḥmad ibn Hanbal, *el-Musned*, XI, 450, No: 26175; al-Tirmidhi, *es-Sunen*, V, 338, No: 3185.

⁵⁶ ash-Shu'ara 26/214.

⁵⁷ أَخْبَرَنَا مَطْلُوفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، إِنَّ الصَّدَقَةَ أَوْسَاخُ النَّاسِ» حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، نَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْمَدِينِيِّ، حَدَّثَنِي أَبِي، نَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: «فَلَا تَأْكُلُوهَا وَلَا تَعْمَلُوا عَلَيْهَا» مُحَمَّدٌ، عَنْ مُحَمَّدِ الْأَعْرَجِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ قُتَيْبًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَعْمَلْنَا عَلَى هَذِهِ الصَّدَقَةِ نَصِيبَ مِنْهَا مَا يَصِيبُ «النَّاسِ» وَتُوذِي كَمَا يُؤْذُونَ فَقَالَ: «إِنَّمَا آلُ مُحَمَّدٍ لَا تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ وَهِيَ أَوْسَاخُ النَّاسِ، وَلَكِنْ مَا ظَنَنْتُمْ إِذَا أَنَا أَخَذْتُ بِخَلْقَةِ الْجَنَّةِ هَلْ أُؤْتَرُ عَلَيْكُمْ أَحَدًا» at-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XI, 69.

“وَلَاةٌ”.⁵⁸ Although we analyzed nearly all of them, we could not find any evidence indicating that the Prophet said the statements, “الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ” or “إِنَّا نَكُفُّكُمْ وَلَاؤُهُ هَذَا الْأَمْرَ”, on any occasion other than at the gathering mentioned in the above *Scenario*. Therefore, it seems that addressing all these narratives separately and including them in the *Scenario* would verify the achieved outcome with more solid results. For this reason, such a detailed *Scenario* study was not deemed to be necessary as it would exceed the limits of our article.

Considering all this information, it does not seem to be possible to say that the Prophet used the expression, “الائمة من قريش”. It seems that he used one of the expressions, “إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وَلَاؤُهُ”, “إِنَّا نَكُفُّكُمْ أَهْلًا هَذَا الْأَمْرَ”, or “نَنْزَلُوا وَلَاؤَهُ هَذَا الْأَمْرَ”, or an expression similar to these instead, and asked *Banu Hashim* or *Banu-’l-Muṭṭalib*, and in general the *Quraysh*, through the conditional sentences he used with the expression above, in order not to rely on their closeness to the Prophet when they were appointed to certain roles, and perform their duties by showing mercy to those who ask for it, and being just and equal. He reminded them that they would appear before Allah on the Last Day with the burdens (sins), created by the duties they undertook, on their shoulders.

We believe that one of the narratives which was analyzed in terms of the first level of understanding, and which has the most appropriate meaning for the state that emerged as a result of the *Scenario*, is the following:⁵⁹

الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وَلَاؤُهُ مَا لَمْ تُحَادِثُوا عَمَلًا يَنْزِعُهُ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارَ خَلْقِهِ فَالْتَحُوكُمْ كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ.

“... Nabi (peace be upon Him) told the *Quraysh*: ‘This job was [handled] by you first and you are its administrators. This will last until you create a job that would cause Allah to take this job away from you. When you do that, Allah will unleash His evil creatures upon you and they will peel you off and remove you from that job just like this stick has been peeled off’”.

However, in the same source, even in the passage from the same narrative, which was *shortened* as cited below, is surprising as it demonstrates the extent of the shift in the meaning at the initial level considering the above *Scenario*:⁶⁰

حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وَلَاؤُهُ.

⁵⁸ **Ibn Hajar** compiled these narratives in his book, *Leżżetu’l-’Ays fi Ṭuruḳi Ḥadiṣi el-E’immeti min Ḳureys*, as noted in the footnotes in the Introduction section of the article.

⁵⁹ Ibn Abi Shaybah, *el-Muṣannef*, VII, 526, No: 37718.

⁶⁰ Ibn Abi Shaybah, *el-Muṣannef*, VI, 402, No: 32390.

“... Nabi (peace be upon Him) told the Quraysh: ‘This job was [handled] by you first and you are its administrators.’”

According to the first narrative, the fact that the Quraysh are the administrators is the natural result of the prophecy’s occurrence within them. However, it is reported that this would change if they created a job that would cause Allah to take the original job away from the Quraysh and they would lose this power.

Since there are no conditions in the second narrative, which was inaccurately *shortened* in our opinion, the statements seem to indicate that the administration was a right entitled to the Quraysh tribe under any circumstances.

This is noteworthy since it demonstrates that the dispositions of classical hadith procedure on the text, such as *shortening*, *cutting* and *figurative revision* of the narrative, can be manipulative.⁶¹

Conclusion

It is worth noting that this study, in which we analyzed the narratives through the method we referred to as the *Integrative Approach* and presented as a *Scenario*, is still in its early stages. However, even at this stage, it can be argued that many issues on the topic have been clarified.

We can list some of these as follows:

1. It is understood that the Prophet made a speech, particularly addressing the *Banu Hashim* and the *Banu-’l-Muṭṭalib* rather than the *Quraysh*, and in this speech, he warned them as they thought they had certain rights as relatives of the Prophet, and acted accordingly. He prayed to Allah so that he would not allow those he had improved to go back to their old ways (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَجِدُكُمْ فَمَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ)⁶². Additionally, he reminded them that if they did not show any mercy, abide by fairness and equality in their actions and obey Allah (فَإِنَّكُمْ وَلَا تُدْرَهُ هَذَا الْأَمْرَ مَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى), they would be barked and removed from this job just like the stick in his hand was barked (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مِنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ)⁶³. In fact, the statements from *Banu Hashim*, and statements indicating that the number of the people gathered in the house was approximately 30 or 80, included in the above compiled *Khabars*, confirm our belief that the gathering was meant for the Prophet’s close relatives rather than the *Quraysh*. The statement from the *Quraysh* in certain narratives may have arisen from the need to include both *Banu Hashim* and *Banu-’l-Muṭṭalib* together as they are both members of the *Quraysh*. In fact, in some passages, these two groups are

⁶¹ For our assessment on this, see Mehmet Apaydın, *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*, p. 115-125, 229-130.

⁶² Ibn Abi Asim, *es-Sunne*, I, 93.

⁶³ ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53; Nu’aim ibn Hammād, *el-Fiten*, I, 395; ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

referred to as *Banu 'Abd Manaf*, which they are both members of.⁶⁴ It is also possible that the negative situation arising from the Prophet's warning to his close relatives was attempted to be eliminated by attributing it to the *Quraysh* tribe.

2. It is understood that the Ansar, who became aware of this gathering and the subsequent speech, also gathered there, upon which the Prophet turned to them and gave advice to his relatives and other companions about them as well. However, this section is not detailed as it exceeds the limits of the *Scenario*.

3. The statement, "إِنَّكُمْ الْوَلَدُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرُ"⁶⁵, "إِنَّ فُرَيْشًا أَهْلًا أَمَانَةً"⁶⁶, "هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ"⁶⁷, "لَا تَزَالُوا وَلَا هَذَا الْأَمْرُ"⁶⁸, "فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ"⁶⁹, "لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ"⁷⁰, "أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ"⁷¹, "لَا تَزَالُوا وَلَا هَذَا الْأَمْرُ"⁷² or "إِنَّ النَّاسَ تَبِعَ لِفُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ"⁷³ which is reported to have been said by the Prophet during this speech was used due to the positions that some people from the *Quraysh*, particularly those from *Banu Hashim* and *Banu-'l-Muṭṭalib*, were appointed or desired to be appointed at the time, rather than as an expression of a future decision. The *Quraysh* had skills in this matter, but the proper use of such skills was bound by a certain condition through statements such as, "مَا دَامُوا إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجَمُوا، وَإِذَا حَكَمُوا" "وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهَلُمُّ بِمِثْلِ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجَمُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا عَاهَدُوا" "وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا" and "وَمَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى"⁷⁴ and "وَمَا أَطَعْتُمُ اللَّهَ تَعَالَى"⁷⁵ unless they abided by those conditions.⁷⁶ Additionally, they were informed that they would be peeled off and removed from such positions just like a stick is peeled off (فَتُلْحَقُونَ كَمَا) (ثَلْحَى هَذِهِ الْجُرَيْدَةَ)⁷⁷

4. It is understood that the expressions in the narrative conveyed from **Abdullah ibn Umar** shown in bold, which are cited as, "لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ" by **at-Tayalisi**⁷⁸, and as, "لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي فُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ أَثْنَانِ" by **al-Bukhari**,⁷⁹ appeared due to a narrative error arising from the conveyance of the text followed by the statement, "مَا بَقِيَ مِنْهُمْ" by one of the communicators; and not the "number of the remaining people", but the "traits that the *Quraysh* needs to maintain" is listed

⁶⁴ at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, I, 34.

⁶⁵ al-Bukhari, *el-Edebu'l-Mufred*, p. 40.

⁶⁶ at-Tabarani, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XVII, 12.

⁶⁷ al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

⁶⁸ at-Tabarani, *ed-Du'â*, p. 583.

⁶⁹ ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

⁷⁰ al-Bukhari, *es-Sahîh*, IV, 179, No: 3501.

⁷¹ ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53.

⁷² Nu'aim ibn Hammâd, *el-Fiten*, I, 395.

⁷³ Ya'qub ibn Sufyan al-Fasavi, *el-Ma'rife ve't-Târîḥ*, I, 383-384.

⁷⁴ al-Bazzar, *el-Baḥru'z-Zehhâr*, VIII, 73.

⁷⁵ at-Tabarani, *ed-Du'â*, p. 583.

⁷⁶ ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

⁷⁷ ash-Shafi, *el-Musned*, IV, 53.

⁷⁸ at-Tayalisi, *el-Musned*, III, 462.

⁷⁹ al-Bukhari, *es-Sahîh*, IV, 179, No: 3501.

after the statement, “مَا بَقِيَ مِنْهُمْ” here. As we discussed in more detail in the relevant section, it does not seem possible to accept that the passages in this narrative received from **Abdullah ibn Umar**, which were conveyed through **Asim ibn Muhammad** by **at-Tayalisi** and **al-Bukhari** - and we were not able to identify any other passages - were conserved as they were.

5. Finally, we believe that the likelihood of the statement, “الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ” to be used by the Prophet in this gathering is low, considering the nature of the gathering and the target audience of the speaker; and that this statement appeared through the *figurative revision* of the narrative resulting from an inaccurate *shortening* or *cutting* of the statement. In respect of the overall *Scenario*, it can be said that a statement such as, “فَاتَّكُمْ وَلَاؤُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَعْطَيْتُمُ اللَّهُ تَعَالَى”⁸⁰ is more appropriate for the Prophet’s speech rather than the statement, “الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ”. However, when the communicators wanted to emphasize these statements only, without quoting the whole speech, they must have summarized the purpose of the statement, “قُرَيْشٌ” as *Quraysh*, and the statement, “هَذَا الْأَمْرُ” as “الْأَيْمَةُ”. Information indicating that the statement, “الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ”, expressing that the caliphate belonged to the *Quraysh* was either never used or the statement, “قُرَيْشٌ وَلَاؤُ هَذَا الْأَمْرِ” was used instead⁸¹, during the arguments about the caliphate that occurred between the Ansar and the immigrants after the death of the Prophet, and that this word was not even the main focus of the argument⁸², also supports our idea.

As it can be seen, unless the events behind a word, action or narrated statement belonging to the Prophet are established, the meaning of such word, action or statement on an initial level cannot be identified, and this leads to an inaccurate understanding of such a narrative from another (religious) perspective as well and causes it to be turned into a controversial verdict. Hence, even though the words belong to the Prophet in terms of wording as well as meaning, and reached us through authentic attributions, according to classical hadith procedure, they go beyond his purpose. This is because each generation reads the statements transferred to them from the previous generation with the thought process of their own time and usually focuses on the sections that benefit them. In fact, as the effectiveness of the *Quraysh* tribe wore on as time went by, the same statements were interpreted in different ways.

⁸⁰ ash-Shashi, *el-Musned*, II, 293.

⁸¹ Aḥmed b. Ḥanbel, *el-Musned*, I, 12, No: 19.

⁸² For a detailed analysis on this issue, see Ali Bakkal, “Ebû Bekir’in Halife Seçilmesinde ‘İmamlar Kureys’tendir” Hadîsinin Rolü Üzerine”, p. 98, 100, 103.

REFERENCES

- Abu Bakr Ibnu'l-'Arabi, Abu Bakr Muḥammad b. 'Abdullah b. al-'Arabi al-Ishbili (d.543/1149), *Aḥkâmu'l-Kur'ân*, I-IV, Beirut 1424/2003.
- Abu Ya'la, Aḥmad b. 'Ali al-Mawṣili (d.307/920), *Musnedu Ebî Ya'lâ* (ed. Hüseyn Selîm Esed), I-XIII, Damascus 1404/1984.
- Aḥmad b. Ḥanbal, Abu 'Abdullah Aḥmad b. Muḥammad b. Ḥanbal esh-Shaybani (d.241/856), *al-Musnad* (ed. Aḥmad Ma'bed 'Abdulkerim), I-XIV, Beirut 1432/2011.
- al-Ajurri, Abu Bakr Muḥammad b. al-Ḥusayn al-Baghdadi (d.360/971), *eş-Şerî'a* (ed. 'Abdullah b. 'Omar b. Suleymân al-Demici), I-V, Riyadh 1420/1999.
- Apaydın, Mehmet, *Hadislerin Tespitinde Bütüsel Yaklaşım*, Istanbul 2018.
- Bakkal, Ali, "Ebû Bekir'in Halife Seçilmesinde "İmamlar Kureys'tendir" Hadîsinin Rolü Üzerine", *İstem / 6*, Aralık 2005, p. 87-103.
- Balcı, İsrâfil, ""İmamlar/Halifeler Kureys'tendir" İddiasının Kritiği", *OMÜİFD*, 2016, no: 40, p. 5-32.
- al-Bayhaqî, Abu Bakr Aḥmad b. al-Ḥusayn (d.458/1066), *Ma'rifetu's-Sunen ve'l-Âşâr* (ed. 'Abdmuṭî' Emîn Ḳal'acî), I-XV, Karaçi, Beirut, Aleppo, Cairo 1412/1991.
- al-Bazzar, Abu Bakr Aḥmad b. 'Amr (d.292/905), *el-Baḥru'z-Zeḥḥâr* (ed. Maḥfûzurrahmân Zeynullâh (I-IX); 'Adil b. Sa'd (X-XVII); Şabrî 'Abdulhâlik es-Shafî'i (XVIII)), I-XVIII, Madina 1988/2009.
- al-Bukḥari, Abu 'Abdullah Muḥammad b. Ismail (d.256/870), *el-Edebu'l-Mufred* (ed. Muḥammed Fuâd 'Abdulbâkî) Riyadh 1419/1998.
- ad-Darekuṭni, Abu'l-Ḥasen 'Alî b. 'Omer b. 'Aḥmad al-Baghdâdî (385/995), *el-İlelu'l-Vâride fi'l-Eḥâdîşî'n-Nebeviyye* (ed. Maḥfûzu'r-Raḥmân Zeynullâh es-Selefî (I-XI), Muḥammed b. Şâlih b. Muḥammed ed-Debbâsî (XII-XV)), I-XV, Riyadh 1405/1985, ed-Demmâm 1427/2006.
- Hatiboğlu, M. Said, "İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik: Hilâfetin Kureysliliği", *AÜİF Dergisi*, v. XXIII, Ankara 1978, p. 121-213.
- Ibn Abi 'Aşim, Abu Bakr Aḥmad b. 'Amr esh-Shaybani (d.287/900), *el-Âḥâd ve'l-Meşânî* (ed. Bâsim Fayşal Aḥmed el-Cevâbra), I-VI, Riyadh 1991.
- _____, *as-Sunna* (ed. Muḥammed Nâşiru'd-Dîn el-Elbânî), I-II, Beirut 1400/1980.

- Ibn Abi Ḥatim, Abu Muḥammad ʿAbdurrahman b. Muḥammad ar-Razi (d.327/938), *el-İlel* (ed. Saʿd b. ʿAbdullâh el-Ḥamîd, Ḥâlid b. ʿAbdurrahman el-Cerîsî), I-VII, 1427/2006.
- Ibn Abi Shayba, Abu Bakr b. Abi Shayba ʿAbdullâh b. al-ʿAbsî (d.235/850), *al-Muṣannaḥ* (ed. Kemâl Yûsuf el-Ḥût), I-VII, Riyadh 1409.
- Ibn Ḥajar al-ʿAsqalani, Abu'l-Faḍl Aḥmad b. ʿAli b. Muḥammad b. Aḥmad al-ʿAsqalani (d.852/1448), *Fethu'l-Bârî Şerhu Şahîhi'l-Buḥârî*, I-XIII, Beirut 1379/1959.
- _____, *LeŻŻetu'l-ʿAyş fi Turuķi Ḥadîsi el-E'immeti min Kureys* (ed. Muḥammed Nâşir el-ʿAcemî), Beirut 1433/2012.
- Ibn Ḥazm, Abu Muḥammad ʿAlî b. Aḥmad al-Endelusi (d.456/1064), *el-Faṣl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ'i ve'n-Niḥal*, I-V, Cairo.
- Ibn Ḥibban, Abu Ḥatim Muḥammad b. Ḥibban al-Busti (d.354/965), *as-Şahîḥ* (ed. Şuʿayb el-Arnâvût), I-XVIII, Beirut 1408/1988.
- Ibnu'l-Caʿd, ʿAli b. al-Caʿd al-Cevherî al-Baghdadî (d.230/845), *al-Musnad* (ed. ʿÂmir Aḥmed Ḥaydar), Beirut 1410/1990.
- Ibn Saʿd, Abu ʿAbdullah Muḥammad b. Saʿd b. Menîʿ (d.230/845), *eṭ-Ṭabaḳâtu'l-Kubrâ* (ed. ʿAlî Muḥammed ʿOmer), I-X, Cairo 1421/2001.
- al-Kattani, *Naẓmu'l-Mütenâşir mine'l-Ḥadîsi'l-Mütevâtir*, Beirut 1980.
- Khaṭîb al-Baghdadî, Abu Bakr ʿAḥmad b. ʿAli (d.463/1071), *Telḥîşu'l-Muteşâbih fi'r-Resm* (ed. Sekîne eş-Şihâbî), I-II, Damascus 1406/1985.
- al-Mawardî, Abu'l-Ḥasen ʿAli b. Muḥammad al-Başrî (d.450/1058), *Edebu'd-Dunyâ ve'd-Dîn*, 1986.
- al-Mardawî, Abu'l-Ḥasen ʿAli b. Suleyman ad-Dimeshķî (d.885/1480), *eṭ-Taḥbîr Şerhu't-Taḥrîr* (ed. ʿAbdurrahman el-Cebrîn, ʿIvaḍ el-Ḳarnî, Aḥmed es-Serrâḥ), I-VIII, Riyadh 1421/2000.
- Muslim, Abu'l-Ḥasen Muslim b. al-Ḥajjâj al-Ḳusheyri (d.261/875), *el-Musnedu's-Şahîhu'l-Muḥtaşar bi Naḳli'l-ʿAdl ʿani'l-ʿAdl ilâ Resûlillâh* (ed. Muḥammed Fuâd ʿAbdulbâķî), I-V, Beirut.
- Nuʿaym b. Ḥammad, Abu ʿAbdullah Nuʿaym b. Ḥammad al-Marwazî (d.8/843), *el-Fiten* (ed. Semîr ʿEmîn ez-Zuheyri), I-II, Cairo 1412.
- ʿOmer b. Shebbe, Abu Zayd ʿOmar b. Shebbe an-Numeyri al-Başrî (d.262/876), *Târîḥu'l-Medîne* (ed. Fehîm Muḥammed Şeltût), I-IV, Jeddah 1399.
- ash-Shafîʿî, Abu ʿAbdullah Muḥammad b. İdrîs ash-Shafîʿî (d.204/820), *al-Musnad* (ed. Mâhir Yâsîn Faḥl), I-IV, Kuwait 1425/2004.

- ash-Shashi, Abu Sa‘id al-Heysem b. Kuleyb (d.335/947), *al-Musnad* (ed. Maḥfūz er-Raḥmân Zeynullâh), I-II, Madina 1410H.
- at-Ṭabarani, Abu'l-Ḳasım Suleyman b. Aḥmad esh-Shami (d.360/971), *ed-Du‘â* (ed. Muṣṭafâ ‘Abdulḳâdir ‘Aṭâ), Beirut 1413H.
- _____, *el-Mu‘cemu'l-Evsaṭ* (ed. Ṭâriḳ b. ‘İvaḍullâh b. Muḥammed, ‘Abdulmuḥsin b. İbrahim el-Ḥuseynî), I-X, Cairo.
- _____, *el-Mu‘cemu’s-Şağîr* (ed. Muḥammed Şekûr Maḥmûd el-Ḥâc Emrîr), I-II, Beirut 1405/1985.
- _____, *el-Mu‘cemu'l-Kebîr* (ed. Ḥamdî b. ‘Abdulmecîd es-Selefi), I-XXV, Cairo.
- _____, *Musnedu’ş-Şâmiyyîn* (ed. Ḥamdî b. ‘Abdulmecîd es-Selefi), I-IV, Beirut 1405/1984.
- at-Ṭayalisi, Abu Dawood Suleyman b. Dawood b. al-Başrî (d.204/820), *al-Musned* (ed. Muḥammed b. ‘Abdilmuḥsin et-Turkî), I-IV, Egypt 1419/1999.
- at-Tirmidhi, Abu ‘Isa Muḥammad b. ‘Isa (d.279/893), *Sunenu’t-Tirmiżî*, I-V, Egypt 1395/1975.
- al-Vaqidi, Abu ‘Abdullah Muḥammad b. ‘Omar b. Vaqid al-Eslemi (d.207/823), *el-Meğâzî* (ed. Marsden Jones), I-III, Beirut 1409/1989.
- Yaqoob b. Sufyan al-Fesewi, Abu Yusuf Yaqoob b. Sufyan al-Farisi (d.277/891), *el-Ma‘rife ve’t-Târîḥ* (ed. Ekrem Ḍiyâ el-‘Omerî), I-III, Beirut 1401/1981.

التحقق من الروايات المسندة إلى النبي ﷺ حول حصر الإمامة بقريش

وفق المنهج الشمولي/ التكاملي *

د. محمد آبايدن

جامعة ٢٩ أيار/ مايو؛ إسطنبول - مركز دراسات وتطبيق أبحاث القرآن الكريم: entegre1@hotmail.com

الخلاصة:

لقد قمنا في هذا المقال بنسج «تصور» من خلال الاستعانة بالروايات التي تحتوي على عبارة «الأئمة من قريش» سواء لفظاً أم معنى، وذلك باتباع منهج المقاربة الشمولية/ التكاملية الذي سبق أن كان موضوع رسالتنا لنيل درجة الدكتوراه. وانطلاقاً من هذا التصور توصلنا إلى نتيجة هي أن هذه العبارة تعرضت لاقطاع من رواية تتضمن متناً مفصلاً، وأنها ظهرت فيها بعد نتيجة النقل عن طريق «الرواية بالمعنى»؛ وأنها تجاوزت بوضعها الحالي مقصود النبي ﷺ وغاياته.

الكلمات المفتاحية: قريش، الإمامة، تخيل، خيال، مقارنة، منهج شمولي، بنو هاشم

İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair

Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel

Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti

Özet

Bu makalede, tarafımızdan daha önce doktora tezi olarak sunulan Bütünsel Yaklaşım yöntemi kullanılarak "İmamlar Kureyş'tendir" sözünün lafız veya mâna olarak yer aldığı rivâyetler yardımıyla bir Kurgu yapılmıştır. Ulaşılan Kurgu'dan hareketle bu sözün, mufasssal metne sahip bir rivâyetin tahtı' ameliyesine maruz kalması ve ardından ma'nen rivâyet şeklinde nakledilmesi neticesinde ortaya çıktığı; mevcut hâliyle de Hz. Peygamber'in maksadının aşıldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kureyş, imâmet, kurgu, bütünsel yaklaşım, Benû Hâşim

Determination of the Narratives "The Imamate Belongs to Quraysh", Referred to the Prophet, With Integrative Approach

Abstract

In this article, a Fiction has been made by using the Integrative Approach method which we have previously presented as a doctoral thesis, based on the narratives that exact words or the meaning of "The Imams are from Quraysh" is included. Based on the resulting Fiction, it can be said that these words came into being after the narration of the meaning of a detailed text which is being exposed to the tahtı' process and it was also concluded that the purpose of the words of The Prophed was exceeded.

Keywords: Quraysh, imamate, fiction, integrative approach, Banu Hahsim

* هذه هي الترجمة العربية للدراسة بعنوان İmâmetin Kureyş'e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber'e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti التي نشرت في العدد السابع والثامن من مجلة الإلهيات الأكاديمية. (محمد آبايدن، التحقق من الروايات المسندة إلى النبي ﷺ حول حصر الإمامة بقريش وفق المنهج الشمولي/التكاملي، ديسمبر ٢٠١٨، العدد: ٨-٧، ص ٢١٩-٢٦٨). من الواجب أن يستند في الإقتباس إلى المقالة التركية.

تمهيد:

حسب أصول الحديث القديمة يتم التحقق من الرواية المنقولة عن النبي ﷺ وتصنيفها وإعطائها درجة عن طريق معايير محددة تدور حول السند والمتن. إلا أن التصنيفات أو الدرجات التي يتم الوصول إليها بشأن بعض الروايات عن طريق نقد السند تختلف أو تتناقض أحياناً وبشكل تام فإن تلك الدرجات التي يتم إعطاؤها لهذه الروايات باتباع طريقة نقد المتن. أي أن الرواية التي تقبل ويُقر بصحتها من ناحية السند - قد تُرد من حيث المتن.

يمكن تقديم نقد الروايات التي تحتوي على عبارة «الأئمة من قريش» والواردة في مصادر الحديث كأحد الأمثلة على مدى إمكانية أو احتمالية اختلاف النتائج بين النقد من حيث السند والنقد من حيث المتن. لقد نُقل الكثير من الروايات التي تحتوي لفظاً أو معنى على هذه العبارة عن الصحابة^(١). وأقر بصحة قسم من هذه الروايات وفق أصول الحديث الكلاسيكية. حتى إن بعض العلماء ذهب إلى أن هذا الخبر متواتر، أمثال ابن حزم^(٢) (ت ٤٥٦/١٠٦٤)، والمرداوي^(٣) (ت ٨٨٥/١٤٨٠)، والكتاني^(٤) (ت ١٣٤٥/١٩٢٦). وأما حسب رأي محمد سعيد خطيب أوغلو M. Said Hatiboğlu الذي قام بدراسة جديرة بالاعتبار حول هذا الموضوع في عصرنا الحالي فخلص إلى أن هذا الحديث موضوع^(٥).

إن ظهور نتيجتين متناقضتين إثر هذه الدراسات والتحقيقات أمر طبيعي؛ لأن العلماء الذي وردت أسماؤهم في الأعلى أصدروا حكمهم على الروايات موضوع البحث بالاعتماد على شهرتها وانتشارها، وأسانيدها. بينما توصل محمد سعيد أوغلو إلى نتيجة مختلفة عنهم نظراً لكونه استخدم معايير نقد المتن.

هناك عدد من الدراسات التي أجريت في العصر الحديث على الروايات التي تتضمن عبارات تشير إلى حصر الأئمة في قريش. ومن الأمثلة على هذه الدراسات، الدراسة التي كتبها محمد سعيد خطيب أوغلو الوارد ذكره في الأعلى تحت عنوان «أول دعوى قومية سياسية في الإسلام: قرشية الخلافة»^(٦)، والمقال الذي كتبه علي بقال Ali Bakkal بعنوان «حول دور حديث 'الأئمة من قريش' في اختيار أبي بكر خليفة للمسلمين»^(٧)،

(١) للاطلاع على طرق نقل الرواية انظر: ابن حجر، أبو الفضل أحمد بن علي العسقلاني (وفاة، ١٤٤٨/٨٥٢)، لذة العيش في طرق حديث الأئمة من قريش، (تحقيق: محمد ناصر العجمي)، بيروت ١٤٣٣/١٢٠٢.

(٢) ابن حزم، الفصل، ٤، ٧٤.

(٣) المرادوي، التحرير شرح التحرير، ٤، ١٧٦١.

(٤) الكتاني، نظم المتناثر من الحديث المتواتر، بيروت ١٩٨٠، ص، ١٠٣.

(٥) راجع: محمد سعيد خطيب أوغلو، "أول دعوى قومية سياسية في الإسلام: قرشية الخلافة"، مجلة كلية الإلهيات في جامعة أنقرة AÜİFD، ج ٢٣، أنقرة ١٩٧٨، ص، ١٢١-٢١٣.

(٦) محمد سعيد خطيب أوغلو، "أول دعوى قومية سياسية في الإسلام: قرشية الخلافة"، مجلة كلية الإلهيات في جامعة أنقرة AÜİFD، ج ٢٣، أنقرة ١٩٧٨، ص، ١٢١-٢١٣.

(٧) علي بقال، «حول دور حديث 'الأئمة من قريش' في اختيار أبي بكر خليفة للمسلمين»، 6/ İstem، كانون الأول ٢٠٠٥، ص، ٨٧-١٠٣.

والمقال الذي نشره إسرائفيل بالجعي İsrafil Balcı تحت عنوان «أزمة ادعاء 'الأئمة من قريش'»^(٨). وحاول الكتاب في هذه المقالات الثلاث بصورة عامة الوصول إلى نتيجة من خلال متون الروايات، وليس أسانيدها. ويمكن تفسير هذا الأمر على أنه ناتج عن كثرة الروايات التي تتضمن عبارة «الأئمة من قريش» لفظاً أو معنىً والمسندة إلى النبي ﷺ، وصعوبة تحقيقها ونقدها من حيث السند.

عندما يؤدي نقد رواية ما عن طريق السند ونقدها عن طريق المتن إلى نتائج مختلفة ومتباينة عن بعضها فيجب اللجوء في هذه الحالة إلى طريقة ثالثة للتحقق من تلك الرواية. ونقترح بشأن هذا الأمر اللجوء إلى المنهج الذي أسميناه بـ«المقاربة الشمولية»^(٩). ففي هذا المنهج يتم بناء تحليل جديد من خلال تناول السند والتمن معاً وتفعيلها بشكل مختلف كثيراً عن أصول الحديث الكلاسيكية بحيث يمكن الوصول عن طريقه إلى المكان والزمان والوقائع والأحداث الأخرى التي ظهرت فيها الرواية. وبذلك يمكن التثبت من أصل الرواية التي تحتوي عبارة «الأئمة من قريش» بشكل أصح، واستخراج المعنى الأول^(١٠) بشكل أنسب وأكثر موافقة للأصل. لا يسعنا الدخول هنا إلى تفاصيل منهج المقاربة الشمولية. ولكن لو أردنا تلخيصه باختصار فنقول إن الغاية من منهج المقاربة الشمولية هي التحقق مما إن كانت عبارة «الأئمة من قريش» التي يدعى تلفظ النبي ﷺ بها قد صدرت عنه بالذات أم لا، وإن كان قد استخدمها فيتم التحقق من مكان الحادثة، وزمانها وتفصيلها الأخرى، وتحليل الحادثة بشكل متوافق مع أصلها. ولأجل ذلك يجب أولاً تحديد نطاق التطبيق. وبعد ذلك ينبغي فرز طرق روايات الصحابة أو التابعين الذين نقلوا هذه العبارات على شكل مجموعات مستقلة، وتصنيف وجمع ما يُطلق عليه تسمية الخبر حسب الأشكال والمناهج. ونظراً لمحدودية المقال فسوف يتم في هذه الدراسة استخدام إحدى طرق الروايات موضوع البحث فقط. ولكن إن اقتضى الأمر سوف يتم الاستقاء من الطرق الأخرى أو من بعض العبارات الواردة في هذه الطرق. وإلى جانب ذلك فسوف يتم تدقيق كافة الروايات الأخرى المتعلقة بالموضوع الواردة في المصادر تقريباً حتى وإن لم يُقتبس منها عبارات هنا، وسيتم الإشارة إلى تناقضاتها - إن وجدت - حسب المقاربة الشمولية بعد فرز وتجميع الأخبار يتم استخراج العبارات الواردة في الروايات التي تحتويها هذه الأخبار. ويتم تصنيف هذه العبارات ضمن خمس فئات مستقلة هي: الفعل، الزمان، المكان، الكائن، الجماعة.

وأما بالنسبة لمرحلة نسج التخيل فيتم انتقاء العبارات التي تتمتع بخاصية الفعل من العبارات المصنفة ووضعها في قائمة حسب تسلسل الزمان. وأما العبارات الأخرى فيتم ربطها بحوادث الفعل حسب علاقاتها^(١١).

(٨) إسرائفيل بالجعي، «أزمة ادعاء 'الخلفاء/ الأئمة من قريش'»، مجلة كلية الإلهيات - جامعة ١٩ أيار/ مايو OMÜİFD، ٢٠١٦، عدد: ٤٠، ص، ٥-٣٢.

(٩) راجع: محمد آبايدن، مقاربة شمولية في تحقيق الأحاديث، إسطنبول ٢٠١٨.

(١٠) هذا المعنى حسب منهج المقاربة الشمولية هو معنى المتن الطبيعي الذي لم يُحمل بالقيم الدينية.

(١١) للاطلاع على تفاصيل هذا المنهج راجع: محمد آبايدن، مقاربة شمولية في تحقيق الأحاديث، ص، ٢٧٥-٣١١.

ونتيجة لهذه العمليات يظهر لنا سياق الواقعة. وإن السياق يتحول إلى متن تقني فني والذي يطلق عليه فيما بعد تسمية السيناريو. ومن خلال المتن الجديد الذي ظهر بهذه الطريقة يصبح بالإمكان تقييم المعنى الأول بشأن تفاصيل الواقعة وفي مقدمتها عبارة «الأئمة من قريش» المنسوبة إلى النبي ﷺ. إلا أنه لا ترتب نتيجة على المعنى الديني^(١٢) للحادثة التي جرى تخيلها في إطار منهج المقاربة الشمولية.

تحديد نطاق التطبيق:

إن أول عمل يجب القيام به للبدء بنسج تخيل ما حسب المقاربة الشمولية هو تحديد نطاق التطبيق. ولا بد أن يكون تحديد نطاق التطبيق سليماً وصحيحاً حتى يؤدي التخييل إلى نتائج مفهومة ومفيدة، ويتم بشكل ناجح.

جرى في هذا المقال تناول بعض الروايات التي تتضمن عبارات «الأئمة من قريش» لفظاً أو معنى باعتبارها نطاق التطبيق. ولكن تبين أن التخييل الذي سيجري في مراحل لاحقة من الدراسة قد تجاوز أبعاد المقال، ولهذا فقد تم تحديد التخييل من خلال الاكتفاء بروايات معينة. وسوف يتسبب هذا الأمر بخفض القيمة عند وضع درجة للتخييل المشكل. إلا أنه تم التساهل بصدد هذا التخييل بناء على الاعتقاد أن المسألة لا علاقة مباشرة لها بالموثوقية. وبالطبع بالإمكان في هذا المجال تقديم أمثلة عن التخييل أكثر تكاملاً.

فرز/ تصنيف الأخبار ضمن نطاق التطبيق:

سيتم في هذا القسم تصنيف كل رواية عن النبي ﷺ تحتوي لفظاً أو معنى على عبارة «الأئمة من قريش» على شكل خبر حسب الراوي وفق رؤية منهج المقاربة الشمولية.

فموثوقية الروايات وفق المقاربة الشمولية لا تقيم من خلال المصادر التي ترد فيها هذه الروايات أو الرواة الموجودين في أسانيدنا. ومن ثم فإن كل رواية تظهر الحاجة إليها في عملية التخييل تصبح قابلة للاستخدام دون الالتفات إلى معايير الجرح والتعديل المعروفة في أصول الحديث الكلاسيكية.

يجب أن يؤخذ بعين الاعتبار أن ورود الروايات في مصادر العصور المتقدمة أو المتأخرة ليس له علاقة مباشرة بموثوقية هذه الروايات، وأن الروايات أو الطرق الواردة في العصور المتأخرة قد تكون محفوظة ومحمية بشكل أفضل بالمقارنة مع تلك الواردة في مصادر العصور المتقدمة^(١٣)؛ لأن المصدر الذي استخدمه أحد علماء العصر المتأخر (ابن حجر على سبيل المثال) لنقل إحدى الروايات قد يكون أقرب إلى نسخة المؤلف. وحتى هناك احتمالية وصوله إلى بعض نسخ مؤلفي كتب العصر المتقدم. وهذا الاحتمال أقوى بالنسبة للمحدثين القريبين من العصر الأول، أمثال الطبراني (ت ٣٦٠/٩٧١)، وأبو نعيم (ت ٤٣٠/١٠٣٩)، والبيهقي (ت ٤٥٨/١٠٦٦).

[BCD186] خبر رفاعة بن رافع

(١٢) المعنى الديني لنص ما حسب منهج المقاربة الشمولية هو المعنى الذي يتم التوصل إليه من خلال تحميل ذلك النص قيماً دينية.

(١٣) للاطلاع على تحقيقنا في هذا المجال راجع: محمد أبابدين، مقارنة شمولية في تحقيق الأحاديث، ص، ١٥٩-١٧٦.

توضيح: ليس في هذا الخبر الذي يقال إن راويه هو رفاعه بن رافع عبارة صريحة يشير إلى أن رفاعه شاهد للواقعة. ولكن يمكن القول انطلاقاً من سياق المتن إن هذا الاحتمال بعيد. ومع أن هناك طرفاً أخرى للرواية إلا أنها أبعدت عن الدراسة والتحقيق نظراً لعدم احتواء هذه الطرق على فروق جدية بالاعتبار من حيث موضوعنا من جهة، ورغبة منها بعدم الإطالة وزيادة حجم المقال من جهة أخرى.

الاقْتِباسات:

[D185] البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠:

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي إِسْحَاعِيلُ بْنُ عَبِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ عَبِيدٍ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ»، فَجَمَعَهُمْ، فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي، فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشِ الْوَحْيِ، فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاظِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ، فَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا حَلِيفُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ: إِنْ أَوْلِيائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءَ فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْقَالَ، فَيَعْرَضُ عَنْكُمْ»، ثُمَّ نَادَى فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنْ قُرَيْشًا أَهْلَ أَمَانَةٍ، مِنْ بَعِيِّهِمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظْنُهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - كَبَّ اللَّهُ لِمُنْخَرِيهِ، يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

العبارات:

• عبارات الفعل

- E-185-D18E قول النبي ﷺ لعمر (اجمع لي قَوْمَكَ).
- E-185-D18F جمع [عمر] لهم (فَجَمَعَهُمْ).
- E-185-D190 حضورهم أمام باب النبي (فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ).
- E-185-D191 دخول عمر على [النبي] (دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ).
- E-185-D192 جمع عمر لقومه (فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي).
- E-185-D193 سماع الأنصار بالأمر (فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ).
- E-185-D194 ظنهم [الأنصار] نزول الوحي في قريش (فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشِ الْوَحْيِ).
- E-185-D195 مجيئهم لسماع ومشاهدة ما قيل فيهم [قريش] (فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاظِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ).
- E-185-D196 خروج النبي ﷺ (فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ).
- E-185-D197 وقوف النبي ﷺ أمام قريش (فَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ).
- E-185-D198 سؤال النبي قريشاً (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- E-185-D199 إجابتهم على النبي (قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا حَلِيفُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا).
- E-185-D19A قول النبي ﷺ لهم (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ).

- E-185-D19B قول النبي لهم (إِنْ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- E-185-D19C قوله لهم (فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءَ فَذَلِكَ).
- E-185-D19D قوله لهم (وَإِلَّا فَانظُرُوا، لَا يَأْتِي النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَثْقَالِ).
- E-185-D19E رفع الصوت والنداء (ثُمَّ نَادَى).
- E-185-D19F قوله للناس (فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَصْعَعُهَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ).

E-185-D1A2 قوله (مَنْ بَعَى بِهِمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظُنُّهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - كَبَهُ اللَّهُ لِنُخْرِيهِ)^(١٤).

• عبارات المكان

M-185-D18B (بَابِ النَّبِيِّ)

• عبارات الكائن

N-185-D187 (رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ).

N-185-D188 (النَّبِيِّ).

N-185-D189 (عُمَرَ).

• عبارات الجماعة

G-185-D18A (فَجَمَعَهُمْ).

G-185-D18C (الْأَنْصَارُ).

G-185-D18D (حَلِيفُنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا).

[BCD1A5] خبر «رجل من الأنصار».

توضيح: إن قسماً من العبارات الواردة في هذا الخبر يشابه الخبر المذكور في الأعلى. لذا يجتمل أن يكون الراوي الأنصاري المجهول هو رفاعه بن رافع.

الاقْتِباسَات

﴿D1A4﴾ ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣-٣٦٤.

وسألت أبي عن حديث رَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ عَطَاءِ اللَّهِ؛ قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ الْقَارِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عُبَيْدِ الرَّزْقِيِّ: أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ أَبِيهِ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ السَّحَرِ؛ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ نَائِمٍ، فَنَادَاهُ: أَيُّهَا النَّوْؤُمُ! مَا لَكَ وَلِلْوَحْدَةِ؟ أَمَا عَلِمْتَ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْوَحْدَةِ؟ فَقَالَ: إِنِّي لَمْ أَتِكَ سَفَرًا؛ إِنَّمَا خَرَجْتُ مِنْ هَذَا الْمَاءِ

(١٤) عامة يفهم من عبارة "مَنْ بَعَى بِهِمْ الْعَوَائِرَ كَبَهُ اللَّهُ لِنُخْرِيهِ" أن "من كاد بهم (أي بقريش) كبه الله على منخريه". ولكننا نرى أنه يمكن تفسيرها أو فهمها بالشكل الآتي: "من طلبه" هذا الأمر "لنفسه [لأمانيه وأهوائه] كبه الله على منخريه". ونعتقد أنه أكثر ملاءمة للتخيل الوارد في هذا المقال. حيث أن هذه العبارة تبدو كمقابل للذم الوارد في بعض الروايات الأخرى "فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ". ولكن لكون هذه المسألة تحتاج إلى تحقيق بشكل أكثر تفصيلاً فقد تركناها لدراسات أخرى قد نقوم بها لاحقاً.

الَّذِي رُحِتَ مِنْهُ، وَأَنَا أُرِيدُ هَذَا الْمَاءَ الَّذِي أَصْبَحْتُ، فَقَالَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ؛ قَالَ: أَبَشِرْ؛ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: اللَّهُمَّ، اغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ، وَلَا بَنَاءَ الْأَنْصَارِ - قَالَ: وَأَرَاهُ قَالَ: وَلَا بَنَاءَ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ - قَالَ: إِنِّي لَسْتُ مِنْهُمْ، أَنَا مِنْ مَوَالِيهِمْ؛ قَالَ: أَنْتَ مِنْهُمْ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ؛ قَالَ: فَقُلْنَا - أَوْ قَالَ النَّاسُ -: نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ أَمْرٌ، فَلَمَّا اجْتَمَعُوا قَالَ: إِمَّا أَنْ يَدْخُلُوا إِلَيْكَ، وَإِمَّا أَنْ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ؛ قَالَ: فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟، قَالُوا: فِينَا أَبْنَاؤُنَا وَحُلَفَاؤُنَا وَبَنُو أَخَوَاتِنَا وَمَوَالِينَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنْ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، فَإِنْ تَكُونُوا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ، ثُمَّ صَرَخَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَّغَهُ إِلَّا جَاءَ يَشْتَدُّ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَى مَنْخَرِيهِ؟ قَالَ أَبِي: ابْنُ الْقَارِيِّ هُوَ عِنْدِي: عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ عَثْمَانَ بْنِ حُثَيْمٍ.

العبارات:

• عبارات الفعل

- E-1A4-02D9 قول رسول الله لعمر (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ).
- E-1A4-02DA قول الناس (قَالَ: فَقُلْنَا - أَوْ قَالَ النَّاسُ -: نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ أَمْرٌ).
- E-1A4-02DB اجتماعهم (فَلَمَّا اجْتَمَعُوا).
- E-1A4-02DC قول عمر لرسول الله (قَالَ: إِمَّا أَنْ يَدْخُلُوا إِلَيْكَ، وَإِمَّا أَنْ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ).
- E-1A4-02DD خروجه "النبي" إليهم (فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ).
- E-1A4-02DE قولهم (قَالُوا: فِينَا أَبْنَاؤُنَا وَحُلَفَاؤُنَا وَبَنُو أَخَوَاتِنَا وَمَوَالِينَا).
- E-1A4-02E0 قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا).
- E-1A4-02E1 قول النبي (ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنْ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- E-1A4-02E2 قوله (فَإِنْ تَكُونُوا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ).
- E-1A4-02E3 صراخ رسول الله (ثُمَّ صَرَخَ رَسُولُ اللَّهِ).
- E-1A4-02E4 مجيء الناس (فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَّغَهُ إِلَّا جَاءَ يَشْتَدُّ).
- E-1A4-02E5 قول رسول الله (فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَى مَنْخَرِيهِ).

• عبارات الكائن

N-1A4-02D5 (رَسُولُ اللَّهِ).

N-1A4-02D6 (لِعُمَرَ).

• عبارات الجماعه

G-1A4-02D7 من ظنوا أنه نزل شيء في قريش (فَقُلْنَا - أَوْ قَالَ النَّاسُ).

G-1A4-02D8 (فِينَا أَبْنَاؤُنَا وَحُلَفَاؤُنَا وَبَنُو أَخَوَاتِنَا وَمَوَالِينَا).

[DA9BD5] خبر عبد الرحمن بن جبير بن نفير (وفاة، ١١٨ / ٧٣٧)

توضيح: إن هذه الرواية المفصلة من ناحية المتن تحوي مضمون معظم الأخبار المستخدمة في هذا الترخيل.

ويبدو أن عبد الرحمن بن جبير الذي يُعد راوي الخبر حسب سياق النص وكأنه حمل الحادثة من شاهد وحيد. وهناك قوي أن يكون هذا الشاهد أبو الدرداء^(١٥). لن يدخل في التخييل القسم الأخير الوارد في الخبر والأقسام التي تدور حول السؤال عن الأدعية التي دعا بها بعض الصحابة بعد دعاء النبي ﷺ تجنباً للتوسع كثيراً.

الاقْتِباسات:

﴿9BD4﴾ الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦.

حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحُرَائِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابُلِيُّ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، قَالَ: أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ» قَالَ: فَجَمَعَهُمْ أَفْقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ فَجَلَسَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَالَ: «افْتَحْ لِي بَابَ الدَّارِ» فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا وَكَانَ رَجُلًا مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ فَيَأْتِيَ لَا تَأْتِينَ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْتَسِمُونَ مُلْكَ الْأَجْرَةِ وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدْلُونَ بِقَرَابَتِكُمْ فَإِنَّمَا أَوْلِيائِي مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً، فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ» قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ أَقَالَ: «فَلَمَّا قَضَى رَغْبَتَهُمْ جَعَلَ يَسْأَلُ مَنْ يَلِيهِ: «بِإِذَا دَعَوْتُ؟» ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ وَقَدْ حَصَرَ ذَلِكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَرَأَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَافِعًا يَدَهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى حَصَرَ مَعَهُمُ الرِّغْبَةَ فَسَأَلَهُ يَوْمَئِذٍ: «بِمَ دَعَوْتُ بِهِ يَا عُوَيْمِرُ» قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ جَنَاتِ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا وَجَنَاتِ عَدْنٍ نَفْلًا فِي مُعَافَاةٍ مِنْكَ وَرَحْمَةٍ وَخَيْرٍ عَافِيَةٍ وَعِلْمٍ يُنْسَأُ فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ يَقُولُ: «ذَهَبَتْ بِهَا يَا عُوَيْمِرُ».

العبارات:

• عبارات الفعل

- E-BD4-8DA1 إرسال النبي رجلاً بينما هو جالس في المسجد (أرسل النبي ﷺ رجلاً وهو قاعد في المسجد).
- E-BD4-8DA2 طلبه جمع بني هاشم (فقال: «اجمع لي بني هاشم في دار»).
- E-BD4-8DA3 جمع الرجل بني هاشم (قال: فجمعهم).
- E-BD4-8DA4 قيام رسول الله ودخول الدار (فقام رسول الله ﷺ حتى دخل الدار).
- E-BD4-8DA5 جلوس رسول الله معهم (فجلس منهم).
- E-BD4-8DA6 طلب رسول الله فتح الباب (ثم قال: «افتح لي باب الدار»).

ملاحظة: إذا ما نظرنا في هذه العبارة مع العبارة السابقة لها فإننا نلاحظ أنها تنبئ عن وقوع تصحيف في

النقل.

(١٥) من المعروف أن لوالد عبد الرحمن جبير بن نفيير روايات أخرى عن أبي الدرداء. راجع على سبيل المثال: ابن سعد، الطبقات، ٤٤٠، ٧... عن عبد الرحمن بن جبير بن نفيير، عن أبيه، عن أبي الدرداء، أن النبي...؟! ابن أبي شيبة، المسند، ١، ٤٦؛ أحمد بن

- E-BD4-8DA7 سؤال رسول الله عن وجود غريب (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- E-BD4-8DA8 إجابته (قَالُوا: لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا).
- E-BD4-8DA9 قول رسول الله (فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ»).
- E-BD4-8DAA قول رسول الله (يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً وَبَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً).
- E-BD4-8DAB قول رسول الله (وَأَمْرِي أَنْ أُنذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ).
- E-BD4-8DAC قوله (فَيَأْتِي لَا تَأْتِينَ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْتَسِمُونَ مُلْكَ الْآخِرَةِ).
- E-BD4-8DAD قوله (وَتَأْتُونِي تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدْلُونَ بِقَرَابَتِكُمْ).
- E-BD4-8DAE قوله (فَأِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ).
- E-BD4-8DAF قوله (وَإِنْ لَكُمْ دَعْوَةٌ مُجَابَةٌ).
- E-BD4-8DB0 قوله (فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ).
- E-BD4-8DB1 رفع رسول الله والقوم أيديهم (قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ).

• عبارات المكان

- M-BD4-8D9C (المسجد).
- M-BD4-8D9E مكان الاجتماع (في دار).

• عبارات الكائن

- N-BD4-8D99 (عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ).
- N-BD4-8D9A (النَّبِيُّ).
- N-BD4-8D9B (رَجُلًا).
- N-BD4-8DA0 (أَبُو الدَّرْدَاءِ).

• عبارات الجماعة

- G-BD4-8D9D (بني هاشم).
- [DA9BD2] خبر الحكم بن مينا

الاقْتِباسَات:

﴿9BD1﴾ ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١.

حَدَّثَنَا الْقُدَمِيُّ، نا أَبُو بَكْرٍ الْحَنْفِيُّ، نا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَن سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ، عَن أَبِي الْخُوَيْرِثِ، سَمِعَ الْحَكَمَ بْنَ مِينَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟ قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ» فَخَرَجَ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءُ أَخَوَاتِنَا. قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ» ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ بوجْهِي» ثُمَّ قرأ: ﴿إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِذْرِهِمِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [آل عمران].

العبارات:

• عبارات الفعل

- ف BD1-1D70 - قول رسول الله لعمر (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ»).
- ف BD1-1D71 - قول عمر لرسول الله (قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟).
- ف BD1-1D72 - قول رسول الله (قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ»).
- ف BD1-1D73 - خروج رسول الله (فَخَرَجَ).
- ف BD1-1D74 - قول رسول الله (فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- ف BD1-1D75 - قولهم لرسول الله (قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءَ أَخَوَاتِنَا).
- ف BD1-1D76 - قول رسول الله لهم (قَالَ: «إِبْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ف BD1-1D77 - قول رسول الله (ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِیِ الْمُتَّقُونَ»).
- ف BD1-1D78 - قول رسول الله (فَابْصُرُوا أَنَّ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُوهَا فَاصْطِدُّ عَنْكُمْ بِوَجْهِي»).

ف BD1-1D79 - قراءة رسول الله الآية ٦٨ من سورة آل عمران (ثُمَّ قَرَأَ: {إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ}).

• عبارات المكان

م BD1-1D6F - المكان الذي أمر فيه عمر (قَالَ لِعُمَرَ).

• عبارات الكائن

ك BD1-1D69 - الراوي (الْحَكَمَ بِنَ مِينَاءَ).

ك BD1-1D6A - (النَّبِيِّ).

ك BD1-1D6B - (عُمَرَ) ابن الخطاب.

• عبارات الجماعة

ج BD1-1D6C - (مَعْشَرَ قُرَيْشٍ).

ج BD1-1D6D - أبناء الأخوات (قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءَ أَخَوَاتِنَا).

[0F97AA] خبر أبي هريرة

توضيح: يبدو أنه ليس من الممكن القول بشكل قطعي إن أبا هريرة يُعد في الوقت ذاته شاهداً لهذه الرواية المنقولة عنه ويتضح أنه الراوي لها، وذلك بناء على العبارات الواردة في هذه الرواية. ويمكن القول إن الطرق المذكورة في الأسفل مختلفة عن بعضها من حيث المتن. إلا أنه لدى أخذ الأخبار الأخرى بعين الاعتبار يمكن القول وبكل سهولة إن هذه الطرق للرواية ذاتها.

الاقتباسات:

﴿[97A9] الترمذي، سنن الترمذي، ٥، ٣٣٨.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو الرَّقِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَمِيرٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: ٢١٤] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا فَخَصَّ وَعَمَّ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي قُصَيٍّ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ أَنْقِذِي نَفْسَكَ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لِكَ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا، إِنَّ لِكَ رَجْمًا سَأَبُلْهَا بِنَالِهَا».

﴿[979 A] الطبراني، المعجم الأوسط، ١، ٣٤.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانِ الرَّقِيِّ قَالَ: نا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْوَقَارِيُّ قَالَ: نا عُثْمَانُ بْنُ كُلَيْبٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبِدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةُ عَمَّةُ رَسُولِ اللَّهِ، يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدَا يَحْمِلُونَ الْأَجْرَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا، إِنَّهَا أَوْلِيائِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ، إِنَّهَا مِثْلِي فِيكُمْ كَمِثْلِ رَجُلٍ يُسْتَنْصَحُ فِي قَوْمِهِ، آتَاهُمْ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ أُتَيْتُمْ عُشَيْتُمْ وَاصْبَحَاهُ، أَنَا النَّذِيرُ، وَالْمَوْتُ الْمَغِيرُ، وَالسَّاعَةُ الْمُوْعَدُ».

العبارات:

• عبارات الفعل

م- 7A9-11AB جمع رسول الله قريشاً عند نزول الآية ٢١٤ من سورة الشعراء {لَمَّا نَزَلَتْ} وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: ٢١٤] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا.

م- 7A9-11AC قول رسول الله (فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا»).

م- 7A9-11AD قول رسول الله (يَا مَعْشَرَ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا»).

م- 7A9-11AE قوله (يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ أَنْقِذِي نَفْسَكَ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لِكَ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا»).

م- 7A9-11A0 قوله (لَا أَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ النَّاسَ عَدَا يَحْمِلُونَ الْأَجْرَةَ، وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا»).

م- 7A9-11A1 قوله (إِنَّهَا أَوْلِيائِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ»).

• عبارات الكائن

ك- 7A9-11AA (أَبِي هُرَيْرَةَ»).

[CC2D5F] خبر أبي أمامة، والحارث، وعمير بن الأسود

﴿[2D5E] ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٣٠٢.

حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ خَالِدٍ، نا أَبُو الْيَمَانِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ شُرَيْحٍ قَالَ: نا أَبُو أُمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعُمَيْرُ بْنُ الْأَسْوَدِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ فَقَامَ فِيهِمْ فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي

بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَفْرِبُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَسَمِعَهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: «يَا فَلَانُ عَلَيْكَ بِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شَيْئًا» حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا مِثْلَ مَا قَالَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا أَلْفِينَ النَّاسَ يَأْتُونَ يَجْرُونَ الْجَنَّةَ وَتَأْتُونَ مَجْرُونَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أَجِلْ لِقُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ خِيَارَ أُمَّتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أُمَّتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَخِيَارُ قُرَيْشٍ خِيَارُ النَّاسِ وَشِرَارُ قُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ».

العبارات:

• عبارات الفعل

ف-11BA-5D نداء رسول الله على قريش وجمعهم (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ).

ف-11BB-5D قيامه فيهم (فَقَامَ فِيهِمْ).

ف-11BC-5D قول رسول الله (فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ بُعِثَ إِلَى قَوْمِهِ وَإِنِّي بُعِثْتُ إِلَيْكُمْ» ثُمَّ جَعَلَ يَسْتَفْرِبُهُمْ رَجُلًا رَجُلًا فَسَمِعَهُ إِلَى أَقْصَى أَيَّامِهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: «يَا فَلَانُ عَلَيْكَ بِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شَيْئًا»).

ف-11BD-5D قول لفاطمة مثل ما قاله للقوم (حَتَّى خَلَصَ إِلَى فَاطِمَةَ ابْنَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا مِثْلَ مَا قَالَ لَهُمْ).

ف-11BE-5D قول رسول الله لقريش (ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا أَلْفِينَ النَّاسَ يَأْتُونَ يَجْرُونَ الْجَنَّةَ وَتَأْتُونَ مَجْرُونَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أَجِلْ لِقُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ»).

ف-11BF-5D قوله لهم (ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ خِيَارَ أُمَّتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أُمَّتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَخِيَارُ قُرَيْشٍ خِيَارُ النَّاسِ وَشِرَارُ قُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ»).

• عبارات الكائن

ك-9B11-5D الرواة (أَبُو أَمَامَةَ، وَالْحَارِثُ، وَعَمِيرُ بْنُ الْأَسْوَدِ).

[DA9BDA] خبر عمرو بن عوف بن زيد بن ملحمة

توضيح: يرد في هذا الخبر عبارات تتضمن وصايا من رسول الله لقريش بشأن الأنصار. فالخبر من هذه الناحية يدعم خبر أبي هريرة.

الاقْتِبَاسَات:

🌸 [9BD9] الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنَعَائِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مِلْحَةَ الْمُرِّي، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ فَدَخَلَ بَيْتَهُ وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا يَدْخُلَنَّ عَلَيَّ إِلَّا قُرَيْشِي»، فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟» قَالُوا: نُخْبِرُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبَائِنَا أَنْتَ وَأُمَّهَاتِنَا مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «حَلِيفُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَاءَةُ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرُ، فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ، وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ

مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ، وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَنِيفًا، وَتَقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَتُؤْتُوا الزَّكَاةَ، وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ، يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَنْصَارِ وَاللَّهُ الْأَنْصَارَ وَالْأَنْصَارِ».

العبارات

• عبارات الفعل

- ف- BD9-1D5A جلوس النبي مع بعض أصحابه (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ).
- ف- BD9-1D5B دخوله بيته (فَدَخَلَ بَيْتَهُ).
- ف- BD9-1D5C قوله (وَقَالَ: «ادْخُلُوا عَلَيَّ وَلَا يَدْخُلَنَّ عَلَيَّ إِلَّا قُرَيْشِي»).
- ف- BD9-1D5D دخول عمر بن عوف (فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ).
- ف- BD9-1D5E قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟»).
- ف- BD9-1D5F قول قريش (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلُ).
- ف- BD9-1D60 قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «حَلِيفُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ف- BD9-1D61 قوله (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَاةُ بَعْدِي لِهَذَا الْأَمْرِ).
- ف- BD9-1D62 قوله (فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ).
- ف- BD9-1D63 قوله (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا).
- ف- BD9-1D64 قوله (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ).
- ف- BD9-1D67 قوله (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَنْصَارِهِمْ).
- ف- BD9-1D68 قوله (رَحِمَ اللَّهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ).

• عبارات الزمان

- ز- BD9-1D58 زمن الواقعة (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ).

• عبارات المكان

- م- BD9-1D59 بيت رسول الله (فَدَخَلَ بَيْتَهُ).

• عبارات الكائن

- ك- BD9-1D52 الراوي (كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مِلْحَةَ الْمُرِّيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ).
- ك- BD9-1D53 رسول الله (رَسُولُ اللَّهِ).
- ك- BD9-1D55 عمرو بن عوف (فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ).

• عبارات الجماعة

- ج- BD9-1D54 المجلسون مع النبي (كَانَ قَاعِدًا مَعَهُمْ).
- ج- BD9-1D56 أبناء الأخت والموالي (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلُ).
- ج- BD9-1D57 قريش (مَعْشَرَ قُرَيْشٍ).

[DA9BCE] خبر أبي موسى

توضيح: يلاحظ أن هذا الخبر يحتوي على معلومات وعبارات تتشابه إلى حد بعيد مع ما هو موجود في خبري أنس بن مالك و أبي سعيد الخدري^(١٦). وقد يكون هذا الخبران عبارة عن طريق لأحدهما. ولا شك أن هناك حاجة إلى تحقيقات مفصلة للتثبت من هذا الأمر. ولكن لكون مسألة الموثوقية لم تُعد مشكلة هنا فلم يُرَ أن هناك محظوراً في تحقيق أو دراسة الخبرين المشار إليها بشكل منفصل عن بعضها خلال رسم هذا التخيل/التصور.

الاقْتِباسات:

﴿BCD 9﴾ البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَوْفٌ، عَنْ زِيَادِ بْنِ مِحْرَاقٍ، عَنْ أَبِي كِنَانَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَقْرٌ مِنْ قُرَيْشٍ، فَأَخَذَ بَعْضَادَتِي الْبَابِ، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَيْشِي؟»، قَالَ: فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا، قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»، ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُومًا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ»، وَهَذَا الْحَدِيثُ لَا نَعْلَمُهُ يُرَوَى بِهَذَا اللَّفْظِ إِلَّا عَنْ أَبِي مُوسَى بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَأَبُو كِنَانَةَ رَوَى عَنْهُ زِيَادُ بْنُ مِحْرَاقٍ، حَدِيثَيْنِ هَذَا أَحَدُهُمَا وَالْآخَرُ رَفَعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُمْرَانَ وَعَيْرُ عَبْدِ اللَّهِ لَا يَرْفَعُهُ.

العبارات:

• عبارات الفعل

- ف- BCD-1D80 وقوف رسول الله على باب بيت فيه بعض من رجال قريش (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَقْرٌ مِنْ قُرَيْشٍ).
- ف- BCD-1D81 إمساك رسول الله بعضادة الباب (فَأَخَذَ بَعْضَادَتِي الْبَابِ).
- ف- BCD-1D82 قول رسول الله (ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَيْشِي؟»).
- ف- BCD-1D83 مخاطبة رسول الله (فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَيْرُ فُلَانِ ابْنِ أُخْتِنَا).
- ف- BCD-1D84 قول رسول الله (قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ف- BCD-1D85 قوله (ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا»).
- ف- BCD-1D86 قوله (إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُومًا).
- ف- BCD-1D87 قوله (وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا).
- ف- BCD-1D88 قوله (وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَطُوا).
- ف- BCD-1D89 قوله (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ).
- ف- BCD-1D8A قوله (لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ).

(١٦) لم يذكر في هذا التخيل أو التصور بسبب التشابه الكبير في المتن (انظر: الطبراني، المعجم الصغير، ١، ١٤٢).

• عبارات الزمان

ز- BCD-1D7F زمن الواقعة (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابِ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ).

• مكان الواقعة

م- أمام بيت البيت (عَلَى بَابِ بَيْتٍ).

• عبارات الكائن

ك- BCD-1D7A الراوي (عَنْ أَبِي مُوسَى).

ك- BCD-1D7B النبي (رَسُولُ اللَّهِ).

• عبارات الجماعة

ج- BCD-1D7D (نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ).

ج- BCD-1D7D ابن الأخت (عَبْرُ فُلَانٍ ابْنُ أُخْتِنَا).

[AD9705] خبر أبي أمامة - ٢

توضيح: إن هذا الخبر الذي ترد فيه عبارات واضحة ومفهومة للغاية حول ماهية حديث النبي ﷺ يسهم بشكل فعال في فهم مسار الواقعة الذي يتم التوصل إليه في هذا التخيل بشكل أجلي وأوضح. ويتبين أن النبي ﷺ قد خاطب أزواجه أيضاً في قسم من هذه العبارات. وهذه المعلومات تشير إلى احتمال أن تكون الحادثة مرتبطة باعتزال النبي ﷺ لأزواجه لمدة شهر كامل. إلا أن هذا الأمر سيكون موضوع بحث آخر تحجباً للإطالة والاضطرار إلى التوسع كثيراً في هذا التصور/ التخيل.

الاقْتِسَابَات:

﴿[AC97] الأجرى، الشريعة، ٣، ١٣٣٧.

وَأَبْنَاؤُنَا الْفَرِييَاتُ قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ الدَّمَشَقِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْفَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ ﴿٣٧﴾ [الشعراء] الآية جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ، فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ، وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ، فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ، ثُمَّ اطَّلَعَ فَقَالَ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، اشْتَرَوْا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، لَا يُعْرَتِكُمْ قَرَابَتِكُمْ مِنِّي، فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ، وَيَا حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ، وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، يَا أُمَّ الرَّبِيعِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاسْعَوْا فِي فِكَالِكُمْ رِقَابِكُمْ، فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا، فَبَكَتْ عَائِشَةُ، ثُمَّ قَالَتْ: أَيُّ حَبِي، وَهَلْ يَكُونُ ذَلِكَ يَوْمَ لَا تُعْنِي عَنِّي شَيْئًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَتَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ [الأنبياء: ٤٧] وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ ﴿فَمَنْ تَقَلَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ ﴿٣٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ﴾ ﴿٣٩﴾ [المؤمنون] فَعِنْدَ ذَلِكَ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَعِنْدَ النُّورِ: مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَتَمَّ نُورَهُ، وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ فِي الظُّلْمَةِ يَعْصَمُهُ فِيهَا، فَلَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا، وَعِنْدَ الصَّرَاطِ، مَنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ سَلَّمَهُ وَأَنْجَاهُ، وَمَنْ شَاءَ كَبَبَهُ فِي النَّارِ» قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَيُّ حَبِي، قَدْ عَلِمْنَا أَنَّ الْمَوَازِينَ هِيَ الْكِفَّتَانِ

يُوضَعُ فِي هَذَا الشَّيْءِ، وَفِي هَذَا الشَّيْءِ فَتَرَجَّحَ إِحْدَاهُمَا، وَتَحَفَّ إِحْدَاهُمَا، وَقَدْ عَلِمْنَا النُّورَ وَالظُّلْمَةَ، فَهَذَا الصِّرَاطُ؟ قَالَ: «طَرِيقٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، يُجَازُ النَّاسَ عَلَيْهَا، وَهِيَ مِثْلُ حَدِّ الْمُوسَى، وَالْمَلَائِكَةُ صَافُونَ يَمِينًا وَشِمَالًا يَتَخَطَّفُونَهُمْ بِالْكَلايِبِ، مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، وَهُمْ يَقُولُونَ: رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ، وَأَفْتِدْتَهُمْ هَوَاءً، فَمَنْ شَاءَ اللَّهُ سَلَّمَهُ، وَمَنْ شَاءَ كَبَبَهُ فِيهَا».

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- 7AC-11AF جمع رسول الله بني هاشم حين نزول الآية ٢١٤ من سورة الشعراء (قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: ٢١٤] الْآيَةَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ).

ف- 7AC-11B0 جمعهم أمام البيت، وزاجه داخل البيت (فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ).

ف- 7AC-11B1 خروجه إليهم (ثُمَّ أَطْلَعَ).

ف- 7AC-11B2 قوله لهم (فَقَالَ: يَا بَنِي هَاشِمِ اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَعْرِتُكُمْ قَرَابَتُكُمْ مِنِّي فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا).

ف- 7AC-11B3 مخاطبته أهل بيته (ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ أَوِيَا حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ أَوِيَا أُمَّ سَلَمَةَ أَوِيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ أَوِيَا أُمَّ الزُّبَيْرِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ اسْعَوْا فِي فِكَالِكِ رِقَابِكُمْ أَفَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا).

[B11D8E] خبر أنس بن مالك:

الاقْتِسَاسَات:

﴿[1D8D] الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فَضِيلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ أَبِي صَالِحِ الْحَنْفِيِّ، عَنْ بُكَيْرِ الْجَزْرِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا فِي بَيْتِ، نَفَرٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّنَا يُوسِعُ إِلَى جَنْبِهِ رَجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَخَذَ بَعْضَادَتِهِ فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ، وَيَ عَلَيْهِنَّ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهَمُّ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُومًا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدْلًا، وَإِذَا عَاهَدُوا وَفَوْا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- D8D-62CC قدوم رسول الله إلى بيت فيه بعض المهاجرين والأنصار (كُنَّا فِي بَيْتِ، نَفَرٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ).

ف- D8D-62CD إفساح كل واحد من الحاضرين المجال لجلوس رسول الله بجانبه، ووقوف رسول الله على الباب (فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّنَا يُوسِعُ إِلَى جَنْبِهِ رَجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ).

- ف- D8D-62CE إمساك رسول الله بعضة الباب (فَأَخَذَ بِعَصَا دَتِهِ).
- ف- D8D-62CF قول رسول الله ((فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ)).
- ف- D8D-62D3 قول رسول الله (فَقَالَ: وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا).
- ف- D8D-62D4 قول رسول الله (إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَحِمُوا).
- ف- D8D-62D5 قوله (وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا).
- ف- D8D-62D6 قوله (وَإِذَا عَاهَدُوا وَفُوا).
- ف- D8D-62D7 قوله (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ).

• عبارات الزمان

ز- D8D-62CA زمن الجلوس في البيت (كُنَّا فِي بَيْتٍ).

• عبارات المكان

م- D8D-62C9 بيت (فِي بَيْتٍ).

• عبارات الكائن

ك- D8D-62C6 الشاهد والراوي (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ).

ك- D8D-62CB النبي (رَسُولُ اللَّهِ).

• عبارات الجماعة

ج- D8D-62C7 جماعة من المهاجرين (كُنَّا فِي بَيْتٍ، نَفَرٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ).

ج- D8D-62C8 جماعة من الأنصار (وَنَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ).

توضيح: بناء على هذه العبارة «بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ» الواردة في كل طرق هذا الخبر والعبارات المشابهة الأخرى يمكن القول إن أبا مسعود الأنصار شاهد في هذا الخبر. وأما عبارة «ثُمَّ لَحَا قَضِيْبَهُ، فَإِذَا هُوَ أَبْيَضُ يَصْلِدُ» فإنها تدل على أنه كان يوجد بيد النبي ﷺ عوداً في تلك الأثناء وأنه قام بنزع قشره عنه. وهذا برأينا يؤيد ما ورد في أخبار أخرى من عبارات بشأن العود/ القضيب، ويقوي من قناعتنا حول أن كل الأخبار التي اقتبسناها وأوردناها هنا إنها تدور حول الواقعة ذاتها.

الاقْتِباسات:

﴿[2D67] الدارقطني، العلل الواردة، ٦، ١٨٨.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بَكْرٍ، حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَيْتٍ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ لَا يَزَالُ فِيكُمْ، وَأَنْتُمْ وَلَانْتَهُ، مَا لَمْ تُحْدِثُوا عَمَلًا، فَيَنْزِعُهُ اللَّهُ مِنْكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ، سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارًا مِنْ خَلْقِهِ، فَالْتَحَوْكُمْ كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ.

﴿[E011] أحمد بن حنبل، المسند، ٢، ٥٣٦.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ صَالِحِ قَالَ ابْنُ شَهَابٍ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي قَرِيبٍ مِنْ تَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ لَيْسَ فِيهِمْ إِلَّا قُرَشِيٌّ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ صَفِيحَةَ وَجْهِ رَجَالٍ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْ وَجْهِهِمْ يَوْمَئِذٍ فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ فَتَحَدَّثَتْ مَعَهُمْ حَتَّى أَحْبَبْتُ أَنْ يَسْكُتَ قَالَ: ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَتَشَهَّدْتُ، ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا لَمْ تَعْصُوا اللَّهَ، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ لِقَضِيبٍ فِي يَدِهِ، ثُمَّ لَحَا قَضِيبَهُ، فَإِذَا هُوَ أَبْيَضُ يَصِلِدُ.

﴿2AF8﴾ [الشاشي، المسند، ٢، ٢٩٣].

حَدَّثَنِي عَيْسَى بْنُ أَحْمَدَ، نَا مُضْعَبُ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنِ ابْنِ شَهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ فِي تَمَانِينَ رَجُلًا أَوْ نَحْوِ مِنْ تَمَانِينَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ، مَا رَأَيْتُ مِثْلَ صَفَحَاتٍ وَجْهِهِمْ لِقَوْمٍ قَطُّ إِذْ تَحَدَّثُوا عَنِ النِّسَاءِ فَتَحَدَّثَتْ مَعَهُمْ حَتَّى أَحْبَبْتُ أَنْ يَسْكُتَ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ، مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ وِلَاةُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ نَحْوَ هَذَا الْقَضِيبِ»، ثُمَّ لَحَا قَضِيبًا فِي يَدِهِ، فَإِذَا مَا لَحَتْهُ أَبْيَضُ يَصِلِدُ.

العبارات:

• عبارات الفعل

- ف- AF9-11C2 وجود [أبو مسعود أو ابن مسعود الأنصاري] مع ما يقارب الثلاثين شخصاً من قريش بصحبة رسول الله (بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي قَرِيبٍ مِنْ تَمَانِينَ رَجُلًا لَيْسَ فِيهِمْ إِلَّا قُرَشِيٌّ).
- ف- AF9-11C3 ذكرهم للنساء وتحديثهم بشأنهن (فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ).
- ف- AF9-11C4 تحدّثه [رسول الله] معهم [رجال قريش] (وَتَحَدَّثَتْ مَعَهُمْ).
- ف- AF9-11C6 قول رسول الله (ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ» يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ).
- ف- AF9-11C7 قوله (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ).

• عبارات الكائن

ك- AF9-11C1 أبو أو ابن مسعود الأنصاري (أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ).

[0F97A7] خبر عمران بن حصين

الاقْتِباسَات

﴿97A6﴾ [الطبراني، المعجم الكبير، ١٨، ١٦١].

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا أَبُو فَرَوَةَ يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، ثنا أَبِي، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْرِيُّ، ثنا أَبُو حَاتِمِ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُدَيْرٍ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ، عَنْ أَبِي سَهْلِ، عَنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ هُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمِ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي هَاشِمِ، إِنْ أَوْلِيَانِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، يَا بَنِي هَاشِمِ انْقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، يَا بَنِي هَاشِمِ لَا أَلْفَيْتُمْ تَأْتُونَ بِالذُّنُوبِ تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْأَحْرَةِ تَحْمِلُونَهَا».

العبارات:

• عبارات الفعل

- ف- 7A6-11A4 جمع بني هاشم (جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَنِي هَاشِمٍ ذَاتَ يَوْمٍ).
 ف- 7A6-11A6 قول رسول الله لبني هاشم (فَقَالَ هُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا»).
 ف- 7A6-11A7 قول رسول الله (إِنْ أَوْلِيَايَ مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
 ف- 7A6-11A8 قوله (يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ).
 ف- 7A6-11A9 قوله (لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا).

ملاحظة: عند الرجوع إلى الأخبار الأخرى يلاحظ أن هذه العبارات تتضمن أخطاء، ولكن مع ذلك يفهم منها المقصود. حسب طريق آخر للخبر ينبغي أن تكون هذه العبارات بالشكل الآتي: «لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ وَيَأْتِي النَّاسُ بِالْآخِرَةِ يَحْمِلُونَهَا»^(١٧).

• عبارات الزمان

ز- 7A6-11A5 (ذَاتَ يَوْمٍ).

• عبارات الكائن

ك- 7A6-11A3 الراوي (عُمَرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ).

[E67853] خبر عائشة

توضيح: يتم التأكيد في هذا الخبر المنقول عن عائشة أيضاً أن النبي ﷺ خاطب فاطمة، وصفية إلى جانب الآخرين من بني عبد المطلب. بغض النظر عن أنه يذكر في المتن أن آية ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ نزلت في ذلك الوقت، فإننا إذا ما تناوله إلى جانب الأخبار الأخرى يتبين أن النبي ﷺ كان يذكر بالآية الأنفة الذكر. وأما بشأن القول بنزول الآية في تلك الأثناء فإننا بحاجة إلى أدلة إضافية. ومع احتواء بعض طرق الروايات الأخرى على بعض العبارات التي تقول إن النبي ﷺ جمع أقرباءه في سنوات النبوة الأولى وتلا عليهم هذه الآية يتبين أن الرواة خلطوا هذا الاجتماع مع دعوة أخرى حصلت في وقت سابق في مكة وحضرها أبو لهب^(١٨) أيضاً. لأن فاطمة التي يذكر أنها حضرت هذا الاجتماع^(١٩) كانت صغيرة السن جداً زمن تلك الدعوة التي جرت في مكة، ولعل عائشة لم تكن قد ولدت، وأما زوجاته الأخريات فلم يكن قد تزوج بهن بعد.

الاقتباسات

﴿[7852] أحمد بن حنبل، المسند، ١١، ٤٥٠، رقم: ٢٦١٧٥.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ ﴿٣٦﴾ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ.

(١٧) الخطيب البغدادي، تلخيص المتشابه في الرسم، ٢، ٧٤٣.

(١٨) ابن اسحاق، سيرة ابن اسحاق، ص، ١٤٥-١٤٦؛ البزار، البخر الزخار، ٢، ١٠٥.

(١٩) الأجرى، الشريعة، ٣، ١٣٣٧؛ الطبراني، المعجم الكبير، ٨، ٢٢٥.

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- 852-11B8 قول النبي ﷺ (لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ ﴿١٧﴾ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ يَا صَفِيَّةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ).

• عبارات الكائن

ك- 852-11B7 الراوي (عَائِشَةُ).

[9D62EC] خبر معاذ بن جبل

توضيح: ليس لهذا الخبر المتعلق بتعيين معاذ بن جبل والياً علاقة مباشرة مع هذا التخيل/ التصور. ولكننا نرى بناء على عبارات «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هُوَ لَأَيُّ يَرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا» و«اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَهُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ» الواردة في متن الرواية أن الواقعتين قريبتان جداً من بعضهما، وأنها تؤثران على بعضها بصورة مباشرة أو غير مباشرة. ونعتقد لو تم التوسع في هذا التخيل/ التصور الذي أعددناه باعتباره مجرد بداية فسوف تظهر العلاقة السببية والصلة الزمنية بين الواقعتين.

الاقتراسات:

﴿[62EB] ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣.

ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمُعِيرَةِ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ هُمَيْدٍ الْكُوفِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ، ثُمَّ انْتَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هُوَ لَأَيُّ يَرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا. اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَهُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ، وَإِيْمُ اللَّهِ لَتُكْفَنَنَّ أُمَّتِي عَنْ دِينِهَا كَمَا تُكْفَنَنَّ الْإِنَاءُ فِي الْبَطْحَاءِ».

العبارات

• عبارات الفعل

ف- 2EB-1197 خروج رسول الله مع معاذ ليوصيه حين بعثه والياً إلى اليمن (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ).

ف- 2EB-1198 التفات رسول الله إلى المدينة (ثُمَّ انْتَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ).

ف- 2EB-1199 قول رسول الله (فَقَالَ: «إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هُوَ لَأَيُّ يَرُونَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِي، وَلَيْسَ كَذَلِكَ»).

ف- 2EB-119A قول رسول الله (إِنَّ أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).

ف- 2EB-119B قول رسول الله (مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا).

ف- 2EB-119C قول رسول الله (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَحِلُّ لَهُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ).

• عبارات الكائن

ك- 2EB-1195 (مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ).

ك- 2EB-1196 (رَسُولُ اللَّهِ).

• عبارات الجماعة

ج- 2EB-119E أهل البيت (أهل بيتي هؤلاء).

[CC2D77] خبر ابن عمر

توضيح: إن ورود عبارة «سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ» في بعض طرق هذه الرواية المنقولة عن عبد الله ابن عمر يؤكد أن ابن عمر شاهد وارو لهذا الخبر في الوقت ذاته. لقد نقلت الرواية من عدد كبير من الرواة. إلا أن كل هذه النقول تقريباً وحسب ما تحققنا منه منقولة عن عاصم بن محمد بعبارات متقاربة. ولهذا لم تذكر الطرق الأخرى في هذا البحث.

وإن عبارة «مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ» أو «مَا بَقِيَ مِنْهُمُ اثْنَانِ» الواردة في الطرق المذكورة في الأسفل لا وجود لها في أي رواية أخرى بقدر ما توصلنا إليه ما عدا هذا الخبر المنقول عن عبد الله بن عمر. وبرأينا فإن سبب هذا الأمر هو خطأ روائي ناتج عن نقل أحد الرواة للمتن الذي يلي عبارة «مَا بَقِيَ مِنْهُمُ». ففي الواقع إن المتن الذي يلي عبارة «مَا بَقِيَ مِنْهُمُ» لا يستلزم إحصاء عدد الباقيين، وإنما عد الخصال التي يجب توفرها في أولئك الأشخاص، وذلك كما هو الحال في الرواية المنقولة عن أنس بن مالك التي مر ذكرها في الأعلى. والمثال المشابه لهذا الأمر هو الرواية المنقولة عن أبي برزة الأسلمي التي ورد فيها عبارة «الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ مَا عَمِلُوا بِثَلَاثٍ» والتي برأينا اختصرت خطأ^(٢١). وقد تم تعداد هذه الأعمال/الخصال في طريق آخر مفصل من طرق هذه الرواية وذلك بشكل مشابه لما هو منقول عن أنس بن مالك وغيره من الرواة^(٢٢). والذي يتبين لنا أن الاختصار الخاطيء الذي حدث بالشكل ذاته للمتن المنقول عن عبد الله بن عمر جعله بوضع يسمح لفهمه فهماً خاطئاً، وبدأت عملية رواية العبارة الواردة في هذا القسم سواء «رجلان» أو «اثنان» ظناً أنها تدل على «عدد الأشخاص الذين بقوا على قيد الحياة»^(٢٣). ولذلك يبدو أنه من غير الممكن القول إن هذه الرواية المنقولة عن عبد الله بن عمر محفوظة من التغيير. ويمكن إزالة هذا الإبهام في حال التوصل إلى طريق آخر للرواية عدا طريق عاصم بن محمد.

الاقْتِباسات

[2D76] الطيالسي، المسند، ٣، ٤٦٢.

حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا الْعُمَرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ».

[2D7B] البخاري، الصحيح، ٤، ١٧٩، رقم: ٣٥٠١.

(٢٠) حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُكَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ سَيَّارِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي بَرَزَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ مَا عَمِلُوا بِثَلَاثٍ»، الطيالسي، المسند، ٢، ٢٤٠.

(٢١) ... حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا سُكَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا سَيَّارُ بْنُ سَلَمَةَ سَمِعَ أَبَا بَرَزَةَ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ إِذَا اسْتَرْجَمُوا رَجُومًا وَإِذَا عَاهَدُوا وَفَوْا وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ»، أحمد بن حنبل، المسند، ٨، ٤٦٨، رقم: ٢٠٠٩١. وانظر كذلك: الروياني، المسند، ٢، ٢٥، ٢٧.

(٢٢) وقد ذكر ابن حجر أيضاً أنه قد لا يكون عدد الأشخاص هو المقصود بعبارة "اثنان" الواردة في رواية البخاري، وتطرق إلى احتمالات أخرى. (ابن حجر العسقلاني، فتح الباري شرح صحيح البخاري، ٨، ١١٧).

حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثْنَانِ».

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- D76-11C9 سماع [ابن عمر] رسول الله وهو يتحدث (سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ»).

• عبارات الكائن

ك- D76-11C8 ابن عمر (عَنِ ابْنِ عُمَرَ).

[492AFC] خبر عطاء بن يسار

توضيح: يتمتع هذا الخبر بأهمية من ناحية تأييده وتدعيمه للعبارات الواردة في الأخبار الأخرى المتعلقة بواقعة لحي رسول الله القضيبي الذي كان يمسكه بيده.

الاقْتِباسات:

﴿2AFB﴾ [الشافعي، المسند، ٤، ٥٣.

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذَيْبٍ، عَنِ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ، عَنِ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتَلْحُونَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ.

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- AFB-11CE الراوي (عَنِ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ).

ف- AFB-11CF قول رسول الله (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ»).

ف- AFB-11D0 قول رسول الله (إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتَلْحُونَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ» يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ).

[CC2D79] خبر إسماعيل بن محمد بن عمرو بن سعد

الاقْتِباسات:

﴿2D78﴾ [نعيم بن حماد، الفتن، ١، ٣٩٥.

حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، عَنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ، عَنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى، فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمُ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجِي عَصَائِي هَذِهِ ثُمَّ فَشَعَ طَائِفَةٌ مِنْ لِحَاهَا فَأَلْقَاهُ فِي الْأَرْضِ».

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- D78-11CB قول رسول الله (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ

الله تَعَالَى»).

ف- D78-11CC قول رسول الله (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمُ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا أَلْتَجِي عَصَايَ هَذِهِ).
ف- D78-11CC إزالة رسول الله قسماً من قشر العود وإلقائه على الأرض (ثُمَّ فَشَعَ طَائِفَةً مِنْ لَحَاهَا فَأَلْقَاهُ فِي الْأَرْضِ).

• عبارات الكائن

ك- D78-11CA إسماعيل بن محمد (إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعْدٍ).

[EDE0E5] خبر أبي هريرة- ٢

توضيح: يوجد طرف مختلفة لهذا الخبر المنقول عن أبي هريرة. ورغم وجود فوارق بالعبارات/التعابير في هذه الطرق فإنها تحتوي بصورة عامة على وصايا بشأن الأنصار. ويمكن القول بناء على عبارات «سمعت رسول الله» الواردة في أغلب هذه الطرق أن أبا هريرة راو وشاهد في الوقت ذاته. ويتمتع هذا الأمر بأهمية كبيرة من ناحية تحقيق التسلسل الزمني خلال عند تطوير هذا التخييل/التصور.

الاقتراسات:

﴿E0E4﴾ يعقوب بن سفيان الفسوي، المعرفة والتاريخ، ١، ٣٨٣-٣٨٤.

حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنِي شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ بِنَحْدَافَةَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَفَّةٌ صُبرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعُوا لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّانِ، مُؤْمِنُهُمْ تَبِعُوا مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعُوا فَاجِرِهِمْ.

﴿E0E7﴾ ابن حبان، الصحيح، ١٤، ١٥٩.

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، حَدَّثَنَا حَرَمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنَا يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شَهَابٍ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ وَدِيعَةَ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «الْأَنْصَارُ أَعَفَّةٌ صُبرٌ، وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعُوا لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الْأَمْرِ: مُؤْمِنُهُمْ تَبِعُوا مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعُوا فَاجِرِهِمْ».

العبارات:

• عبارات الفعل

ف- 0E4-11D1 سماع أبي هريرة رسول الله وهو يتحدث (أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَفَّةٌ صُبرٌ).

ف- 0E4-11D2 سماع أبي هريرة رسول الله وهو يقول (وَإِنَّ النَّاسَ تَبِعُوا لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّانِ).

ف- 0E4-11D1 سماع أبي هريرة رسول الله وهو يقول (مُؤْمِنُهُمْ تَبِعُوا مُؤْمِنِهِمْ، وَفَاجِرُهُمْ تَبِعُوا فَاجِرِهِمْ).

الوقائع

* 41169- الفعل - النقل: طلب النبي من عمر بن الخطاب جمع بني هاشم وبني عبد المطلب

ف- 185-D18E- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قول النبي لعمر: اجمع لي قومك ((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ»)).

ف- 1A4-02D9- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قول رسول الله لعمر: اجمع لي قومك (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ لِعُمَرَ: اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ).

ف- BD4-8DA1- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: إرسال النبي ﷺ لرجل وهو جالس في المسجد (أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا وَهُوَ قَاعِدٌ فِي الْمَسْجِدِ).

ف- BD4-8DA2- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: طلب النبي من الرجل جمع بني هاشم (فَقَالَ: «اجْمَعْ لِي بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارٍ»).

ف- BD1-1D70- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: طلب النبي من عمر جمع قريش (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «اجْمَعْ لِي مَنْ هَا هُنَا مِنْ قُرَيْشٍ»).

ف- 7A9-11AB- الترمذي، سنن الترمذي، ٥، ٣٣٨: جمع رسول الله قريشاً حين نزول الآية ٢١٤ من سورة الشعراء (لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء] جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُرَيْشًا).

ف- D5E-11BA- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٣٠٢: نداء رسول الله على قريش وجمعهم (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَادَى قُرَيْشًا فَجَمَعَهُمْ).

◆ الربط: ك- 60DC- النقل- الصلة: [6097]- النبي

◆ الربط: ك- 60DD- النقل- الصلة: [609D]- عمر بن الخطاب

◆ الربط: ز- 60DE- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 60DF- النقل- الصلة: [609A]- المسجد النبوي

*A4116- الفعل- النقل: جمع عمر بن الخطاب إياهم في أحد البيوت وحضوره إلى النبي وإخباره بالأمر.

ف- 185-D18F- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: جمع عمر إياهم (فَجَمَعَهُمْ).

ف- 185-D190- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: حضورهم أمام باب النبي (فَلَمَّا حَضَرُوا بَابَ النَّبِيِّ).

ف- 185-D191- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: دخول عمر عليه «النبي» (دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ).

ف- 185-D192- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قوله له (فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكَ قَوْمِي).

ف- 1A4-02DB- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: اجتماعهم (فَلَمَّا اجْتَمَعُوا).

ف- BD4-8DA3- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: جمعه «الرجل» بني هاشم (قَالَ: فَجَمَعَهُمْ).

ف- BD1-1D71- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قول «عمر» لرسول الله (قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخْرُجُ إِلَيْهِمْ أَوْ يَدْخُلُونَ؟).

ف- BD1-1D72- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قول النبي (قَالَ: «أَخْرُجْ إِلَيْهِمْ»).

◆ الربط: ك- 60E0- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ

◆ الربط: ك- 60E1- النقل، الصلة: [609D]- عمر بن الخطاب

◆ الربط: م- 60E2- النقل- الصلة: [609A]- المسجد النبوي

◆ الربط: م- 60E3- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

- ◆ الربط: ز- 60E4 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع
- ◆ الربط: ج- 60E8 - النقل - الصلة: [609E] - أبناء الأخوات والموالي
- ◆ الربط: ج- 60E9 - النقل - الصلة: [609F] - أهل بيت النبي ﷺ.
- * 4116C - النقل - الفعل: حضور النبي ﷺ إلى باب البيت الذي يجتمعون فيه
- ف- 185-D196 - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: خروج النبي ﷺ (فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ).
- ف- 1A4-02DD - ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: خروجه [النبي] إليهم (فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ).
- ف- BD4-8DA4 - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قيام الرسول ودخوله الدار (فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى دَخَلَ الدَّارَ).
- ف- BD9-1D5B - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: دخوله بيته (فَدَخَلَ بَيْتَهُ).
- ف- BD1-1D72 - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قوله [النبي ﷺ] (قَالَ: «أَخْرَجُ إِلَيْهِمْ»).
- ف- BD1-1D73 - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: خروجه [النبي إليهم] (فَخَرَجَ).
- ف- BCD-1D80 - البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: وقوف رسول الله على باب فيه بعض رجال من قريش (قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى بَابٍ بَيْتٍ فِيهِ نَفَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ).
- ف- BCD-1D81 - البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: إمساكه بعضادة الباب (فَأَخَذَ بَعْضَادَتِي الْبَابِ).
- ف- 7AC-11B1 - الآجري، الشريعة، ٣، ١٣٣٧: خروجه إليهم (ثُمَّ أَطَّلَعَ).
- ف- D5E-11BB - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٣٠٢: قيامه فيهم (فَقَامَ فِيهِمْ).
- ◆ الربط: ك- 60E5 - النقل - الصلة: [6097] - النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 60E6 - النقل - الصلة: [6098] - بنو هاشم وبنو المطلب
- ◆ الربط: م- 60E7 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع
- * 4116D - النقل - الفعل: سؤال النبي ﷺ عما إن كان بينهم غريب أم لا
- ملاحظة: يتبين أن النبي وجه هذا السؤال كي لا يعاتبهم أمام أحد غريب عنهم.
- ف- 185-D198 - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: سؤاله (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- ف- 1A4-02DE - ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: سؤاله (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- ف- BD4-8DA7 - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: سؤاله (فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- ف- BD9-1D5E - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ بَيْنَكُمْ أَحَدٌ لَيْسَ مِنْكُمْ؟»).
- ف- BD1-1D74 - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قوله (فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، هَلْ فِيكُمْ مِنْ غَيْرِكُمْ؟»).
- ف- BCD-1D82 - البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: قوله (ثُمَّ قَالَ: «هَلْ فِي الْبَيْتِ إِلَّا قُرَشِيٌّ؟»).
- ◆ الربط: ك- 60EA - النقل - الصلة: [6097] - النبي ﷺ

- ◆ الربط: ج- 60EB- النقل- الصلة: [6098]- بنو هاشم وبنو المطلب
- ◆ الربط: ز- 60ED- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
- ◆ الربط: م- 60F2- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- * 4116E- الفعل- النقل: قولهم أنه لا يوجد بينهم سوى أبناء الأخوات
- ف- 185-D199- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قولهم (قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا حَلِيفْنَا وَابْنُ أُخْتِنَا وَمَوَالِينَا).
- ف- 1A4-02DF- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قولهم (قَالُوا: فِينَا أَبْنَاؤُنَا وَحُلَفَاؤُنَا وَبَنُو أُخْوَاتِنَا وَمَوَالِينَا).
- ف- BD4-8DA8- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قولهم (قَالُوا: لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتِنَا).
- ف- BD9-1D5F- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قولهم (مَعَنَا ابْنُ الْأُخْتِ وَالْمَوْلَى).
- ف- BD1-1D75- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قولهم (قَالُوا: لَا؛ إِلَّا أَبْنَاءُ أُخْوَاتِنَا).
- ف- BCD-1D83- البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: الرد على رسول الله (قَالَ: فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَيْرُ فَلَانِ ابْنُ أُخْتِنَا).
- ◆ الربط: ك- 60EE- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 60EF- النقل- الصلة: [6098]- بنو هاشم وبنو المطلب
- ◆ الربط: ج- 60F0- النقل- الصلة: [609E]- أبناء الأخت والموالي
- ◆ الربط: م- 60F1- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- * 4116F- الفعل- النقل: قول النبي أن أبناء الأخت يُعدون من أفراد القبيلة/ القوم
- ف- 185-D19A- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قول النبي ﷺ (قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ).
- ف- 1A4-02E0- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: حَلِيفُنَا مِنَّا، وَابْنُ أُخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا).
- ف- BD4-8DA9- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله «النبي ﷺ» (فَقَالَ: «ابْنُ أُخْتِكُمْ مِنْكُمْ»).
- ف- BD9-1D60- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قول رسول الله (فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «حَلِيفُ الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ، وَابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ف- BD1-1D76- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قوله النبي ﷺ (قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ف- BCD-1D84- البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: قوله (قَالَ: «ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ»).
- ◆ الربط: ك- 60F3- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ
- ◆ الربط: م- 60F4- النقل- الصلة: [609B]- المكان الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ز- 60F5- النقل، الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
- * 41170- الفعل- النقل: جلوس النبي وتبادل الحديث معهم

ف- D8D-62CD - الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣: إفساح كل منهم المجال ليقعد الرسول بجانبه، ووقوف النبي عند الباب (فَأَقْبَلَ كُلَّ رَجُلٍ مِمَّا يُوَسِّعُ إِلَى جَنْبِهِ رَجَاءً أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ حَتَّى قَامَ عَلَى الْبَابِ).
 ف- AF9-11C3 - أبو يعلى، مسند أبي يعلى، ٨، ٤٣٨: ذكرهم النساء وحديثهم بشأنهن (فَذَكَرُوا النِّسَاءَ فَتَحَدَّثُوا فِيهِنَّ).

◆ الربط: ك- 1481 - النقل - الصلة: [6097] - النبي ﷺ

◆ الربط: ج- 1482 - النقل - الصلة: [6098] - بنو هاشم وبنو المطلب

◆ الربط: ج- 1483 - النقل - الصلة: [609E] - أبناء الأخت والحلفاء

◆ الربط: م- 1484 - النقل - الصلة: [609B] - البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ز- 1485 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع

* 41171 - النقل - الفعل: سماع بعض الأنصار بالأمر ومجيئهم إلى مكان الاجتماع

ف- 185-D193 - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: سماع الأنصار بالأمر (فَسَمِعَ ذَلِكَ الْأَنْصَارُ).

ف- 185-D194 - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: ظنهم «الأنصار» نزول الوحي بشأن قريش (فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيِ).

ف- 185-D195 - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: مجيئهم لساعة ومشاهد ما يقال عنهم (فَجَاءَ الْمُسْتَمِعُ وَالنَّاطِرُ مَا يُقَالُ لَهُمْ).

ف- 1A4-02E4 - ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: إسراع من سمع صوته «رسول الله» بالمجيئ «إليه» (فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَّغَهُ إِلَّا جَاءَ يَشْتَدُّ).

ف- BD9-1D5D - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: دخوله للداخل [عمرو بن عوف] (فَتَسَلَّلْتُ فَدَخَلْتُ).

◆ الربط: ج- 1486 - النقل - الصلة: [6099] - جماعة من الأنصار

◆ الربط: م- 1487 - النقل - الصلة: [609B] - البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ز- 1488 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع

* 41172 - النقل - الفعل: بدء النبي ﷺ بالحديث وتذكيره بالآية التي تدعو إلى إنذار ذوي القربى

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

ملاحظة: لقد سبق أن ذكرنا في الأعلى أن هذه الآية نزلت في مكة، وأن النبي ﷺ دعا أقرباءه بناء عليها، وأن من بين من لبي دعوته كان عمه أبو لهب. وأما هنا فيتبين لنا أن النبي ﷺ ربا جمع أقرباءه مرة أخرى في المدينة وذكرهم بالآية التي نزلت في مكة منذ سنوات.

ف- BD4-8DAA - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَى الْخَلْقِ عَامَّةً أَوْ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ خَاصَّةً).

ف- BD4-8DAB - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (وَأَمْرِي أَنْ أَنْذِرَ عَشِيرَتِي الْأَقْرَبِينَ).

◆ الربط: ك- 1489 - النقل - الصلة: [6097] - النبي ﷺ

- ◆ الربط: ج- 148A - النقل - الصلة: [6098] - بنو هاشم وبنو المطلب
- ◆ الربط: ج- 148B - النقل - الصلة: [609E] - أبناء الأخت والحلفاء
- ◆ الربط: ج- 148C - النقل - الصلة: [609F] - أهل بيت النبي ﷺ
- ◆ الربط: م- 148D - النقل - الصلة: [609B] - المكان الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ز- 148E - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع
- * 41173 - الفعل - النقل: تذكيرهم أن صلة القريبى التي تربطهم بالنبي ﷺ غير كافية لنجاتهم
- ف- 7A6-11A6 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٨، ١٦١: قوله لهم (فَقَالَ هُمْ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا»).
- ف- 852-11B8 - أحمد بن حنبل، المسند، ١١، ٤٥٠: إنذاره أهل بيته وذوي قرياه (لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾) قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، يَا صَفِيَّةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، لَا أَمَلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا، سَلُونِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمْ. ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾.
- ◆ الربط: ك- النقل - الصلة: [6097] - النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 1490 - النقل - الصلة: [6098] - بنو هاشم وبنو المطلب
- ◆ الربط: ج- 1491 - النقل - الصلة: [609F] - أهل بيت النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 1492 - النقل - الصلة: [609E] - أبناء الأخت والحلفاء
- ◆ الربط: م- 1493 - النقل - الصلة: [609B] - البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ز- 1494 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع
- * 41174 - الفعل - النقل: تحذيرهم من أن يأتوا يوم القيامة وفي أعناقهم أثقال الذنوب والمعاصي
- ف- 185-D19D - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قوله (وَالْأَلْفَاظُ وَالنَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَتَأْتُونَ بِالْأَنْثِقَالِ، فَيُعْرَضُ عَنْكُمْ).
- ف- BD4-8DAC - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (فَيَأْتِي لَا تَأْتِيَنَّ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْتَسِمُونَ مَلِكَ الْآخِرَةِ).
- ف- BD4-8DAD - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (وَتَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ تُدَلُّونَ بِقَرَائِكُمْ).
- ف- BD1-1D78 - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قوله «فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَأَصْدُ عَنْكُمْ بِوَجْهِي».
- ف- 7A6-11A9 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٨، ١٦١: قوله (يَا بَنِي هَاشِمٍ لَا أَلْفَيْنِكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ، وَتَأْتُونَ بِالْآخِرَةِ تَحْمِلُونَهَا).
- ملاحظة: تبدو هذه العبارات خاطئة إذا ما نظرنا إلى الأخبار الأخرى. ولكن رغم ذلك فإن المقصود مفهوم. فينبغي أن تكون العبارات حسب طريق آخر للخبر بالشكل الآتي: «لَا أَلْفَيْنِكُمْ تَأْتُونَ بِالدُّنْيَا تَحْمِلُونَهَا عَلَى ظُهُورِكُمْ وَيَأْتِي النَّاسُ بِالْآخِرَةِ يَحْمِلُونَهَا»^(٣٣).
- ◆ الربط: ز- 1495 - النقل - الصلة: [609C] - يوم الاجتماع

- ◆ الربط: م- 14A0- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ك- 14AB- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 14B8- النقل- الصلة: [6098]- بنو هاشم وبنو المطلب
- * 41175- الفعل- النقل: التفاته إلى ابنته فاطمة وزوجاته وتحذيرهن
- ف- 7AC-11B0- الآجري، الشريعة، ٣، ١٣٣٧: إجلاسهم على الباب وأهله داخل البيت (فَأَجْلَسَهُمْ عَلَى الْبَابِ، وَجَمَعَ نِسَاءَهُ وَأَهْلَهُ، فَأَجْلَسَهُمْ فِي الْبَيْتِ).
- ف- 7AC-11B3- الآجري، الشريعة، ٣، ١٣٣٧: توجهه إلى أهل بيته وقوله (ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ، وَيَا حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، وَيَا أُمَّ سَلَمَةَ، وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، يَا أُمَّ الزُّبَيْرِ يَا عَمَّةَ النَّبِيِّ: اشْتَرَوْا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأَسْعَوْا فِي فِكَائِكِ رِقَابِكُمْ أَفَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا).
- ◆ الربط: ز- 1496- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
- ◆ الربط: م- 14A1- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ك- 14AC- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ
- ◆ الربط: ج- 14B9- النقل- الصلة: [609E]- أبناء الأخت والحلفاء
- ◆ الربط: ج- 14BA- النقل- الصلة: بنو هاشم وبنو المطلب
- * 41176- الفعل- النقل: تنبيهه إلى إنقاذ أنفسهم من النار ولو بشق تمرة
- ف- 7A6-11A8- الطبراني، المعجم الكبير، ١٨، ١٦١: قوله (يَا بَنِي هَاشِمٍ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ).
- ◆ الربط: ز- 1497- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
- ◆ الربط: م- 14A2- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ك- 14AD- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ
- * 41177- الفعل- النقل: التذكير أن أولياءهم هم المؤمنون المتقون [وليسوا أقرباؤه]
- ف- 185-D19B- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قوله (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- ف- 1A4-02E1- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قوله (ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- ف- BD4-8DAE- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (فَإِنَّمَا أَوْلِيَاءِي مِنْ جَمِيعِ أُمَّتِي الْمُتَّقُونَ).
- ف- BD1-1D77- ابن أبي عاصم، الأحاد والثاني، ٥، ٢٥١: قوله (ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، اعْلَمُوا أَنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي الْمُتَّقُونَ»).
- ف- 2EB-119A- ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣: قوله (إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- ف- 79A-11A1- الطبراني، المعجم الأوسط، ١، ٣٤: قوله (إِنَّمَا أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ).
- ف- 7A6-11A7- الطبراني، المعجم الكبير، ١٨، ١٦١: قوله (يَا بَنِي أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ).
- ◆ الربط: ز- 1498- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
- ◆ الربط: م- 14A3- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
- ◆ الربط: ك- 14AE- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ

- * 41178 - الفعل - النقل: إيلاغه أن أمرهم حرج إن لم يكونوا من المتقين
 ف- 185-D19C- البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قوله (فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَّكَ فَذَلِكَ).
 ف- E-1A4-02E2- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قوله (فَإِنْ تَكُونُوا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ).
 ف- 2EB-119B- ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣: قوله (مَنْ كَانُوا وَحَيْثُ كَانُوا).
 ◆ الربط: ز- 1499 - النقل - الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
 ◆ الربط: م- 14A4 - النقل - الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
 ◆ الربط: ك- 14AF - النقل - الصلة: [6097]- النبي ﷺ
 * إعلامهم أن الأمر سيؤول إليهم م بعده، ونصحهم أن لا يختلفوا فيما بينهم ويشردوا عن الطريق القويم
 ف- BD4-8DB0- الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ).
 ف- BD9-1D61- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّكُمْ الْوَلَاةُ بَعْدِي لِهَذَا الْأَمْرِ).
 ف- BD9-1D62- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ).
 ف- BD9-1D63- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا).
 ف- BD9-1D64- الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ).
 ف- BCD-1D85- البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣: قوله (ثُمَّ قَالَ ﷺ: «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا دَامُوا»).
 ف- D8D-62CF- الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣: قوله (فَقَالَ: الْأَيْمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ).
 ف- D8D-62D0- الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣: قوله (فَقَالَ: وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهَمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا).
 ف- D5E-11BF- ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٣٠٢: قوله (ثُمَّ قَالَ: «أَلَا إِنَّ خِيَارَ أَيْمَتِكُمْ خَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارُ أَيْمَتِكُمْ شِرَارُ النَّاسِ وَخِيَارُ قُرَيْشٍ خِيَارُ النَّاسِ وَشِرَارُ قُرَيْشٍ شِرَارُ النَّاسِ»).
 ف- AF9-11C6- الشاشي، المسند، ٢، ٢٩٣: قوله (ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ» يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، فَإِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ).
 ف- D76-11C9- الطيالسي، المسند، ٣، ٤٦٢: سماع [ابن عمر] رسول الله وهو يقول (سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانٍ»).
 ف- AFB-11CF- الشافعي، المسند، ٤، ٥٣: قول رسول الله لقريش (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِقُرَيْشٍ: «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ مَا كُنْتُمْ مَعَ الْحَقِّ»).
 ◆ الربط: ز- 149A - النقل - الصلة: [609C]- يوم الاجتماع
 ◆ الربط: م- 14A5 - النقل - الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع
 ◆ الربط: ك- 14B0 - النقل - الصلة: [6097]- النبي ﷺ
 * 4117A - الفعل - النقل: تذكيرهم أنهم إن لم يحسنوا إلى الناس فسوف يُنزَعون عن الأمر ويلقون جانباً كما ينزع قشر العود الذي بيده

ف- AF9-11C7-11CD-93-2: قوله (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمُ نَحْوَ هَذَا الْقَضِيبِ).

ف- D78-11CC-11CD-93-1: قوله [رسول الله] (فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ التَّحَاكُمُ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ كَمَا التَّجِي عَصَايَ هَذِهِ).

ف- D78-11CD-11CD-93-1: نزعه جزءً من قشر العود الذي بيده وإلقائه على الأرض (ثُمَّ قَشَعَ طَائِفَةً مِنْ لَحَاهَا فَأَلْقَاهُ فِي الْأَرْضِ).

ف- AFB-11D0-11CD-93-4: إشارته إلى عود في يده وقوله (إِلَّا أَنْ تَعْدِلُوا عَنْهُ فَتُلْحُونَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ) يُشِيرُ إِلَى جَرِيدَةٍ فِي يَدِهِ).

◆ الربط: ز- 149B- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 14A6- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ك- 14B1- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ

* 4117B- الفعل- النقل: إخباره أن لعنة الله والملائكة والناس أجمعين ستحل بهم إذا جنحوا للظلم

ف- BCD-1D89-11CD-93-8: قوله (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ).

ف- BCD-1D8A-11CD-93-8: قوله (لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ).

ف- D8D-62D7-11CD-93-ص: قوله (فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ).

ف- 2EB-119C-11CD-93-1: قوله (اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُجِلُّ هُمْ فَسَادًا مَا أَصْلَحْتُ).

ف- D5E-11BE-11CD-93-5: ثم قوله (ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، لَا أَلْفَيْنَ النَّاسَ يَأْتُونَ يَجْرُونَ الْجَنَّةَ وَتَأْتُونَ تَجْرُونَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ لَا أُجِلُّ لِقُرَيْشٍ أَنْ يُفْسِدُوا مَا أَصْلَحْتُ»).

◆ الربط: ز- 149C- النقل- الصلة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 14A7- النقل- الصلة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ك- 14B2- النقل- الصلة: [6097]- النبي ﷺ

* 4117C- الفعل- النقل: ثم توجه إلى الأنصار الذي جاؤوا بعد سماعهم بأمر الاجتماع، وعمم كلامه

ف- 185-D19E-11CD-93-ص: نداءه (ثُمَّ نَادَى).

ف- 185-D19F-11CD-93-ص: رفعه يده وقوله (فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهُمَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ).

ف- 185-D1A0-11CD-93-ص: قوله (مَنْ بَغَى بِهِمْ - قَالَ زُهَيْرٌ: أَظُنُّهُ قَالَ: الْعَوَائِرُ - كَبَّهُ اللَّهُ لِمُنْخَرِيهِ).

ف- 185-D1A1-11CD-93-ص: قوله (إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ).

ف- 1A4-02E3-11CD-93-ص: صراخ رسول الله (ثم صرخ رسول الله).

ف- 1A4-02E4-11CD-93-ص: صراخ رسول الله (ثم صرخ رسول الله) أو بلغه الأمر بالمجيء (فَلَمْ يَسْمَعْ أَحَدٌ صَوْتَهُ أَوْ بَلَّغَهُ إِلَّا جَاءَ يَشْتَدُّ).

ف- 1A4-02E5- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قوله (فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَيَّ مَنْخَرِيهِ).

◆ الربط: ز- 149D - النقل - الصلاة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 14A8 - النقل - الصلاة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ك- 14B3 - النقل - الصلاة: [6097]- النبي ﷺ

◆ الربط: ج- 14B7 - النقل - الصلاة: [6099]- جماعة من الأنصار

* 4117D - النقل: طلبه من الحاضرين حماية الأنصار وحفظهم

ف- BD9-1D67 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَبْنَائِهِمْ).

ف- BD9-1D68 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (رَحِمَ اللهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ).

ف- 0E4-11D1 - يعقوب بن سفيان الفسوي، المعرفة والتاريخ، ١، ٣٨٣: سماع أبي هريرة رسول الله وهو يقول (أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْأَنْصَارَ أَعَفَّةٌ صَبْرٌ).

◆ الربط: ز- 149E - النقل - الصلاة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 14A9 - النقل - الصلاة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ك- 14B4 - النقل - الصلاة: [6097]- النبي ﷺ

* 4117E - النقل: الدعاء للحاضرين وللأنصار

ف- 185-D19F - البخاري، الأدب المفرد، ص، ٤٠: قوله (فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ - وَرَفَعَ يَدَيْهِ يَضَعُهَا عَلَى رُءُوسِ قُرَيْشٍ - أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ).

ف- 1A4-02E5- ابن أبي حاتم، علل الحديث، ٦، ٣٦٣: قوله (فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرُ، كُتِبَ عَلَيَّ مَنْخَرِيهِ).

ف- BD4-8DAF - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (وَإِنَّ لَكُمْ دَعْوَةَ مُجَابَةً).

ف- BD4-8DB0 - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: قوله (فَأَقِيمُوا فِيهَا جَمِيعًا بَيْنَكُمْ).

ف- BD4-8DB1 - الطبراني، مسند الشاميين، ٢، ٦٦: رفعه يده ورفعهم أيديهم (قَالَ: فَرَفَعَ يَدَهُ وَرَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ).

ف- BD9-1D67 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَبْنَائِهِمْ وَأَبْنَاءِ أَبْنَائِهِمْ).

ف- BD9-1D68 - الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢: قوله (رَحِمَ اللهُ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ).

ف- BD1-1D78 - ابن أبي عاصم، الأحاد والمثاني، ٥، ٢٥١: قوله (فَأَبْصُرُوا أَنْ لَا يَأْتُوا النَّاسَ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْدُنْيَا تَحْمِلُونَهَا فَاصْدُ عَنْكُمْ بَوَّجْهِي).

◆ الربط: ز- 149F - النقل - الصلاة: [609C]- يوم الاجتماع

◆ الربط: م- 14AA - النقل - الصلاة: [609B]- البيت الذي جرى فيه الاجتماع

◆ الربط: ك- 14B5 - النقل - الصلاة: [6097]- النبي ﷺ

◆ الربط: ج- 14B6 - النقل - الصلاة: [6099]- جماعة من الأنصار

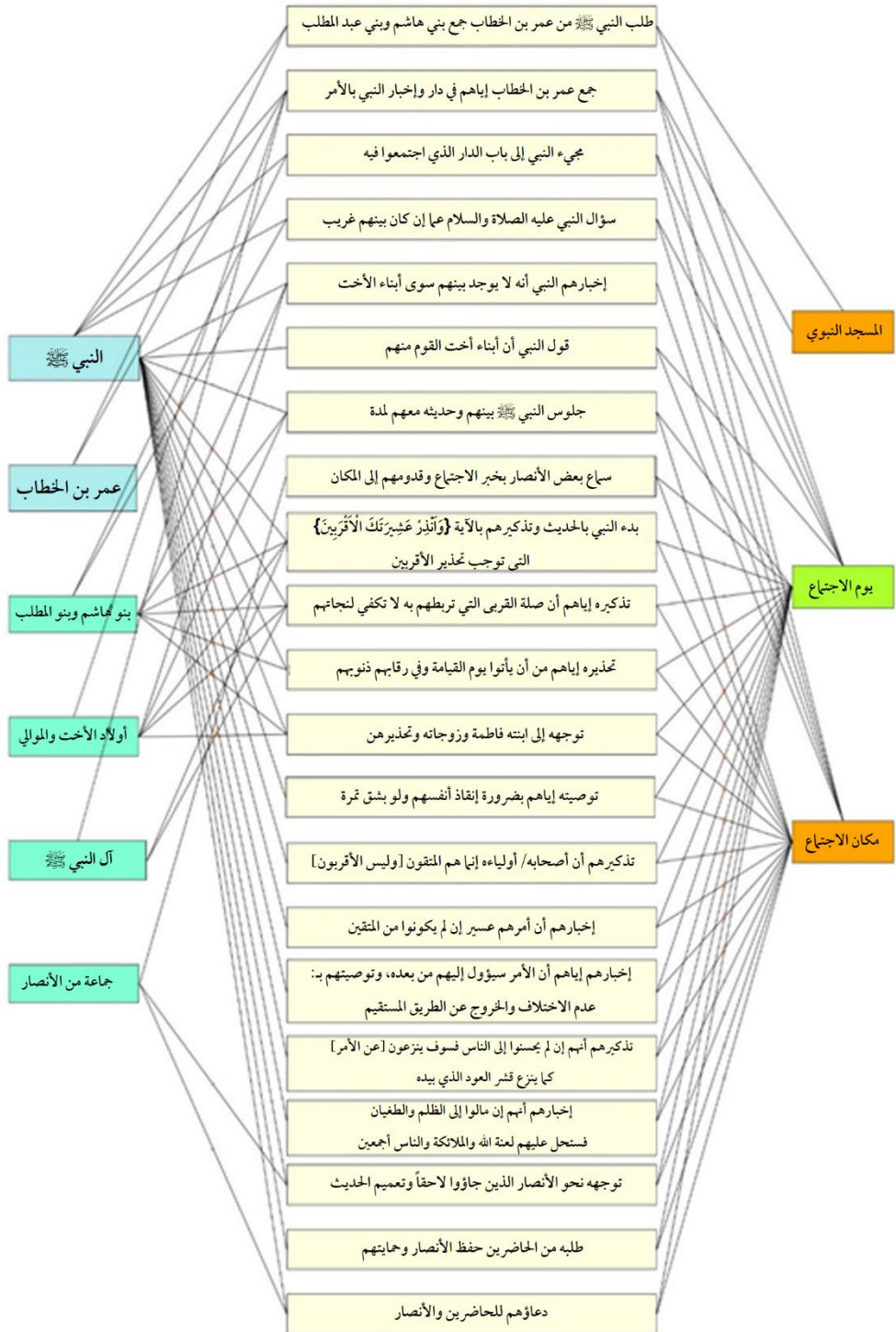
سيناريو التخيل أو التصور:

طلب رسول الله من عمر بن الخطاب جمع بن هاشم وبنو المطلب^(٣٦). جمع عمر بن الخطاب إياهم في بيت من البيوت ومجيئته إلى النبي ﷺ لإخباره بالأمر^(٣٧). حضور النبي ﷺ إلى باب البيت الذي يجتمعون فيه^(٣٨). سؤال النبي ﷺ إياهم عما إن كان بينهم أحد غريب^(٣٩). إخبارهم أنه لا يوجد بينهم سوى أبناء الأخت^(٤٠). قول النبي ﷺ أن ابن القوم منهم^(٤١). جلوس النبي ﷺ بينهم وحديثه معهم مدة من الزمن^(٤٢). سماع بعض الأنصار بأمر الاجتماع ومجيئهم إلى مكانه^(٤٣). بدء النبي ﷺ بالحديث وإشارته إلى ضرورة تحذيره ذوي قرباه، وتذكيره بأية ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾^(٤٤). تذكيرهم أن صلة القربى التي تربطهم بالنبي ﷺ غير كافية لنجاتهم^(٤٥). تحذيرهم من أن يأتوا يوم القيامة وفي أعناقهم الذنوب والمعاصي^(٤٦). توجهه إلى ابنته فاطمة وزوجاته وتحذيرهن^(٤٧). حثهم على إنقاذ أنفسهم من النار ولو بشق تمرة^(٤٨). التذكير أن أولياءه وأصحابه هم المؤمنون المتقون [وليس ذوو القربى]^(٤٩). إبلاغه أن أمرهم حرج إن لم يكونوا من المتقين^(٥٠). إخباره أن الأمر سيؤول إليهم من بعده، وتوصيتهم أن لا يختلفوا فيما بينهم ولا يشردوا عن الطريق القويم^(٥١). التذكير أنهم إن لم يحسنوا إلى الناس ولم يعدلوا فسوف يُنزعون [عن هذا الأمر] ويلقون جانباً كما ينزع قشر العود الذي بيده^(٥٢). إخباره أنه ستحل عليهم لعنة الله، والملائكة، والناس أجمعين إن جنحوا نحو الظلم^(٥٣). التوجه نحو الأنصار الذي حضروا بعد أن سمعوا بأمر الاجتماع وتعميم الحديث^(٥٤). حث الحاضرين على حماية الأنصار وحفظهم^(٥٥). الدعاء للحاضرين وللأنصار^(٥٦).

الرسم البياني للتخيل وأخذ تصور:

- (٢٤) ٤١٦٩ - الفعل - النقل.
 (٢٥) A٤١١٦ - الفعل - النقل.
 (٢٦) C٤١١٦ - الفعل - النقل.
 (٢٧) D٤١١٦ - الفعل - النقل.
 (٢٨) E٤١١٦ - الفعل - النقل.
 (٢٩) F٤١١٦ - الفعل - النقل.
 (٣٠) ٤١٧٠ - الفعل - النقل.
 (٣١) ٤١٧١ - الفعل - النقل.
 (٣٢) ٤١٧٢ - الفعل - النقل.
 (٣٣) ٤١٧٣ - الفعل - النقل.
 (٣٤) ٤١٧٤ - الفعل - النقل.
 (٣٥) ٤١٧٥ - الفعل - النقل.
 (٣٦) ٤١٧٦ - الفعل - النقل.
 (٣٧) ٤١٧٧ - الفعل - النقل.
 (٣٨) ٤١٧٨ - الفعل - النقل.
 (٣٩) ٤١٧٩ - الفعل - النقل.
 (٤٠) A٤١١٧ - الفعل - النقل.
 (٤١) B٤١١٧ - الفعل - النقل.
 (٤٢) C٤١١٧ - الفعل - النقل.
 (٤٣) D٤١١٧ - الفعل - النقل.
 (٤٤) E٤١١٧ - الفعل - النقل.

الرسم البياني للتركيب

تقبيات:

لنهم هذا التخيل الذي تشكل بنهاية هذه الدراسة فهماً صحيحاً لا بد أولاً من إجراء بعض التحقيقات حول الخلفية التاريخية بشأن الحادثة.

لقد أرسل النبي ﷺ الغنائم التي حصل عليها المسلمون في غزوة حنين إلى مكان يقال له «الجرعانة»، ثم اتجه من هناك نحو الطائف^(٤٦). وبعد عودته من الطائف جاء إلى جعرانة لتقسيم الغنائم. وأعطى قسماً من هذه الغنائم لزعماء مكة (المؤلفة قلوبهم) أيضاً. ولما سمع علم رسول الله بتذمر الأنصار من هذا الأمر، وأنهم قالوا «يَعْمُرُ اللَّهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُنَا، وَسَيُوفِنَا تَقَطُرَ مِنْ دِمَائِهِمْ» جمعهم وتحدث معهم في الأمر، واسترضاهم^(٤٧).

لما عاد النبي ﷺ إلى المدينة كان أكثر أقربائه من بني هاشم وبني المطلب الذين أسلموا يوم الفتح وبعده وفي مقدمتهم العباس قد قدموا معه إليها^(٤٨). ولما جاء بعضهم إلى المدينة وجدوا أن خيبر قد فتحت، وأن النبي ﷺ قد خص بعضاً من بني هاشم وبني المطلب الذين هاجروا من قبل واشتركوا في هذه الغزوة بحصة من نخل خيبر. فبدأ هؤلاء يسألون النبي إعطاءهم كما أعطى غيرهم مذكرين أنهم أقرباؤه مثلهم أيضاً. فمثلاً طالب عمه العباس إعطاه شيئاً من هذا النخل^(٤٩) أو تعيينه والياً^(٥٠). وكذلك ذكر عثمان بن عفان و جبير بن مطعم أنهم أقرباء النبي ﷺ وسألوه أن يعطيهم شيئاً^(٥١). وكذلك يرد أن علي بن أبي طالب وزوجته فاطمة سألا شيئاً أيضاً^(٥٢). وانزعج النبي ﷺ من مسألة هؤلاء^(٥٣). وعبر أحياناً عن استيائه بإشاحة وجهه والنظر نحو سقف البيت^(٥٤). وأثناء تقسيم الأموال التي جاءت من البحرين رفض الاستجابة لمطامع عمه العباس المالية، ورد مسأله^(٥٥).

(٤٥) الواقدي، المغازي، ٣، ٩٢٤.

(٤٦) الواقدي، المغازي، ٩٥٧-٩٥٨؛ ابن أبي شبة، المصنف، ٧، ٤١٨؛ البخاري، الصحيح، ٥، ١٥٧-١٥٨، رقم: ٤٣٣٠-٤٣٣١.

(٤٧) ابن سعد، الطبقات، ٤، ١٦. وهناك معلومات تشير إلى أن العباس جاء إلى المدينة عام الخندق أو بعد فتح خيبر (انظر: ابن سعد، الطبقات، ٤، ١٧، ١٨).

(٤٨) الواقدي، المغازي، ٢، ٦٩٣. «... فَسَأَلَ الْعَبَّاسُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَبُرَتْ سَيِّئِي وَرَقَّ عَظْمِي، وَقَدْ رَكِبْتِي مَوْثَةً، فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تَأْمُرَ لِي بِكَذَا وَكَذَا وَسَقَامٍ مِنْ طَعَامٍ فَافْعَلْ...». عمر بن شبة، تاريخ المدينة، ٢، ٦٤٥.

(٤٩) قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو سُفْيَانَ الْجُمَيْرِيُّ الْحَدَّاءُ الْوَأَسِطِيُّ، عَنِ الصَّحَّاحِ بْنِ حُمْرَةَ قَالَ: قَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمَطْلِبِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَعْمِلْنِي، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّ النَّبِيِّ نَفْسٌ تُنَجِّبُهَا خَيْرٌ مِنْ إِمَارَةٍ لَا تُخْصِيهَا»، ابن سعد، الطبقات، ٤، ٢٧.

(٥٠) ... أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ، أَخْبَرَهُ قَالَ: مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا: أَعْطَيْتَ بَنِي الْمَطْلِبِ مِنْ مِئَةِ خَيْبَرَ، وَتَرَكْتَنَا، وَحَنَنْ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ، فَقَالَ «إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ، وَبَنُو الْمَطْلِبِ سَيِّئٌ وَوَاحِدٌ» قَالَ جُبَيْرٌ: «وَلَمْ يُقَسِّمِ النَّبِيُّ ﷺ لِبَنِي عَبْدِ شَمْسٍ، وَبَنِي نَوْفَلٍ شَيْئاً»، البخاري، الصحيح، ٥، ١٣٧، رقم: ٤٢٢٩.

(٥١) الواقدي، المغازي، ٢، ٦٩٤؛ أحمد بن حنبل، المسند، ١، ١١٩٧؛ عمر بن شبة، تاريخ المدينة، ٢، ٦٤٥؛ البزار، البحر الزخار، ٢، ٢٢٩.

(٥٢) ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣؛ «يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الْإِمَارَةَ أَوْهَا نَدَامَةٌ، وَأَوْسَطُهَا مَلَامَةٌ، وَأَخْرَهَا خَيْرِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَنْعَدَلْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَيْفَ تَعْدُلُونَ مَعَ الْأَقْرَابِ»، الماوردي، أدب الدنيا والدين، ص، ٢٢٢.

(٥٣) «فَسَكَتَ وَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ»، الواقدي، المغازي، ٢، ٦٩٧؛ ابن سعد، الطبقات، ٤، ٥٨؛ أحمد بن حنبل، المسند، ٧، ٤١٧، رقم: ١٧٧٩١؛ ابن حبان، الصحيح، ١٠، ٣٨٥.

(٥٤) عمر بن شبة، تاريخ المدينة، ٢، ٦٤٠.

ويتبين لنا أن مطالب العباس وأقربائه الآخرين استمرت حين أراد إرسال عمال الزكاة في بداية السنة التاسعة للهجرة. فقد أراد العباس أن يبعث بابنه وابن أحد أقربائه إلى النبي ﷺ ليستعملها على أموال الزكاة^(٥٥). إلا أن رسول الله وجد حلاً آخر ولم يستجب لمطلبه.

لا بد أن النبي ﷺ كان يضيّق بمطالب أقربائه هذه، حيث إنه حين عين معاذ بن جبل والياً على اليمن وخرج معه يودعه أخذ يشكو إليه من أهل بيته^(٥٦). وحتى يروى عن عمرو بن العاص أن رسول الله ﷺ قد قال: «أَلْ أَبِي طَالِبٍ لَيْسُوا إِلَيَّ بِأَوْلِيَاءٍ، إِنَّمَا وَلِيِّيَ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ»^(٥٧).

يتبين لنا أن النبي ﷺ بناء على هذه المطالب جمع بني هاشم وبني المطلب، وألقى عليهم النصائح والمواعظ التي ظهرت تفاصيلها عن طريق التخييل المنسوج في الأعلى، وذكرهم بالآية القرآنية ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء]،^(٥٨) وأخبرهم أن أموال الصدقات ليست من حقهم^(٥٩). وقد يكون لاعتزال النبي نساءه مدة شهر كامل علاقة بهذه الحادثة. لأن الحادثتان تعودان إلى واحد تقريباً. ولكن تجنباً للإطالة وزيادة حجم هذا التخييل فإننا لم نتعرض للبحث في هذه الحادثة خلال هذه المرحلة.

يظهر لنا أن الحديث في كل الروايات المقتبسة في الأعلى يدور حول الحادثة ذاتها. حيث لم يُعثر على أي معلومة أي عبارة تشير إلى أن الحديث يدور حول حادثة أخرى مغايرة، وذلك لا في هذه الروايات التي ذكرناها، ولا في طرقها الأخرى التي حققناها ولكن لم نذكرها هنا.

يوجد في مصادر الحديث روايات أخرى تبين أن الإمامة أو إدارة أمر الناس والدولة من حق قريش مستخدمة كلمتي «الأئمة»، أو «الولادة»^(٦٠). ورغم أننا درسنا وحققنا كافة هذه الروايات تقريباً فإننا لم نعثر على أي دليل يثبت أن عبارة «الأئمة من قريش» أو «فإنكم ولأه هذا الأمر» المنسوبة إلى النبي ﷺ قد قيلت خارج

(٥٥) مسلم، الصحيح، ٢، ٧٥٢، رقم: ١٠٧٢؛ الطبراني، المعجم الكبير، ١١، ٦٩.

(٥٦) ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣.

(٥٧) أبو بكر بن العربي، أحكام القرآن، ٣، ٤٦١. ترد هذه الرواية في مصادر أخرى أيضاً وفي مقدمتها صحيح البخاري (راجع: البخاري، الصحيح، ٨، ٦، رقم: ٥٩٩٠). ولكن يذكر أن عبارة «أَلْ أَبِي طَالِبٍ» قد حذفت في هذه المصادر. للاطلاع على الخلافات في هذه المسألة راجع: المقرئ، إمتاع الأسماء، ٥، ٤٠٢. ومن جانب آخر فإن هناك احتمال قوي أن تكون العبارة المشار إليها قد صدرت عن النبي خلال الحديث الذي تبين لنا في «التحليل/التصور» المنسوج في هذا المقال. ولكن لم نتناولها في هذا التخييل لعدم توفر أدلة كافية.

(٥٨) أحمد بن حنبل، المسند، ١١، ٤٥٠، رقم: ٢٦١٧٥؛ الترمذي، السنن، ٥، ٣٣٨، رقم: ٣١٨٥.

(٥٩) «أَخْبَرَنَا مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الْمُغِيرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا نَبِيَّ عَبْدُ الْمَطْلِبِ، إِنَّ الصَّدَقَةَ أَوْسَاخُ النَّاسِ فَلَا تَأْكُلُوهَا وَلَا تَعْمَلُوا عَلَيْهَا»، ابن سعد، الطبقات، ١، ٣٩١؛ «حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ الْعُمَرِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْمَدِينِيِّ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ فَيْيَازًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَعْمَلْنَا عَلَى هَذِهِ الصَّدَقَةِ نَصِيبٌ مِنْهَا مَا يُصِيبُ النَّاسَ وَنُوذِرِي كَمَا يُوَذَّرُونَ فَقَالَ: «إِنَّا أَلَّ مُحَمَّدٌ لَا نَحُلُّ لَنَا الصَّدَقَةَ وَهِيَ أَوْسَاخُ النَّاسِ، وَلَكِنْ مَا ظَنَنْكُمْ إِذَا أَنَا أَخَذْتُ بِحَلْفَةِ الْحَتَّةِ هَلْ أُوثِرَ عَلَيْكُمْ أَحَدٌ»، الطبراني، المعجم الكبير، ١١، ٦٩.

(٦٠) كما أشير في أحد الهوامش في مدخل هذا المقال فإن ابن حجر جمع هذه الروايات في كتابه «لذة العيش في طرق حديث الأئمة من قريش».

هذا الاجتماع الذي تطرنا إليه في التخيل / التصور المكون في الأعلى. لذا يبدو أن تناول هذه الروايات كلها بشكل منفصل ووضعها في التخيل / التصور لن يدعم النتيجة التي يتم التوصل إليها بقرائن أصح وأسلم. ولهذا لم نر أن هناك حاجة لدارسة تصورية مفصلة ومتشعبة لهذه الدرجة لأن دراستنا ستتجاوز جوانب المقال.

إذا ما نظرنا إلى الأمر في إطار هذه المعلومات فإنه لا يبدو من الممكن القول إن النبي ﷺ استخدم عبارة «الأئمة من قريش». وإنما يبدو أنه استخدم بدلاً منها إما عبارة «إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وُلَائُهُ» وإما «إِنَّكُمْ أَهْلُ هَذَا الْأَمْرِ»، وإما «تَزَالُوا وِلَاةَ هَذَا الْأَمْرِ»، أو عبارات مشابهة لهذه، وأنه من خلال الجمل الشريطية التي استعملها مع هذه العبارات أراد أن يذكر بني هاشم أو بني المطلب، وقريش بشكل عام في حال تكليفهم ببعض الأعمال أن لا يركنوا إلى صلة القربى التي تربطهم برسول الله، وإنما عليهم الرحمة بالناس، وتحقيق العدالة والمساواة بينهم. وإلا فإنهم سوف يأتون في الآخرة وهم يحملون على عاتقهم الأثقال «الذنوب» الناتجة عن هذه الأعمال التي كلفوا بها ولم يؤدوها بحقتها.

برأينا أن إحدى الروايات التي تحمل المعنى الأنسب والأكثر ملائمة واتساقاً مع الحالة التي تشكلت نتيجة التخيل / التصور الذي تم نسجه بناء على الأخبار التي جرى تحقيقها من جهة المعنى الأولي هي الرواية الآتية^(٦١): «الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وُلَائُهُ مَا لَمْ تُحْدِثُوا عَمَلًا يَنْزِعُهُ اللَّهُ مِنْكُمْ أَفَادًا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ شِرَارَ خَلْقِهِ فَالْتَحَوْكُمْ كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ».

إلا أنه عند أخذ التخيل المشكل في الأعلى بالاعتبار نجد أنه حتى الطريق الذي اختصرت به الرواية ذاتها والوارد في المصدر ذاته مثير للاستغراب من ناحية إظهاره أو دلالته على أبعاد انحراف المعنى الأولي^(٦٢): «حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ ﷺ لِقُرَيْشٍ: إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ وَأَنْتُمْ وُلَائُهُ».

فحسب الرواية الأولى فإن كون الولاية لقريش نتيجة طبيعية لظهور النبوة من بينهم. ولكن جرى البيان أن هذا الوضع سوف يتغير إذا ما استُحدث أمر من شأنه أن يكون سبباً لحجب الله تعالى هذا الحق عن قريش وسحبه منهم، ومن ثم سوف يفقدون هذه الولاية.

وأما العبارات الواردة في الرواية الثانية التي نراها اختصرت بشكل خاطئ فإنها تُفهم على أنها تعطي حق الولاية أو الإمامة لقريش في مطلق الأحوال، وذلك لعدم تضمن الرواية على أي قيد أو حصر.

إن هذا الأمر ملفت للانتباه من ناحية دلالاته على احتمالية حدوث تدخلات أو تلاعب بالنص في أصول الحديث الكلاسيكية، وذلك من قبيل الاختصار، والتقطيع، والرواية بالمعنى^(٦٣).

(٦١) ابن أبي شيبة، المصنف، ٧، ٥٢٦، رقم: ٣٧٧١٨.

(٦٢) ابن أبي شيبة، المصنف، ٦، ٤٠٢، رقم: ٣٢٣٩٠.

(٦٣) للاطلاع على بحثنا وتقييمنا حول هذه المسألة راجع: محمد آبايدن، مقارنة شمولية في تحقيق الأحاديث، ص، ١١٥ - ١٢٥،

النتيجة:

من الجدير أن نذكر أن هذه الدراسة التي خضناها وفق المنهج الذي أطلقنا عليه المقاربة الشمولية، وجعلناها على شكل تخيل/ تصور ما هي إلا في مرحلة البداية. ولكن مع ذلك يمكن القول إنها حتى بوضعها الحالي نجحت في إلقاء الضوء على الكثير من الأمور حول الموضوع وأوضحتها.

ويمكن أن نذكر بعض هذه الأمور وفق الآتي:

١. يتضح لنا أن النبي ﷺ ألقى خطاباً أو كلمة استهدف بها بني هاشم وبني المطلب أكثر من غيرهم من أهل قريش، وحذرهم فيها من الجنوح نحو الاعتقاد أن لهم حقوقاً وميزات خاصة بسبب صلة القرابة التي تربطهم به والتصرف مع الناس على ضوء هذا الاعتقاد؛ وتضرع «اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُحِلُّ لَكُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتُ»^(٦٤) معبراً عن عزمه على عدم إتاحة المجال لفساد ما أصلحه وعودته إلى عهده السابق؛ وذكرهم أنهم إن يتعاملوا مع الناس بالرحمة، ولم يعدلوا، ولم يقسطوا بينهم «فَإِنَّكُمْ وُلَاةٌ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى» فإنهم سوف يقصون ويُعزلون عن الأمر كما ينزع القشر عن العود الذي بيده «فَإِذَا عَصَيْتُمُوهُ بَعَثَ عَلَيْكُمْ مَنْ يَلْحَاكُمْ كَمَا يُلْحَى هَذَا الْقَضِيبُ»^(٦٥). فعبارات بني هاشم الواردة في الأخبار المذكورة في الأعلى، والعبارات التي تتحدث عن أن عدد المجتمعين في البيت يتراوح بين ٣٠ و ٨٠ شخص تؤيد رأينا أن الاجتماع يستهدف أقرباء النبي ﷺ أكثر من غيرهم من أهل قريش. وأما بشأن عبارات «قريش» الواردة في بعض الروايات فقد تكون ناتجة عن الرغبة في الإشارة إلى بني هاشم وبني المطلب معاً باعتبارهم ينتسبون إلى قريش. فقد ذكر في بعض الروايات «بنو عبد مناف» الذين ينتسب إليهما الاثنان فقط^(٦٦). وهناك احتمال أيضاً أن تكون ناتجة عن الرغبة في تبديد الأجواء السلبيه التي تشكلت من تحذير النبي ﷺ لأقربائه من خلال تعميمها وعطفها على قريش التي تُعد الكتلة الأوسع والأكثر أفراداً.
٢. يتبين أيضاً أن الأنصار الذين علموا بأمر الاجتماع والحديث الذي جرى فيه حضروا إلى مكان الاجتماع؛ وأن النبي ﷺ التفت إليهم ووجهه إلى أقربائه والصحابة الآخرين بعض الوصايا بشأنهم. ولكن لم يتم التطرق إلى تفاصيل هذا القسم لكونها تتجاوز حدود هذا التخيل/ التصور.
٣. إن عبارات «إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ»^(٦٧)، «إِنَّكُمْ أَوْلَاةٌ بَعْدِي هَذَا الْأَمْرِ»^(٦٨)، «هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ»^(٦٩)، «الْأَيْمَةُ

(٦٤) ابن أبي عاصم، السنة، ١، ٩٣.

(٦٥) الشافعي، المسند، ٤، ٥٣؛ نعيم بن حماد، الفتن، ١، ٣٩٥؛ الشاشي، المسند، ٢، ٢٩٣.

(٦٦) الطبراني، المعجم الأوسط، ١، ٣٤.

(٦٧) البخاري، الأدب المفرد، ص، ٣٤.

(٦٨) الطبراني، المعجم الكبير، ١٧، ١٢.

(٦٩) البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣.

مِنْ قُرَيْشٍ»^(٧٠)، «فَإِنَّكُمْ أَهْلَ هَذَا الْأَمْرِ»^(٧١)، «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ»^(٧٢)، «أَنْتُمْ أَوْلَى النَّاسِ بِهَذَا الْأَمْرِ»^(٧٣)، «لَا تَزَالُوا وَلَا هَذَا الْأَمْرُ»^(٧٤)، أو «إِنَّ النَّاسَ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ»^(٧٥) موجهة للحالة الراهنة أكثر من كونها موجهة للمستقبل، فهي استخدمت بسبب بعض الأعمال التي تولاهها بعض الناس من قريش وفي مقدمتهم بني هاشم وبني المطلب أو التي سألوها، وأظهرت أن قريش أهل لهذا الأمر وأصحاب خبرة وكفاءة في هذا الميدان ولكن أبلغوا أنه يجب عليهم استعمال قدراتهم وكفاءاتهم بالشكل الصحيح والأمثل، وتم تعليق الأمر على شروط معينة وواضحة بعبارات مثل «مَا دَامُوا إِذَا اسْتُرْجِئُوا رَجِئُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا قَسَمُوا أَقْسَمُوا»^(٧٦)، «وَلِي عَلَيْهِمْ حَقٌّ عَظِيمٌ، وَهُمْ مِثْلُ ذَلِكَ مَا فَعَلُوا ثَلَاثًا: إِذَا اسْتُرْجِئُوا رَجِئُوا، وَإِذَا حَكَمُوا عَدَلُوا، وَإِذَا عَاهَدُوا وَفَوْا»^(٧٧)، «مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى»^(٧٨)، وإلا فإنهم سوف يُجْلَعُونَ من هذه الأعمال ويعدون «فَتَلْحَوْنَ كَمَا تُلْحَى هَذِهِ الْجَرِيدَةُ»^(٧٩) عنها كما ينزع القشر عن العود.

٤. يتبين أن الكلمات المعقدة باللون الأسود الواردة في الرواية المنقولة عن عبد الله بن عمر من قبل الطيالسي بصيغة «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ فِي النَّاسِ رَجُلَانِ»^(٨٠) ومن قبل البخاري بصيغة «لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ أَثْنَانِ»^(٨١) هي خطأ روائي ناتج عن نقل أحد الرواة للمتنب الذي يلي عبارة «مَا بَقِيَ مِنْهُمْ»، ولا يفهم من عبارة «مَا بَقِيَ مِنْهُمْ» عدد الناس/الأشخاص الذين يقعون من قريش، وإنما تعداد الصفات أو الخصال التي يجب استمرار توفرها في قريش. وكما سبق أن أجرينا تقييماً مفصلاً في القسم المخصص فإنه يبدو من غير الممكن الإقرار أن طرق هذه الرواية الواردة عن عبد الله بن عمر والمروية من قبل الطيالسي والبخاري عن عاصم بن محمد - لم نعثر على طريق آخر غيره هذه الطرق - قد حفظت بحالتها الراهنة.

٥. وأخيراً إذا أجرينا تقييماً من حيث ماهية الاجتماع والجمهور المستهدف من قبل المتحدث فإننا نرى أن استخدام عبارة «الْأُمَّةُ مِنْ قُرَيْشٍ» من قبل النبي ﷺ في هذا الاجتماع احتمال بعيد؛ وأنها ظهرت من خلال الرواية بالمعنى للرواية التي تشكلت نتيجة الاختصار أو التقطيع الخاطئ. ويمكن القول من خلال عموم

(٧٠) الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣.

(٧١) الشافعي، المسند، ٢، ٢٩٣.

(٧٢) البخاري، الصحيح، ٤، ١٧٩، رقم: ٣٥٠١.

(٧٣) الشافعي، المسند، ٤، ٥٣.

(٧٤) نعيم بن حماد، الفتن، ١، ٣٩٥.

(٧٥) يعقوب بن سفيان القسوي، المعرفة والتاريخ، ١، ٣٨٣-٣٨٤.

(٧٦) البزار، البحر الزخار، ٨، ٧٣.

(٧٧) الطبراني، الدعاء، ص، ٥٨٣.

(٧٨) الشافعي، المسند، ٢، ٢٩٣.

(٧٩) الشافعي، المسند، ٤، ٥٣.

(٨٠) الطيالسي، المسند، ٣، ٤٦٢.

(٨١) البخاري، الصحيح، ٤، ١٧٩، رقم: ٣٥٠١.

التخيل أن عبارة بصيغة «فَإِنَّكُمْ وُلَاةُ هَذَا الْأَمْرِ مَا أَطَعْتُمْ اللَّهَ تَعَالَى»^(٨٢) مناسبة لكلام النبي ﷺ ومنسجمة معها أكثر من عبارة «الْأئِمَّةُ مِنْ قُرَيْشٍ». ولكن لا بد أن الرواة عندما أرادوا التركيز على هذه العبارات فقط دون نقل تمام الكلام فإنهم جعلوا المقصود من «فَإِنَّكُمْ» قريشاً، واختصروا «هَذَا الْأَمْرَ» بـ«الْأئِمَّةُ». وما يؤيد رأينا هذا أيضاً هو عدم استخدام عبارة «الْأئِمَّةُ مِنْ قُرَيْشٍ» التي تدل على عائدية الخلافة لقريش في الخلافات على الخلافة التي ظهرت بين الأنصار والمهاجرين عقب انتقال النبي إلى الرفيع الأعلى أو استخدام عبارة «قُرَيْشٌ وُلَاةُ هَذَا الْأَمْرِ» بدلاً عنها^(٨٣)، وكذلك المعلومات التي تشير إلى أنه حتى هذه العبارة لم تشكل محور الخلاف^(٨٤).

كما يتضح مما تقدم فإنه عند عدم التوقف على الأحداث والوقائع التي تلي القول أو الفعل أو التقرير المروي عن النبي ﷺ لا يمكن تحديد إطار المعنى الأول لهذا القول، وإن هذا الوضع يتسبب بفهم تلك الرواية من حيث المعنى الثاني (الديني) فهماً إشكالياً، وتحوله إلى حكم خلافي. وبذلك فإن العبارات أو الجمل رغم عائديتها لفظاً أو معنى للنبي ﷺ ورغم وصولها إليها بالأسانيد الصحيحة حسب أصول الحديث الكلاسيكية فإنها تتجاوز قصد النبي ﷺ. لأن كل جيل يقرأ العبارات المنقولة إليه من الجيل السابق وفق عقلية عصره، ويتتقي منها بشكل عام العناصر والمقومات التي تناسبه وتفيده. إذ حين تقلص تأثير قريش مع مرور الأيام أمكن تفسير القول ذاته بأشكال وصيغ مختلفة.

المراجع:

- الآجري، أبو بكر محمد بن الحسين البغدادي (وفاة، ٩٧١/٣٦٠)، الشريعة (تحقيق: عبد الله بن عمر بن سليمان الدميحي)، ١-٥، الرياض ١٤٢٠/١٩٩٩.
- أحمد بن حنبل، أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل الشيباني (وفاة، ٨٥٦/٢٤١)، المسند، (المحقق: أحمد معبد عبد الكريم)، ١-٧، بيروت ١٤٣٢/٢٠١١.
- آبايدن Apaydin، محمد، مقارنة شمولية في تحقيق الأحاديث، إسطنبول ٢٠١٨.
- بقال، علي، "حول دور حديث 'الأئمة من قريش' في اختيار أبي بكر خليفة للمسلمين"، 6 / Istem، كانون الأول ٢٠٠٥، ص، ٨٧-١٠٣.
- بالجي Balci، إسراويل، أزمة ادعاء الخلفاء/ الأئمة من قريش، "مجلة كلية الإلهيات- جامعة ١٩ أيار/ مايو OMÜİFD، ٢٠١٦، عدد: ٤٠، ص، ٥-٣٢.
- البيهقي، أبو بكر أحمد بن الحسين (وفاة، ١٠٦٦/٤٥٨)، معرفة السنة والآثار (تحقيق: عبد المعطي أمين قلعجي)، ١-١٥، كراتشي، بيروت، حلب، القاهرة ١٤١٢/١٩٩١.
- الزبار، أبو بكر أحمد بن عمرو (وفاة، ٩٠٥/٢٩٢)، البحر الزخار، (تحقيق: محفوظ الرحمن زين الله ١-٩؛ عادل بن سعد ١٠-١٧؛ صبري عبد الخالق الشافعي ١٨)، ١-١٨، المدينة ١٩٨٨/٢٠٠٩.
- البخاري، أبو عبد الله محمد بن إسماعيل (وفاة، ٨٧٠/٢٥٦)، الأدب المفرد (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي) الرياض ١٤١٩/١٩٩٨.

(٨٢) الشافعي، المسند، ٢، ٢٩٣.

(٨٣) أحمد بن حنبل، المسند، ١، ١٢، رقم: ١٩.

(٨٤) للاطلاع على المزيد من التفاصيل في هذا الموضوع راجع: علي بقال، «حول دور حديث 'الأئمة من قريش' في اختيار أبي بكر خليفة للمسلمين»، ص، ٩٨، ١٠٠، ١٠٣.

- الدارقطني، أبو الحسن علي بن عمر بن أحمد البغدادي (وفاة، ٣٨٥/٩٩٥)، العلل الواردة في الأحاديث النبوية (تحقيق: محفوظ الرحمن زين الله السلفي ١- ١١؛ محمد بن صالح بن محمد الدباسي ١٢- ١٥)، ١- ١٥، الرياض ١٤٠٥/١٩٨٥، الدمام ١٤٢٧/٢٠٠٦.
- أبو بكر بن العربي، أبو بكر محمد بن عبد الله بن العربي الإشبيلي (وفاة، ٥٤٣/١١٤٩)، أحكام القرآن، ١- ٤، بيروت ١٤٢٤/٢٠٠٣.
- أبو يعلى، أحمد بن علي الموصلبي (وفاة، ٣٠٧/٩٢٠)، مسند أبي يعلى (تحقيق: حسين سليم أسد)، ١- ١٣، دمشق ١٤٠٤/١٩٨٤.
- خطيب البغدادي، أبو بكر أحمد بن علي (وفاة، ٤٦٣/١٠٧١)، تلخيص المتشابه في الرسم (تحقيق: سكينه الشهابي)، ١- ٢، دمشق ١٤٠٦/١٩٨٥.
- خطيب أوغلو Hatiboğlu، محمد سعيد، "أول دعوى قومية سياسية في الإسلام: قرشية الخلافة"، مجلة كلية الإلهيات في جامعة أنقرة AÜİFD، ج ٢٣، أنقرة ١٩٧٨، ص، ١٢١- ٢١٣.
- ابن أبي عاصم، أبو بكر أحمد بن عمرو الشيباني (وفاة، ٢٨٧/٩٠٠)، الأحاد والمثاني (تحقيق: باسم فيصل أحمد الجوابرة)، ١- ٦، الرياض ١٩٩١.
- -----، السنة (تحقيق: محمد ناصر الدين الألباني)، ١- ٢، بيروت ١٤٠٠/١٩٨٠.
- ابن أبي حاتم، أبو محمد عبد الرحمن بن محمد الرازي (وفاة، ٣٢٧/٩٣٨)، العلل (تحقيق: سعد بن عبد الله الحميد؛ خالد بن عبد الرحمن الجريسي)، ١- ٧، ١٤٢٧/٢٠٠٦.
- ابن أبي شيبه، أبو بكر بن أبي شيبه عبد الله بن العبيسي (وفاة، ٢٣٥/٨٥٠)، المصنف (تحقيق: كمال يوسف الحوت)، ١- ٧، الرياض ١٤٠٩.
- ابن حجر العسقلاني، أبو الفضل أحمد بن علي بن محمد بن أحمد العسقلاني (وفاة، ٨٥٢/١٤٤٨)، فتح الباري شرح صحيح البخاري، ١- ١٨، بيروت ١٣٧٩/١٩٥٩.
- -----، لذة العيش في طرق حديث الأئمة من قريش (تحقيق: محمد ناصر العجمي)، بيروت ١٤٣٣/٢٠١٢.
- ابن حزم، أبو محمد علي بن أحمد الأندلسي (وفاة، ٣٥٤/١٠٦٤)، الفصل في الملل والأهواء والنحل، ١- ٥، القاهرة.
- ابن حبان، أبو حاتم محمد بن حبان البستي (وفاة، ٣٥٤/٩٦٥)، الصحيح (تحقيق: شعيب الأرنؤوط)، ١- ١٨، بيروت ١٤٠٨/١٩٨٨.
- ابن الجعد، علي بن الجعد الجوهري البغدادي (وفاة، ٢٣٠/٨٤٥)، المسند (تحقيق: أمير أحمد حيدر)، بيروت ١٤١٠-١٩٩٠.
- ابن سعد، أبو عبد الله محمد بن سعد بن منيع (وفاة، ٢٣٠/٨٤٥)، الطبقات الكبرى (تحقيق: علي محمد عمر)، ١- ١٠، القاهرة ١٤٢١/٢٠٠١.
- الكتاني، نظم المتناثر من الحديث المتواتر، بيروت ١٩٨٠.
- الماوردي، أبو الحسن علي بن محمد البصري (وفاة، ٤٥٠/١٠٥٨)، أدب الدنيا والدين، ١٩٨٦.
- المرادوي، أبو الحسن علي بن سليمان الدمشقي (وفاة، ٨٨٥/١٤٨٠)، التحجير شرح التحرير (تحقيق: عبد الرحمن الجبرين؛ عوض القرني؛ أحمد السراح)، ١- ٨، الرياض ١٤٢١/٢٠٠٠.
- مسلم، أبو الحسن مسلم بن الحجاج القشيري (وفاة، ٢٦١/٨٧٥)، المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي)، ١- ٥، بيروت.
- نعيم بن حماد، أبو عبد الله نعيم بن حماد المروزي (وفاة، ٢٢٨/٨٤٣)، الفتن (تحقيق: سمير أمين الزهيري)، ١- ٢، القاهرة ١٤١٢.
- عمر بن شبة، أبو زيد عمر بن شبة النميري البصري (وفاة، ٢٦٢/٨٧٦)، تاريخ المدينة (تحقيق: فهد محمد شلتوت)، ١- ٤، جدة ١٣٩٩.
- الشافعي، أبو عبد الله محمد بن إدريس الشافعي (وفاة، ٢٠٤/٨٢٠)، المسند (تحقيق: ماهر ياسين فحل)، ١- ٤، الكويت ١٤٢٥/٢٠٠٤.
- الشاشي، أبو سعيد الهيثم بن كليب (وفاة، ٣٣٥/٩٤٧)، المسند (تحقيق: محفوظ الرحمن زين الله)، ١- ٢، المدينة ١٤١٠.
- الطبراني، أبو القاسم سليمان بن أحمد الشامي (وفاة، ٣٦٠/٩٧١)، الدعاء (تحقيق: مصطفى عبد القادر عطا)، بيروت ١٤١٣.

- -----، المعجم الأوسط (تحقيق: طارق بن عوض الله بن محمد؛ عبد المحسن بن إبراهيم الحسيني)، ١- ١٠، القاهرة.
- -----، المعجم الصغير (تحقيق: محمد شكور محمود الحاج أمير)، ١- ٢، بيروت ١٤٠٥ / ١٩٨٥.
- -----، المعجم الكبير، (تحقيق: حمدي بن عبد المجيد السلفي)، ١- ٢٥، القاهرة.
- -----، مسند الشاميين (تحقيق: حمدي بن عبد المجيد السلفي)، ١- ٤، بيروت ١٤٠٥ / ١٩٨٤.
- الطيالسي، أبو داود سليمان بن داود بن البصري (وفاة، ٢٠٤ / ٨٢٠)، المسند (تحقيق: محمد بن عبد المحسن التركي)، ١- ٤، مصر ١٤١٩-١٩٩٩.
- الترمذي، أبو عيسى محمد بن عيسى (وفاة، ٢٧٩ / ٨٩٣)، سنن الترمذي، ١- ٥، مصر ١٣٩٥ / ١٩٧٥.
- الواقدي، أبو عبد الله محمد بن عمر بن واقد السلمي (وفاة، ٢٠٧ / ٨٢٣)، المغازي (تحقيق: مارسدن جونز Marsden Jones)، ١- ٣، بيروت ١٤٠٩ / ١٩٨٩.
- يعقوب بن سفيان الفسوي، أبو يوسف يعقوب بن سفيان الفارسي (وفاة، ٢٧٧ / ٨٩١)، المعرفة والتاريخ (تحقيق: أكرم ضياء العمري)، ١- ٣، بيروت ١٤٠١ / ١٩٨١.